

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

P E F

MENTEM ALIT ET EXCOLIT

K. K. HOFBIBLIOTHEK
ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK

74. Y. 38

Coll.

74. y. 38.

CONCLVSI

ONES NONGENTAE, IN OMNI

genere scientiarum: quas olim Io. Picus

Mirandula Romæ disputandas pro-

posuit: quarū quingentæ sunt in

Philosophia ueterum.

Mathematica.

Cabala.

Magia.

Hucusq; paucis uisæ ac cognitæ. non enim ha-
bentur in alijs suis operibus impressæ.

Adiectum est Panepistemon Angeli Politia-
ni, hoc est omnium scientiarum. cum liberaliū,
tum mechanicarum breuis descriptio.

1532.

Lectori.

Ioan. Picus ex Mirandulæ principū genere natus, secretarū naturæ rerū cupidus explorator, operā adeo indefessā impendens, ut consummatus simul Theologus ac Philosophus adhuc imberbis et esset & haberetur. Aetatis suæ anno uicesimo quarto Romā Anno Christi 1488. migravit, ibiq; nongentas has de naturalibus & diuinis rebus quæstiones proposuit, non solū ex Latinorū Græcorumq; scripnis excerptas, sed ex Hebræorū mysterijs, Chaldæorū Arabūq; arcanis uestigatas, multa item de prisca subobscuratq; philosophia, multa de Cabala, multa etiam de Magia naturali. Cūctā hæc publicis locis quo facilius uulgarentur affixit, pollicitus se soluturum eis impensas, qui ex remotis oris disceptandi gratia Romam se contulissent. Verū ob obrectatorum simultate nunq; efficere potuit, ut dies altercationis præstitueretur. Et cum nihil aduersus doctrinam eius moliri potuerunt, tredecim ex 900. rectæ fidei suspectas incesserant. At is famæ istæc dispendia non perpeffus, Apologiam hanc edidit, obsecrans lectores, ut ipsam primū legant, quoniā in libello conclusionū inexplicitarū plura contineri, quæ non passim uulganda, sed secreto congressu inter doctos tantū reputāda susceperat, multas etiā illic proponi, quæ ex sui ipsius sententiā, sed sic creditas ab illis, quorū nomina semp̄ adiecit. Quod si Apologiam istā diligēter pellegeris, cōclusiones ipsas multarū rerum cognitione referras, facile deprehendes. Vale.

Apologia Ioannis Pici Mirandulæ propositionum suarum.

Cum nuper Romam uenissem, pedes summi pontificis Innocentij octauij (cui ab innocētia uitæ nomen meritissimum) de more deosculaturus, ut simul & ab instituto non discederem meo, cōmendandi tractandiq; semper aliquid de re literaria, & rem facerem pro uiribus dignam urbem Romanam gratam principi Christiano, utilem mihi & studiosis, nongentas de diuinis & naturalibus rebus quæstiones proposui, ad quas in publico doctissimorum hominum consensu essem respōsurus. Vix in publicum uenerant, cum inter alios quos, qui si non ingenium uel doctrinam, studium saltem bonarum artium in me probarent, obtrektorum turba multiplex assurrexit. Et quancq; & fastidia & natos & cenfuras & omnino iudicia uniuscuiusq; uaria esset uidere, utiq; ut semper accidit, cum nouum aliquid & non triviale molimur. Quinq; ferè tamē erant præcipua, quæ alius aliud summo sufforesisti in me damnarent. Aliqui. n. phiā & literas omnino carperent, illud etiam ut uiderētur scioli. Quandoq; ad dentes eiectum Adam de paradiso, quod per scientiā boni & mali æqualē se Dñs facere uoluit. Exterminādos pari exemplo de Christi curia, qui uolunt sapere plus quā oportet. Alij non tam philosophiam, quā hoc ipsum disputandi

A ij genus

genus, & hanc de literis publice disceptandi institutionem nō approbare, ad pompam potius ingenij & doctrinæ ostentationem, quàm ad comparandā eruditionē esse illā oblatrātes. Nonnulli me audacē dicere & temerariū, qui hac ætate, quartū scilicet et uicesimū nondū natus annum, de altissimis philosophiæ locis, de sublimibus Christianæ theologiæ mysterijs, de incognitis disciplinis in celebratissima urbe, in amplissimo doctissimorum hominum confesso disputationem proponere non dubitarem. Multi non tam quòd Romæ, quòd iuuenis, quàm quòd de tot numero, id ē de nōgentis disputatur, essem quæstionibus accusare, & superfluo & ambitiose & supra uires id factum calumniantes. Ex his autē qui sapientiā, id est theologiæ studiū profitebantur, quidam fuere, qui conuictijs forte leuioribus non contenti, non iam audacem me, non temerarium, non gloriosum, sed Magum, sed impium, sed nouum in Christi ecclesia hæresiarcham prædicarēt. Fui ego (Deum testor) dubio diu cōsilio, diluenda hæc mihi obiectamēta, an silentio potius prætereunda essent. Mouebant me ut tacerem duo præcipue. Primum quod ego & contentionis & iurgiorum abhorrens, animi pacem & quam mihi mea præstiterunt studia, placidissimæ uitæ tranquillitatem amaui semper, nec odi ullum magis scribēdi munus, quàm quod in disceptatione & amarulenta quoquo modo altercatione sit constitutum, quippe qui non minus referre quàm inferre iniuriā uel contumeliā.

nec bo

nec boni uiri duxerim esse unquam, nec philosophi. Alterum hoc ipsum erat, quod & summi pontificis, cuius mihi merito celebranda semper memoria, & ex sanctissimo apostolico senatu complurium iudicio contentus, quorum & benignitatem & beneuolentissimum in me animum obliuisci nunquam aut possum aut debeo, uidebar facile & odium posse negligere, & conuitia hominum improborum. Et profecto quod attinet ad cætera, in hac eram sententia, ut indignos illos existimarem, quibus aliquando responderem. Sed in uno mihi obiecto hæreseos crimine hoc si facerem, uerebar ne quod non diluerem, uiderer crimine agnoscere. Scribit autem & sapientissime Rufinus, esse quidem gloriosum Christi exemplo patienter iniurias tolerare. at unam notam hæreseos qui ferat uel dissimulet, non esse Christi anum. Et Hieronymus noster quanta maxima potest animi contentione clarissima exclamat uoce. Nolo in suspitione hæreseos quemquam esse patientem. Tacere ergo me non uult Hieronymus, & inuitum ociosumque hominem pro sua qua potest authoritate ad scribendum trahit & impellit. Quare si qui sunt, qui forte me tacere uellent, sciant sibi non mecum, sed cum Hieronymo esse controuersiam, qui me tacere non uult. Hieronymo non audire quis potest sine flagitio. Ipso ergo suadente immo cogente etiam breuiter aggressus sum adscribere apologiam, non ut quemquam lacerare uel accusem, sed ut à maximo quod mihi iniuria obijcitur, impietatis crimine iure me excusem. Hoc

A in quo

quæſo patient̄ obrectatores mei eo animo, quo ego iniquam illorum offeſam paſſus ſum ſemper. Patiatur inq̄, ut qui Chriſtianus de Chriſtiano ſum parentibus natus, qui vexillum Chriſti Ieſu in fronte gero, qui pro Chriſti fide etiã obeã lubens, quaſi cum Paulo hoc iſtis æquo animo audientibus exclamẽ uoce: Non magus, nō Iudæus ſum, non Iſmaelita, non hæreticus, ſed Ieſum colo, & Ieſu crucem in corpore meo porto, per quem mihi mūdus crucifixus eſt, & ego mūdo. Deniq̄ cum & ſanctitatis & ſapientiæ, & id genus egregios titulos nec mihi arrogem, nec illis derogem, hunc unum mihi ipli, pro quo tuendo etiã ſanguinẽ ultro effundã, quæſo nō demã, ut ſcilicet me poſſim dicere Chriſtianum. Quod ſi concedũt, hæc eis non ſcribo, à quibus iam impetraui, quod tota noſtra contẽdit apologia. Alijs ſcribo, qui eſſe me aut fuiſſe aliquando hæreticum credunt uel ſuſpiciantur. Quanc̄q̄ autem principale propoſitum eſt hoc, ut oſtẽdamus ab orthodoxo & catholico tramite nō me, ſed illos deuiare, qui me hæreticum calumniãtur. Tamẽ poſtq̄ ſcribẽdum eſt, dicemus & aliquid de his, quæ primo nobis obiecta ſunt, ne meo ſilentio quaſi culpa conſcius abuti poſſunt noſtri obrectatores. Erat autem quod uitio in primis dabãt multi, hoc meum philoſophari. Qui h̄c hoc loco nihil ſum reſponſurus, quia & cauſam philoſophiæ ſeorſum agere operæ peculiari eſt cõſilium, & omnino ſi turpe eſt dare ſe literis, colere bonas artes & diſciplinã, malo hanc culpam agnoſcere

scere quod deprecari. His etiam, qui genus hoc disputandi, & hanc de Deo, de natura, de moribus publice disceptandi institutionem detestantur, multa non sum dicturus, quando hoc crimen, si crimen est, commune est mihi cum magnis uiris, imò cum probatissimis non solum nostræ, sed ferè omnium ætatum philosophis. quibus fuit certissimum; nihil ad consequendam, quam quærebant ueritatis cognitionem, sibi esse potius, quam ut essent in disputandi exercitatione frequentissimi. Sicut. n. per gymnasticam corporis uires firmiores fiunt, ita in hac quasi literaria palæstra animi uires & fortiores longe & uegetiores euadunt. Nec crediderim ego aut poetas aliud per decantata Palladis arma, aut Hebræos cum ferrum sapientum symbolum esse dicunt, significasse nobis, quam honestissima hoc genus certamina adipiscendæ sapientiæ oppido quam necessaria. Quo forte fit, ut & Chaldæi in eius genesi, qui philosophus sit futurus, illud desiderent, ut Mars Mercurium triquetro aspectu conspiciat, quasi si hos congressus, hæc bella sustuleris, somniculosa & dormitans futura sit omnis philosophia. Sed quod attinet ad hæc, ut dixi, malo autoritatibus & præiudicijs magnorum uirorum quam rationibus me defendere. Illud uidet operæ maioris satisfacere his, qui ætate, ingenio, doctrina imparè dicunt me tam magnæ prouinciæ, nec iuxta Horatium consuluisse humeros, quid ferre ualeant, quid recusent. Profecto hic mihi difficilis ratio defensionis, dum si parè me dico, inmodesti & de se ni-

A in mia

mia sentientis, si imparem fateor, temerarij & in-
 consulti uideor notam subiturus. Graues incidi
 angustias, dum non possum sine culpa de me p-
 mittere, quod non possum, & sine culpa nō prae-
 stare. Et quidē illud Iob afferre possem, Spiritū
 esse in omnibus. & forsan audire cū Timotheo,
 Nemo contemnat adolescentiam tuam. sed ex
 mea uerig hoc cōscientia dixero, nihil in nobis ef-
 se magnum uel singulare, studiosum me forte et
 cupidum bonarum artium nō inficiatus, docti
 tamen nomen mihi nec uendico nec arrogo. Nā
 ut scripsit aliquando Hermolaus meus deliciae
 Romanae linguae, aetatis nostrae splendor & glo-
 ria, non potest nō indoctus esse, qui se doctū cre-
 dit. Quare & quod tam grande humeris onus in-
 posuerim, non fuit propterea, quod mihi cōsciū
 nostrae infirmitatis non essem, sed quod sciebam
 hoc gen9 pugnis scilicet literarijs, eē peculiare, q̄
 in eis lucrū est uinci. Quo fit, ut imbecillissim9 q̄
 q̄ non detrectare modo, sed appetere ultro eas
 iure possit & debeat: quandoquidem qui succū-
 bit beneficium à uictore accipit, nō iniuriā, quip-
 pe q̄ per eū & locupletior domū, id est doctior,
 & ad futuras pugnas redit instructior. Hac spe
 animatus ego infirmus miles cum fortissimis o-
 mnium strenuissimisq̄ tam grauem pugnā de-
 certare nihil sum ueritus. Quod tamen temere
 fit factum nec ne, rectius utiq̄ de euentu pugnae
 quā de nostra aetate poterat quis iudicare. Re-
 stat ut ijs respondeam, qui numerosa proposita-
 rum rerum multitudine offenduntur, quasi hoc
 eorum

Causa su-
 ceptae dis-
 putationis

eorum huneris federet onus, & non potius hic mihi soli quātuscunq; est labor esset exclamandus. Indecens profecto hoc & inorosum nimis, uelle alienæ industriæ modum ponere, & ut inquit Cicero, in ea re, quæ eo melior quo maior, mediocritatē desiderare, omnino tam grandib; ausis erat necesse me uel succumbere uel satisfacere. Si satisfacerem, non uideo, cur quod in decem præstare quæstionibus est laudabile, in nongentis etiam præstitisse culpabile esset existimādum. Si succumberem, erant habituri unde accusarēt, si me oderunt: si amant, unde excusarent. quando in re tā graui, tam magna, tenui ingenio exiguāq; doctrina adolescentem hominem defecisse, uenia potius dignum erat quàm accusatione, quin & iuxta poetam, si deficient uires, audacia certe laus erit, & in magnis uoluisse sat est. Quæ si & nostra ætate multi Gorgiam Leontinum imitati, non modo de nongentis, sed de omnibus etiam omnium artium quæstionib; soliti sunt non sine laude proponere disputationem, cur mihi non liceat uel sine culpa de multis quidem, sed tamen certis & determinatis disputare? At superfluum inquit hoc & ambitiosum. Ego uero nō superfluo modo, sed necessario factum hoc à me contēdo, quod & ipsi, si meam philosophandi rationem considerarint, inuiti etiā fateantur planè necesse ē. Qui em̄ se cuipiā ex philosophor; familijs addixerunt, Thomæ uidelicet aut Scoto, qui nunc plurimum in manibus fauētium possunt, illi quidem uel in paucarum quæstionum discussi

one suæ doctrinæ periculū facere . At ego ita me institui, ut in nullius uerba furatus me per omnes philosophiæ magistros funderem, omnes sectas excuterem, omnes familias agnoscerem . Quare cum mihi de illis omnibus esset dicendum, ne si priuati dogmatis defensor reliqua post habuissem, illi uiderer obstrictus. Non potuerunt, etiā si pauca de singulis proponerentur, non esse plurima, quæ simul de omnibus afferebantur. Nec id in me quisq; damnet, quod me quocūq; ferat tempestas deferar hospes. Fuit enim cum ab antiquis omnibus hoc obseruatum, ut omne scriptorum genus euoluentes, nullas quas possent commentationes illectas præterirent, tum maxime ab Aristotele, qui eam ob causam ἀναγνῶσις id est lector à Platone nuncupabat, & pfecto angustæ est mentis intra uisam se porticum, aut academiam continuisse. Nec potest ex omnibus sibi recte proponere se legisse, qui oēs prius familiariter nō agnouerit. Adde quod in unaquaq; familia est aliquid insigne, quod non sit ei cōmune cum cæteris. Atq; ut à nostris, ad quos postremo philosophia peruenit, nunc exordiar. Est in Ioāne Scoto uegetū quiddam atq; discussum. in Thoma solidū & æquabile. in Egidio tersum & exactum. in Francisco acre & acutum. in Alberto priscum, amplum, & grāde. in Hérico ut mihi uisum est, semper sublime & uenerādum. Est apud Arabes in Auēroe firmū & incōcussum. in Auenpace & Alpharabio. graue & meditatum. in Auicēna diuinum atq; Platonicum. Est

apud

apud Græcos in uniuersum quidē nitida in primis & casta philosophia. Apud Simplicium locuples & copiosa. apud Themistium elegans et compendiaria. apud Alexandrum constans & docta. apud Theophrastum grauius elaborata. apud Ammonium enodis & gratiosa. Et si ad Platonicos te cōuerteris, ut paucos percenseam. In Porphyrio rerum copia & multiiuga religio ne delectaberis: in Iamblico secretiorem philosophiam, & barbarorum mysteria ueneraberis. in Plotino priuum quicquid non est quod admiraris, qui se undique præbet admirandum, quem de diuinis diuine, de humanis longe supra hominē docta sermonis obliquitate loquentem sudantes Platonici uix intelligunt. Prætereo magis nouicios, Proclum Asiatica fertilitate luxuriātem, & qui ab eo fluxerūt, Hermiā, Damascū, Olympiodorum, & complures alios, in quibus omnibus illud τὰ θεῖον, id est diuinum peculiare Platoniorum symbolum elucet semper. Accedit quod si qua est secta, quæ ueriores incessat dogmata, & bonas causas ingenij calumnia ludificetur, ea ueritatem firmat, non infirmat, & uelut motu quasi fatam flammam excitat, nō extinguit. Hac ego ratione motus, non unius modo, ut quibusdam placebat, sed originæ doctrinæ placita in mediū afferre uolui, ut hac complurium sectarū collatione, hac multifariæ discussione phæ, ille ueritatis fulgor, cuius Plato meminit in epistolis aī nostris quasi sol oriens ex alto clarius illucesceret. Quid erat si Latinorū tantū, Alberti. s. Thomæ,

Quare de
uarijs pro
posuit,

mæ, Scoti, Egidij, Francisci, Henriciq; philosophia, obmissis Græcorū Arabūq; philosophis tractabatur, quādo omnis sapientia à barbaris ad Græcos, à Græcis ad nos manauit: Ita nostrates semp in philosophādi ratione peregrinis inuētis stare & aliena excoluisse sibi duxerunt satis. Quid erat cum Peripatheticis egisse de naturalibus, nisi & Platoniorū accersebatur academia, quorum doctrina & de diuinis semper inter oēs philosophias, teste Augustino, habita ē sanctissima, et à me nūc primum, quod sciam (uerbo ab sit inuidia) post multa secula sub disputandi examine in publicum allata? Quid erat et aliorū, quotquot erāt, tractasse opiniones, si quasi ad sapientum symposium a symboli accedentes, nihil nos, quod esset nostrū, nostro partum & elaboratum ingenio, afferebamus. Profecto ingeniosum est, ut ait Seneca, sapere solum ex commētorio, & quasi maiorum inuenta nostræ industriæ uiam præcluserint, quasi in nobis effoeta sit uis naturæ, nihil ex se parere, quod ueritatem, si nō demōstret, saltem innuat uel de longinquo. Qd si in agro colonus, in uxore marit⁹ odit sterilitatem, certe tanto magis infœcundam animā oderit illi complicita & associata diuina mens, quanto indenobilius longe proles desideratur. Propterea nō contentus ego præter cōes doctrinas, multa de Mercurij Trismegisti prisca theologia, multa de Chaldæorum, de Pythagoræ disciplinis, multa de secretioribus Hebræorū addidisse mysterijs, plurima quoq; per nos inuēta & meditata

ditata

Veterum
dogmata.

Authoris
inuenta.

ditata de naturalibus & diuinis rebus disputanda proposuimus. Proposui primò Platonis Aristotelisq; concordiam, à multis ante hac creditam, à nemine factis probatā. Boetius apud Latinos id se facturū pollicitus, nō inuenitur fecisse unq̄, quod semper facere uoluit. Simplicius apud Græcos idem professus, utinā id tam præstaret quàm pollicetur. Scribit & Augustinus in Academicis nō defuisse plures, qui subtilissimis suis disputationibus idem probare conati sint, Platonis scilicet & Aristotelis eandē esse phiā. Ioannes item Grāmaticus, cum dicat apud eos tantū dissidere Platonem ab Aristotele, qui Platonis dicta non intelligunt, probandum tñ posteris hoc reliquit. Addidimus autem & plures locos, in quibus Scoti & Thomæ, plures in quibus Auerrois & Auicennæ sentētias, quæ discordes existimant, concordēs esse nos asseueramus. Secundo loco quæ in philosophia, cum Aristotelica tñ Platonica excogitauimus nos, tñ duo & lxx. noua dogmata physica & metaphysica collocauimus, quæ si quis teneat, poterit nisi fallor, quācunq; de rebus naturalibus diuinisq; positam quæstionem longe alia dissoluere ratione, quàm per eam edoceamur, quæ & legitur in scholis, & ab huius æui doctoribus colitur philosophiam. Nec tam admirari quis debet, me in primis annis, in tenera ætate, p̄ quam uix licuit, ut iactant quidā, aliorū legere cōmentationes, nouam asserre uelle phiā, quàm uel laudare illam si defenditur, uel damnare si reprobat.

Deniq;

Denic̄ cum nostra inuenta hæc, nostras̄q̄ sunt lī-
 teras iudicaturi, nō authoris annos, sed illorum
 merita potiq̄ uel demerita numerare. Est autem
 & præter illam alia, quā nos attulimus, noua p̄
 numeros philosophandi institutio, antiqua illa
 quidem, & à priscis theologis, à Pythagora præ-
 fertim, ab Aglaophemo, à Philolao, à Platone,
 prioribusq̄ Platonice obseruata. Sed quæ hac
 tēpestate, ut præclara alia posteriorum incuria
 sic exoleuit, ut uix uestigia ipsius ulla reperiant̄.
 Scribit Plato in Epimenide, inter omnes libera-
 les artes & scientias contēplatrices, præcipuā ma-
 ximeq̄ diuinam esse scientiam numerādi. Quæ-
 rens item cur homo animal sapientissimum. Re-
 spōdet, quia numerare nouit. cuius sententiæ &
 Aristoteles meminuit in problematis. Scribit A-
 bumasar uerbū fuisse Auenzoar Babylonij, eū
 omnia nosse, qui nouerat numerare. Quæ uera
 esse nullo modo possunt, si per numerādi artem
 eam artem intellexerunt, cuius nunc mercatores
 in primis sunt peritissimi. Quod & Plato testat̄,
 exerta nos admonens uoce, ne diuinam hāc A-
 rithmetiā mercatoriam esse Arithmeticam in-
 telligamus. Hāc ergo Arithmetiā, quæ ita extol-
 litur, cum mihi uidear post multas lucubratiōes
 exploratam habere, huiusce rei periculum factu-
 rus, ad quatuor & septuaginta quæstiones, quæ
 inter physicas & diuinas præcipales existimant̄,
 responsurum per numeros publice me sum pol-
 licit̄. Proposuius & Magica theoremata, in
 quibus duplicē esse Magiam significamus, qua-
 rum

Magia du-
plex.

rum altera dæmonum tota opere et authoritate
 constat, res medijsfidijs execranda & portento-
 sa. Altera nihil est aliud cum bene exploratur, q̄
 naturalis philosophiæ absoluta confirmatio. V-
 triusq; cū meminerint Græci, illam magiæ nul-
 lo modo nomine dignantes *γοητεία* nuni-
 cupant, hanc propria peculiariq; appellatione
μαγία quasi perfectam summamq; scien-
 tiã uocant. Idem enim, ut ait Porphyrius, Per-
 sarum lingua Magus sonat, quod apud nos diui-
 noni interpretis & cultor. Magna aut̄ immo ma-
 xima inter has artes disparilitas et dissimilitudo.
 Illã non modo Christiana religio, sed omnes le-
 ges, omnis bene instituta respublica damnat &
 execratur. Hanc omnes sapientes, omnes cælesti-
 um & diuinarum rerum studiosæ nationes ap-
 probant & amplectuntur. Illa artium fraudulẽ-
 tissima, hæc altior sanctiorq; philosophia. Illa ir-
 rita & uana, hæc firma, fidelis & solida. Illã quis-
 quis coluit, semper dissimulauit, quod in autho-
 ris esset ignominiam & cõtumeliam. Ex hac sum-
 ma literarum claritas gloriaq; antiquitas & pe-
 nẽ semper petita. Illius nemo unq; studiosus fuit
 uir philosophus & cupidus discẽdi bonas artes, ad
 hæc Pythagoras, Empedocles, Democritus, Pla-
 to discendã nauigauere. Hanc prædicauerunt re-
 uersi, & in arcanis præcipuam habuerunt. Illa
 ut nullis rationib9, ita nec certis probatur autho-
 rib9. Hæc clarissimis quasi parentib9 honestata,
 duos præcipue habet authores, Xamolvidem,
 quem imitatus est Abbaris Hyperboreus, et Zo-
 roastrem

roastrem, non qui forte creditur, sed illum Oromasi filiū. Vtriusq; magia quid sit, Platonem si percontemur respondebit in Alcibiade, Zoroastris magiam non esse aliud quàm diuinorū scientiam, qua filios Persarum reges erudiebāt, ut ad exemplar mundanæ reipublicæ suam ipsi regere rempublicam edocerentur. Respondebit in Carmide magiam Xamolfidis esse animi medicinam, per quam scilicet aīo tēperantia, ut per illam corpori sanitas cōparatur. Horū uestigijs postea perstitērūt Carondas, Damigeron, Apollonius, Hostanes, & Dardanus. Perstitit Homerus, quē ut omnes alias sapientias, ita hāc quoq; sub sui Vlyssis erroribus dissimulasse, in poetica nostra theologia aliqñ pbabim9. Perstitērūt Eudoxus & Hermippus, pstitērunt ferē omnes qui Pythagorica Platonicaq; mysteria sunt perscrutati. Ex iuniorib9 autem, qui eam olfecerint, tres reperio, Alchindū Arabē, Rogeriū Bacheronem, & Guilielmum Parisiensem, & tēpestāte nostrā uidi Antonium Croniciū, quancp̄ in maximis agendis tractandisq; rebus occupatissimum, quæ illius tamen est ingenij sublimitas & elegantia, ut omnes alias liberales artes, ita hanc quoq; pulcherrime attigisse. Meminit & Plotinus ubi naturæ ministrum & non artificem magum demōstrat. Hanc magiam probat asseueratq; uir sapientissimus, alteram ita abhorrēs, ut cum ad malorum dæmonū sacra uocaretur, rectius esse dixerit ad se illos, quàm se ad illos accedere, & merito quidem. Vt enim illa obnoxium mancipatuntq;

Patumq; improbis potestatibus hominē reddit,
 ita hæc illarum principem & dominum, illa de-
 nicq; nec artis nec scientiæ sibi potest nomē uendi-
 care. Hæc altissimis plena mysterijs profundissi-
 mam rerum secretissimarum contemplationē,
 & demum totius naturæ cognitionem comple-
 ctitur. hæc inter sparsas Dei beneficio, & inter se-
 minatas mundo uirtutes quasi de latebris euo-
 cans in lucem, non tam facit miranda quàm faci-
 enti naturæ sedula famulatur. Hæc uniuersū con-
 sensum, quem significantius græci *συμβασις*
αυ dicunt, introrsum perscrutatius rimata, &
 mutuam naturarum cognitionem habens per-
 spectam, naturas adhibens unicuiq; rei & suas il-
 lecebras, quæ Magorum *ivyses* nominantur,
 in mūdi recessibus in naturæ gremio in prom-
 ptuarijs arcanisq; Dei latitantia miracula, quasi
 ipsa sit artifex, promit in publicū. Et sicut agri-
 cola ulmos uitibus, ita Magus terrā cælo. i. in-
 feriora superiorum dotibus uirtutibusq; mari-
 tat, quo fit, ut q̄ illa prodigiosa & noxia; tā hæc
 diuina et salutaris appareat, ob hoc præcipue, q̄
 illa hominem Dei hostibus mancipans auocat à
 Deo, hæc in eam operum Dei admirationē exci-
 tat, quā propēsa charitas, fides ac spes certissime
 cōsequuntur. Necq; enim ad religionem ad Dei
 cultum quicq; promouet magis, quàm assidua
 contemplatio mirabilium Dei, quæ ut per hanc,
 de qua agimus, naturalem Magiam bene explo-
 rauerimus, in opificis cultum amoremq; arden-
 tius animati, illud canere cōpellemur. Pleni sunt

B cæli

cæli, plena est omnis terra maiestate gloriæ tuæ: & hæc satis de Magia, de qua hæc diximus Qd̄ sunt plures, qui sicut canes ignotos semper adlatrant, ita & ipsi sæpe damnât oderuntq; quæ nō intelligūt. Venio nūc ad ea, quæ ex antiquis Hebræorum mysterijs eruta ad sacrosanctam & catholicam fidem confirmandam attuli. Quæ ne forte ab his, quibus sunt ignota, commēticiæ nugæ aut fabulæ circulatorum existimentur, Volo intelligāt omnes, quæ & qualia sint, unde petita, quibus & quàm claris autoribus confirmata, quàm reposita, quàm diuina, quàm nostris hominibus ad propugnandam religionem contra Hebræorū importunas calumnias sint necessaria. Scribunt nō modo celebres Hebræorum doctores, sed ex nostris quoq; Esdras, Hilarius, & Origenes, Mosen non legem modo, quam quinq; exarata libris posteris reliquit, sed secretiorem quoq; & ueram legis enarrationem in monte diuinitus accepisse. Præceptum autem ei à Deo, ut legem quidem populo publicaret, legis interpretationem nec traderet literis, nec inuulgaret, sed ipse Iesu Naue tantū tum ille alijs deinceps succedentibus sacerdotum primoribus magna silentij religione reuelaret, & merito quidem. Satis enim erat uulgaribus & per simplicem historiam nunc Dei potentiam, nūc in improbos iram, in bonos clementiam, in omnes iusticiam agnoscere, & per diuina salutariaq; præcepta ad bene beatèq; uiuendum & cultum ueræ religionis institui. At mysteria secretiora & sub cortice legis rudiq;

rudisq; uerborum pratextu latitantia altissimæ diuinitatis arcana plebi palam facere, quid erat aliud quàm dare sanctû canibus, & inter porcos spargere margaritas. Ergo hæc clam uulgo habere, perfectis communicanda, inter quos tantum sapientiam loqui se ait Paulus, non humani consilij, sed diuini præcepti fuit. Quem morè antiqui quoq; philosophi sanctissime obseruarunt. Pythagoras nihil scripsit nisi pauca quædam, quæ Damæ filiz moriens commendauit. Aegyptiorum tēplis insculptæ sphinges hoc ad monebant, ut mystica dogmata per enigmatum nodos à profana multitudine inuiolata custodirentur. Plato Dion quædam de supremis scribens substantijs, per enigmata inquit dicendum est, ne si epistola forte ad aliorum peruenerit manus quæ tibi scribimus ab alijs intelligantur. Aristoteles libros primæ philosophiæ, in quibus agit de diuinis, editos esse & non editos dicebat. Quid plura, Iesum Christum uitæ magistrum asserit Origines multa reuelasse discipulis, quæ illi ne uulgo fierent communia, scribere noluerunt. Quod maxime cōfirmat Dionysius Areopagita, qui secretiora mysteria à nostræ religiōis authoribus

id est, ex animo in animū sine literis medio intercedente uerbo ait fuisse transfusa. Hoc eodem penitus modo cum ex Dei præcepto uera illa legis interpretatio Mōsi deus tradita reuelaretur, dicta est Cabala, quod idem est apud Hebræos, quod apud nos receptio, ob id scilicet,

B ij quod

quod illam doctrinam non per literarum monumenta, sed ordinarijs reuelationum successio-
nibus alter ab altero quasi hæreditario iure reci-
peret. Veni postq̃ Hebræi à Babylonica capti-
uitate restituti p̃ Cyrū, & sub Zorababel instau-
rato templo ad reparandam legem animum ap-
pulerunt, Esdras tunc ecclesiæ præfectus post e-
mendatum Moseos librum, cum planè cognos-
ceret per exilia, cædes, fugas, captiuitatē, gentis
Israeliticæ institutum à maioribus morem tra-
dendæ per manus doctrinæ seruari non posse,
futurumq̃ ut sibi diuinitus indulta cælestis do-
ctrinæ arcana perirent, quorum commenta-
rijs non intercedētib; durare diu memoria nō
poterat, constituit, ut conuocatis, qui tunc super
erant, sapientibus, afferret unusquisq̃ in mediū
quæ de mysterijs legis memoriter tenebat, adhi-
bitisq̃ notarijs in leptuaginta uolumina, tot em̃
ferè in Sinedrio sapiētes redigerentur. Qua de re
qui mihi non credunt audiant Esdras ipsum sic
loquentem. Exactis quadraginta diebus locutus
est altissimus dicens. Priora quæ scripsisti in pa-
lam pone, legant digni & indigni. nouissimos
autem lxx. libros conseruabis, ut tradas eos sapi-
entibus de populo tuo. In his enim est uena intel-
lectus & sapientiæ fons & scientiæ flumē, atq̃ ita
feci. Hæc Esdras ad uerbum. Hi sunt libri scienti-
æ Cabalæ, in quibus merito Esdras uenā intel-
lectus. i. ineffabilem de supersubstantiali dei-
tate theologiam. Sapientiæ fontem. i. de intelli-
gibilibus angelicisq̃ formis exactam metaphysi-
cam.

cam, & scientiæ flumen. i. de rebus naturalibus firmissimam philosophiam esse clara in primis uoce pronunciauit. Hi libri Sixtus quartus pontifex maximus, qui hunc, sub quo uiuimus feliciter Innocentium octauum proxime antecessit, maxima cura studioq; curauit, ut in publicam fidei nostræ utilitatem latinis literis mandarent. Iamq; cum ille decessit, tres ex illis peruenerant ad Latinos. Hi libri apud Hebræos hactēpeste tanta religione coluntur, ut neminem liceat nisi annos xl. natū illos attingere. Hos ego libros non mediocri impensa mihi cum comparassem, summa diligentia indefessis laboribus cum perlegissem, uidi in illis, testis (est Deo) religionē nō tam Mosaicā quā Christianam, ibi trinitatis mysteriū, ibi uerbi incarnatio, ibi Messia diuinitas, ibi de peccato originali, de illius per Christum expiatione, de cælesti Hierusalem, de casu dæmonum, de ordinibus angelorum, de purgatorijs, de inferorū pœnis, eadem legi, quæ apud Paulum & Dionysium, apud Hieronymum & Augustinū quotidie legimus. In his uero, quæ spectant ad philosophiam, Pithagoram prorsus audias & Platonem, quorum decreta ita sunt fidei Christianæ affinia, ut Augustinus noster immensas Deo gratias agat, quod ad eius manus peruenerint libri Platoniorum. In plenum nulla est fermè de re nobis cum Hebræis controuersia, de qua ex libris Cabalistarum ita redargui conuinciq; non possint, ut ne angulus quidē reliquus sit, in quem se condant. Cuius rei testem

B in grauissi

grauiſſimum habeo Antonium Croniciũ, uirũ
 erudiſſimum, qui ſuis auribus cum apud eum
 eſſem in cõuiuio, audiuit Datillum Hebræum
 peritum huius ſcientiæ, in Chriſtianorum pror
 ſus de trinitate ſententiam pedibus manibusq̃
 descendere. Et ut reliqua meæ diſputationis ca
 pita percenſeam, attulimus & noſtram de inter
 pretandis Orphei Zoroaſtrisq̃ carminibus ſen
 tentiam. Orpheus apud Græcos fermè integer,
 Zoroaſter apud eos mæcus, apud Chaldæos ab
 ſolutior legitur. Ambo priſcæ ſapientiæ crediti
 patres & authores. Nam ut taceam de Zoroaſtre
 cuius frequens apud Platonicos nõ ſine ſumma
 ſemper ueneratione eſt mentio. Scribit Iamblicus
 Calcideus habuiſſe Pithagorã Orphicam Theo
 logiam tanq̃ exemplar, ad quam ipſe ſua effin
 geret formaretq̃ philoſophiam. Quin idcirco
 tantum dicta Pithagoræ ſacra nuncupari di
 cunt, quod ab Orphei fluxerint inſtitutis. Inde ſe
 creta de numeris doctrina, & quicquid magnũ
 ſublimeq̃ habuit Græca philoſophia, ut à pri
 mo fonte manauit. Sed qui erat ueterũ mos The
 ologorum, ita Orpheus ſuorum dogmatũ myſ
 ſteria fabularũ intexit inuolucris, & poetico ue
 ſtimento diſſimulauit, ut ſi qs legat illis hymnos
 nihil ſubefſe credat, præter fabellas nugæq̃
 meraciſſimas. Quod uolui dixiſſe, ut cognoſcat
 quis mihi labor, quæ fuerit difficultas ex affecta
 tis ænigmatum ſerpis, ex fabularum latebris la
 titantes eruere ſecretæ philoſophiæ ſenſus, nulla
 præfertim in re tam graui, tam abſcondita inexplorataq̃

plorataq; adiuto aliorum interpretum opera & diligentia. Et tamen oblatrabant canes mei minutula quædam & leuia, ad numeri ostentationem me accumulasse, quasi nō omnes quæ ambigua maxime controuersæq; sunt quæstiones, in quibus principales digladiantur Academia, quasi non multa attulerim his ipsis, qui & mea carpunt, & se credunt philosophorum principes & incognita prorsus & intentata. Quin ego tantum absūm ab ea culpa, ut curauerim in quàm paucissima potui capita cogere disputationem, quam si ut consueuerunt alij partiri ipse in sua membra & lancinare uoluisset, in innumerum profecto numerum excreuisset. Et ut taceam de cæteris, quis est q̄ nesciat unum dogma ex nouæ gentis, quod scilicet, de concilianda est Platonis Aristotelisq; philosophia, potuisse me citra omnem affectatæ numerositatis suspicionem in sexcenta ne dicam plura capita deduxisse, locos scilicet omnes, in quibus dissidere alij, conuenire ego illos existimo, particulatim enumerantem. Sed qd ego his diutius immoror, & non potius ad id deuenio, cuius gratia totū hoc opus susceptum est, ut liquido, ut luce clarius, ut extra omnē controuersiam non me solum non impium, sed impios & hæreticos esse illos comprobem, qui me hæreticum esse aut fuisse aliquando dicere non erubescunt. Agam autem hoc ego nō conuicij & contumelijs, sed ipsis rebus & rationibus afferendo in mediū quæ dixi, quæ scripsi, quæ sensi. Quid item illi dixerint & senserint. Examinabūt

B iij hæc

hæc deinde alij uiri docti & insignes, & apud nostras & apud exterar Academias iudicabit sancta sedes & sedes in ea Innocentius octauus. Cirijs iudicium negligere aut uiolare nephas & flagitium. Ipse iudex supremus in terris, qui eum refert, qui iudex est uiuorum & mortuorum. Ipse promptuarium arcanumq; ueritatis qui eius agit uices, qui est ipsa ueritas & caro factus habitauit in nobis, ut ueritatem nobis annunciarer. Sed iam ad ipsas examinandas quaestiones descendamus, quas magistri isti quasi hæreticas damnarunt. Quod facturo mutanda est loquendi ratio. Est enim mihi cum barbaris sermo, & ut lepide est in prouerbio, Balbi enim nisi balbos intelligunt.

Omissæ sunt hic ex industria tredecim illarum propositionum damnatarum Apologiarum, duabus ex causis. Una quod nihil in illis doceat, sed tantum scholastice cum aduersarijs agit, frigidas illorum argumentationes breuibus confutando. Altera, eo quod ipsæ in alijs suis operibus impressæ existant, nolimus emptorem in re nullius utilitatis iterum onerare.

Propositiones condemnatæ p Scholasticos.

- Prima est de descensu Christi ad inferos.
 ij. De poena peccati mortalis.
 iij. De adoratione crucis et imaginum.
 iiij. An suppositari à Deo possit natura irrationalis.
 v. De Magia naturali & Cabala hebræorum.
 vi. De eucharistix sacramento.
 viij. De salute Origenis.
 viij. Non esse in libera potestate hominis, credere.
 ix. De accidentibus in Sacramento.
 x. De uerbis consecrationis.
 xi. De miraculis Christi.
 xij. An Deus intelligat.
 xij. De abdita animæ intelligentia.

B V

Cum Magiam illam naturalem, & Cabalam Iudæorum pauci nostri temporis sciunt aut intelligant, adierimus ea de re authoris doctissimi cōmentationes. Quas si quis pressitus inspexerit, erunt ei insimilibus mysterijs ac ænigmatibus loco Oedippi.

De Magia naturali & Cabala Hæbræorum, Apologia Iohan. Pici Mirandulæ.

Quinta conclusio per istos damnata fuit hæc. Nulla est scientia quæ nos magis certificet de diuinitate Christi quàm Magia & Cabala. Hanc conclusionem ego declarando dixi, quod inter scientias quæ ita sunt scientiæ, quod neq; ex modo pcedendi, neq; ex suis principijs, neq; ex suis conclusionibus innituntur reuelatis, nulla est quæ nos magis certificet, eo modo quo de hoc certificare possunt scientiæ humanitus inuentæ, quàm Magia illa, de qua ibi ponuntur conclusiones, quæ est pars scientiæ naturalis, & pars illa Cabalæ, quæ est scientia & non est Theologia reuelata. Dixerunt isti magistri, quod declaratio mea non erat ad propositum uerborum præfatæ conclusionis, & q; præfata conclusio de uirtute sermonis falsa, erronea & hæretica. In qua sua dānatione quot

quot sint damnāda quæso sigillatim uideamus. Primo dicant mihi quomodo esse potest magis declaratio mea ad propositum uerborum conclusionis meæ? Quid em̄ est in illa declaratione aliud quā explicite declarare uim singulorū terminorum in conclusione positorum. Ibi em̄ primo exponitur, quid intelligam per sciētiam, cum dico nulla scientia, & quid pro certificare, quid per Magiam, quid per Cabalā, nec uideo ego quid ulterius restet declarandum. Secundo uolo ostendere, quod de uirtute sermonis nō solū est falsa et hæretica, sed immo sua opposita est falsa, & secundum ipsos totaliter hæretica. Dicta enim conclusio est una negatiua, quæ exponitur disiunctiue per tres cathedricas sic. Nulla scientia non reuelata &c. Alia à Magia & Cabala certificat de diuinitate Christi, uel Magia & Cabala nō certifiāt &c. uel Magia & Cabala magis nos certificant de deitate Christi quā alia scientia non reuelata. Ista aut disiunctiua est uera & catholica, quia saltem habet unam partem ueram. Et ita patet iam quod de uirtute sermonis nō est falsa, sed quod sua opposita secundum eos sit hæretica, patet. Nam opposita huius, nulla scientia non reuelata &c. magis certificat &c. est ista. Aliqua scientia non reuelata magis certificat de deitate Christi quā Magia & Cabala, ad quam sequitur de uirtute sermonis, quod Magia & Cabala certificant de diuinitate Christi, quod ab eis reputatur pro hæretico, & ita patet quod dum uolunt damnare de uirtute sermonis istam negatiuam

tiuam, nulla scientia magis certificat de diuinitate Christi, quàm Magia & Cabala, cogunt per suum iudiciũ ipsimet habere pro catholica istam affirmatiuam, Magia & Cabala certificãt nos de diuinitate Christi. Quàm aut in se sit ipsa conclusio uera, profecto euidentissime potest declarari, licet nonnulla sit scientia humanitus inuenta, quæ nos certificare possit de diuinitate Christi, quia certificationem de diuinitate eius, ut in præcedenti diximus conclusione, nõ habemus, nisi ex modo faciendi miracula quæ fecit, quæ miracula & esse facta ab eo, & esse taliter facta non nisi ex testimonio scripturæ scimus. Tamẽ si qd ad hoc nos possunt adiuuare scientiæ humanæ, sicut & adiuuant in cognitione multarum ueritatum supernaturalium, nulla est quæ magis nos possit adiuuare, quàm Magia & Cabala quas diximus. Ad hoc. n. ut miracula Christi nobis suam testentur diuinitatẽ, oportet cognoscere primo, quod non potuerũt fieri in uirtute naturali sed solum in uirtute Dei. Secũdo oportet scire, quod illam uirtutem à se habuerit Christus & non aliunde. In primo nulla scientia humana nos potest adiuuare magis quàm illa qua cognoscuntur uirtutes & actiuitates agentium naturalium, & earum applicationes proportionestq; ad inuicẽ & ad sua passa naturalia, & quid possunt uirtute propria & quid non, hoc autem inter scientias humanas magis cognoscit ista scientia, quam ego uoco Magiã naturalẽ, de qua positæ sunt conclusiones, & illa pars Cabalæ, quæ

quæ est de uirtutibus corporum cælestium, per quas quia cognoscitur non posse per uirtutes naturales illa opera fieri quæ fecit Christus. Ideo ego inter magicas conclusiones istam propositionem posui: Miracula Christi non potuerunt fieri per Magiam, utpote illam conclusionem scilicet cuius ueritas ex ista scientia possit haberi, & ita patet iudicium istorum magistrorum nō bene fuisse magistrale, & præsertim cū ipsi de uirtute sermonis damnent eam, quæ est talis, quod etiā, si sensus eius, quem diximus non esset catholicus, adhuc ipsa non esset in se damnanda, quia de uirtute sermonis non infert illum sensum, cū sit propositio negatiua exponenda disiunctiue per tres categoricas, ut dictum est supra. Et ad pleniorē huius conclusionis declarationem, primo est sciendum, quod sicut supra dixi, per hanc conclusionem non intendo comparare Magiā & Cabalam ad scientias reuelatas. Quia non accipio in conclusione scientiam generaliter, sed per scientia, quæ neque ex modo procedendi, neque ex suis principijs, neque ex conclusionibus innitur reuelationi, neque etiam in præsentī conclusione loquor de certitudine scientiæ habitæ ex reuelatione modo prædicto, sed de certitudine scientiæ inuentæ uel acquisitæ per demonstrationem, nō à priori sed à posteriori, per effectus scilicet, quare intendo dicere quod si aliqua scientia humanitè adinuenta, et nō reuelata certificet de diuinitate Christi per miracula eius, hoc maxime facit scientia, qua cognoscantur uirtutes & actiuitates agētium

• tum naturalium & eorum applicationes ad in-
 uicē, & ad sua passa naturalia, & per quas cogno-
 scitur quid possunt agentia naturalia uirtute pro-
 pria, & quid non. Nam hoc cognito uidentes de-
 inde opera Christi excedere gradum & terminū
 illorum, quæ possunt fieri per agētia naturalia,
 concludimus necessario, quod fuerunt facta uir-
 tute diuina, quod scire non possemus illo nō co-
 gnito. Nā ignoratis terminis potentiae & uirtu-
 tis rerum naturalium, stat nos dubitare illa eadē
 opera quæ fecit Christus posse fieri per media na-
 turalia. Cum ergo talia maxime cognoscat illa
 pars Cabalæ, quæ est de uirtutibus corporū cæ-
 lestium, & illa pars scientiæ naturalis, quam ego
 nunc uoco Magiam naturalem, & plures etiam
 catholici doctores sic nominauerunt, qualitercū
 q; alij ipsam nominare uelint. Ideo nō hæretice,
 non superstitiose, sed scientificè, sed uerissime &
 catholice dixi per talem Magiam & Cabalā ad-
 iuuari nos in cognoscēda diuinitate Christi. De
 ista autem Magia naturali facit mentionem etiā
 summus theologus Guilielmus episcopus Parī-
 siensis coætaneus Roberti Linconien. qui dicit,
 quod Magi prohibiti dicuntur quasi mali, quia
 mala faciunt. Magi autē naturales dicuntur qua-
 si magni, quia magna faciunt, & quia isti tollera-
 re non poterāt hoc nomen Magiæ, & tota urbe
 exclamabant me approbare Necromantiā, quā
 tota ecclesiā damnabat. Dico iterum, & iterum
 dico, quod hoc nomen Magia est nomen æquiu-
 uocum ad id, quod dicitur Necromantia, quæ
 fit per pacta & fœdera cū dæmonibus, & ad par-

tem practicam scientiæ naturalis, quæ nihil aliud docet, quàm facere opera mirabilia mediante uirtutibus naturalibus, per applicationem earum ad inuicem & ad sua passia naturalia, & hæc nunquam damnauit ecclesia, nec dānare potest, sed plures ecclesiastici doctores & catholici eam approbauerunt & secuti sunt. De hac, ut dixi, tractat Guilielmus Parisien̄. in suo de uniuerso corporali & spiritali, & dicit quòd illa Magia prohibita maxime abundauit in Aegypto, quia ibi uigebat cultus dæmonum. Ista autē naturalis in Aethiopia & India, quia ibi est maxima copia herbarum & aliarum rerum naturalium habentium efficaciam in ista naturali Magia. Et alibi etiam in suo libro de legibus eiusdē scientiæ meminit, eam asserens esse partem scientiæ naturalis. Hanc naturalem Magiam non erubescit uir catholicus & sanctissimus Albertus Magnus dicere se fuisse secutum, & experientijs in ea multa comperisse. Et quid oportet plura dicere? Dicāt mihi isti magistri, utrū hoc, quod ego uoco Magiam naturalem, sit res prohibita, aut aliquid cōtinens, quod sit contra fidem, hoc dicere non possunt etiam uolentes. At dicent, in hoc te reprehēdimus, quod eam uocas Magiam, & æquiuocatione uocabuli scandalum facis in mentibus fidelium. Itē habemus apud doctores nostros, quod omnis Magia est prohibita. Si ergo omnis prohibita, sequitur quòd nulla concessa. Sed tu dicis, quod aliqua est non prohibita, ergo cōtradictorie sentis ad doctores ecclesiæ. Mira profectō est ruditas

tas sic dicentium. Primo enim impositio nominum non fit nunc à nobis, sed utimur nominibus & significationibus eorum ex antiquorum consuetudine. Si ergo ipsi hanc partem scientiæ naturalis Magiam uocare uoluerunt, quid me uis nouare nomina, & quòd illi Magiam nominauerunt, à me uocari Geometriam uel Arithmeticam. Nec ego primus nec nouus istam scientiam uocaui Magiam, sed multi ante me & sancti & docti uiri: illi in ius trahantur, illi damnant, si damnabile est istam scientiam hoc nomine nuncupari. Quam tamen nominis impositionem recte fuisse institutam, præce Paulum considerauerimus, possumus facilius intelligere. Vocabulum enim hoc **MAGVS** nec Latinum est, nec Græcum, sed Persicum, & idem lingua Persica significat, quod apud nos sapiens. Sapientes autem apud Persas idem sunt, qui apud Græcos philosophi dicuntur, sic uocati à Pythagora, qui prius dicebantur sapientes. Ferè enim apud diuersas gentes diuersis nominibus sapientes eorum nuncupabantur, ut Druides apud Gallos, Prophetæ apud Hebreos uel Senedrim, uel Pharisæi, uel Cabalistæ: apud Indos Gymnosophistæ: apud Aegyptios Sacerdotes: apud Græcos philosophi: apud Persas Magi: et sic de alijs. Sicut etiã regia dignitas peculiaris apud diuersas nationes habet nomina, ut rex Aegyptiorum, qui prius Ptolemæus, postea Pharaon, Perfarum Artaxerxes, Romanorum Cæsar, Indorum Prestan, & est qui nunc corrupto uocabulo à nostris uulgarib.

garib9 dicitur presbyter Ioan. & sic de alijs. Si ergo Magia idē est, qđ sapientia, merito hāc practica scientiæ naturalis, quæ præsupponit exactam & absolutam cognitionem omnium rerum naturalium, quali apicem & fastigium totius philosophiæ peculiari & appropriato nomine Magiam, id est sapientiam, sicut Romam urbē: Virgilium, poetā: Aristotelē, philosophū, dicimus, appellare uoluerunt. Quod si hoc nomen Magia abhorremus, utiq; neq; Euangelium patienter audiemus, dicens, quod Magi uenerunt ab oriente adoraturi Christum. Non erant illi Magi Necromātes & cum dæmonibus confœderati, qui hostem dæmonum immo dominū, & de eis mox triumphaturum uenerunt adorare. Sed erant uiri sapientes, cælestium & terrenarū rerum scientia edocti, qui ipsam patris sapientiam in humano corpore factam uisibilem coluerunt & uenerati sunt. Hanc autem differentiam apertissime dat intelligere Hiero. in epistola ad Paulinū, in qua mentionē faciēs de Appollonio Thianeus ait: Appollonius Thianeus, siue magus ut uulg9, siue phīs ut Pithagorici dicūt. In qbus uerbis expresse significat Hieronym9, qđ illud quod est uera philosophia, à uulgarib9 qñq; creditur esse illud, quod ipsi appellant Magiā. Nō ergo ego sum repræhendendus, qui ex proprio & usitato modo loquendi non solum doctorū ecclesiæ, sed etiam ipsius Euangelij hanc sapientiam naturalem Magiam uocauerim. Sed neq; q; æquiuatione uocabuli scandalum fecerim si-

C delibus

delibus, quia in conclusionibus meis non sum usus hoc nomine indistincte & æquiuoce, sed ad tollendam omnem cuiuscunq; sinistrae opinionis occasionem, distinxī Magiam licitam ab illicita, & naturalem à superstitiosa, declarans quid sit ista naturalis, & quid possit, & quid nō possit, taliter ut etiā simplices & rudes impiū aliquid uel erroneum in fide de meis conclusionibus suspicari non possunt, in quibus Magiam prohibitam omnino refellens & detestans posui hāc primam conclusionem præcise in ijs uerbis. Tota Magia, quæ in usu est apud Modernos, & quam merito exterminat ecclesia, nullam habet firmitatem, nullam ueritatem, nullum firmamētum, quia pendet ex manu hostium primæ ueritatis, potestatum harum tenebrarū, quæ tenebras falsitatis male dispositis intellectibus offendunt. Et post istam conclusionem pono secundam, quæ dicit, quod Magia naturalis est licita & non prohibita, et potestor de me ista tantum locuturum, quo facto, quæ amplius suspitio remanere potest, aut quod scandalum fieri per æquiuocationem huius nominis Magia, quam sic distinxisse, & cum reprobatione illius superstitiose & diabolice, istam naturalem approbasse non solum, non ad scandalum, sed ad ædificationem potest esse simplicibus. Ex quibus ego multos uidi, qui audientes, quod Magi uenerunt adorare Christū, credentes nihil aliud significare hoc nomen Magos quàm Necromantes, hinc sumunt argumentum, quod Magia non sit prohibita, nec contra

fidem

fidem Christi, quando ipsum Christum Magiæ cultores primi adorauerunt. Vtile est ergo docuisse fideles, ne cum Magum audiunt, dæmonum cultorem semper intelligant. Et cum audiunt apud Persas Magos in summo honore & reuerentia habitos propter eorum doctrinā & sapientiā. Sciant philosophos illos fuisse non Necromantes, quos utpote populis exitiales & damnosos, immo pestiferos omnes gentes semp̄ eiectos et male habitos persecutæ & detestatæ sunt. Similiter cum legunt Albertum inter experimenta Magiæ multum temporis consumpsisse, de Magia naturali hoc intelligant. non de prohibita, ne exemplo tanti uiri illi se dedant, quod illi licuit sibi quoque licere præsumentes. Scādala ergo tollunt non generant de mentibus fidelium nostræ Magiæ conclusiones. Quod si quando legunt apud doctores, omnem Magiā esse prohibitam, statim utique ex causis prohibitionis intelligent ipsos de ea solum loqui, quæ habet commercium cum dæmonibus, & de naturali nihil eos intendere. Est autem, ut dicit Hilarius, intelligentia dictorum ex causis assumēda dicendi. Quod si ad uim uerborum uolunt recurrere, possunt scire ex Dialectica, quod negatio uel distributio termini multiplicis, non negat aut distribuit ipsum pro omni supposito cuiuslibet significati copulatiue. Quare cum iste terminus Magia sit æquiuocus ad supersticiosam & ad naturalem, distributio addita ei non distribuet ipsum pro quolibet supposito cuiuslibet significati copulatiue. Sed ex di

ctis, quod omnis Magia prohibetur, habebitur
 solū, quod omnes species Magiæ superstitiosæ,
 quæ omnes secundum unum nomen & unā ra-
 tionem dicuntur. Nam multæ sunt prohibitæ,
 & hæc omnia sunt clara & dilucida etiam medi-
 ocritèr eruditis. Nullo ergo modo debuerunt i-
 stis magistris esse suspectæ cōclusiones meæ Ma-
 gicæ, cum, sicut dixi in prima cōclusionè, refel-
 lam omnem Magiam prohibitam ab ecclesia, il-
 lam damnans & detestans, protestans me solum
 loqui de Magia naturali, & expressius per speci-
 alem cōclusionem declarans, quod per istam
 Magicam nihil operamur nisi solum actuando
 uel uniendo uirtutes naturales. Sic enim dicit cō-
 clusio xi. cōclusionum Magicarum: Mirabi-
 lia artis Magicæ non sunt nisi per unionē & actu-
 ationem eorū, quæ seminaliter & separatæ sunt
 in natura, & idem est, quod dixi in xij. cōclusio-
 ne, quod Magiam operari nō est aliud quàm ma-
 ritare mundum. Prædictam autem specificatio-
 nem et restrictionem intentionis meæ, in conclu-
 sionibus Magicis ad Magiam naturalem inten-
 do esse applicandam cuiuslibet cōclusioni particu-
 lari, & ita cum dico de actiuitate characterum &
 figurarum in opere Megico, loquor de uera acti-
 uitate sua & naturali. Patet enim quod talem ha-
 bent secundum omnes philosophos tam in agē-
 do quàm in modo agendi & patiendi. Et licet ses-
 cundum Peripatheticos longe minoris sint acti-
 uitatis & uirtutis quàm sint qualitates materia-
 les, ramen dicerēt Pithagorici, quorū ego philo-
 sophiam

sophiã in cõclusionẽ xxiiij. uoco secretiorẽ phi-
 losophiam, quia est minus nota & minus in usu,
 quod sicut Mathematica sunt formaliora phy-
 sic, ita etiã actualiora, & sicut in suo esse minus
 dependent, ita etiam in suo operari, & ita quod
 dixi de plus posse eorum, quamuis discordia Pi-
 thagoricorum & Peripateticorum sit indifferẽs
 ad fidem, tamen non dixi, ut in se & absolute ue-
 rum, sed ut consequens ad secretam philosophiã
 Pithagoricorum modo prædicto intelligenda,
 quorum etiã sententiã est inter omnia Ma-
 thematica numeros ut formaliores, ita etiã esse
 actualiores, & inter numeros impares ternariũ.
 quia sit primus impar, & primum in unoquoq;
 genere est perfectissimum in illo genere, & inter
 numeros pares denarium, qui est omnis nume-
 rus ut patet. Ab eo enim ultra numeramus per
 replicationem, & hoc intendebam per id, quod
 dixi de ternario & denario in Magia naturali.
 Numeris autẽ etiã efficientiam & uirtutem tam
 ad bonum quàm ad malum attribuunt docto-
 res catholici. Vnde Hilarius in commento suo
 super psalmos inquirendo causam, cur psalmo-
 rum ordo non sit secundum historiam, sed sæpe
 psalmus, qui prius fuit compositus, posterior in
 ordine collocatur, sic inquit. Non est autẽ igno-
 randum indiscretum apud Hebræos esse nume-
 rum psalmodum & sine ordinis annotatione esse
 conscriptos. Non enim illic primus aut secun-
 dus aut tertius aut quinquagesimus aut centesi-
 mus prænotantur, sed sine præscriptione aliqua

Numero-
rũ uires.

C iij ordinis

ordinis in unum permixti sunt. Hefdras enim, ut antiquæ traditiones ferunt, incompósitos eos et pro authorum ac temporum diuerſitate diſperſos. in uolumen unum collegit & retulit. Sed lxx. ſeniores ſecūdam Moysi traditionem ad custodiã legis atq; doctrinæ in ſynagoga manentes. Poſtea q̄ illis à rege Antiocho transferendæ ex Hebræo in Græcum ſermonem totius legis cura mandata eſt, ſpiritali & cæleſti ſcientia uirtutes pſalmorum intelligentes. in numerum eos atq; ordinem redegerunt, ſingulis quibuſq; numeris pro efficienſia ſua & abſolutione perfectus perfectorum & efficienſium pſalmorum ordine deputantes. hæc Hilarius ad uerbum. Ex quibus apertiffime patet, quod numerus uirtutem dat & efficienſiam. Hieronymus quoq; contra Iouinianum infauſtum dicit eſſe numerum xx. in quo ſeruiuit Iacob & uenditus eſt Ioseph, & quem dilexit Eſau, in eo quædã munera accipiens. Et in eodem loco laudat denariũ, dicens de eius laudibus ſe ſæpius dixiſſe. Et in eodem li. caput viij. dicit, quod ideo in ſecunda die non fuit dictum, & uidit Deus quoniam bonum, quia binarius numerus ſit malus. Quinimmo ex numero binario ſumit argumentum contra bigamos, & propter hoc dicit, omnia animalia imunda in arcam Noe bina ingredi, ſeptena aut quæ ſunt munda. Similia centies inuenies apud Baſilium, Nazāzenum, Ambroſium, Originẽ, Auguſtinum & alios. Quin Raban9 in ſignis doctor eccleſiæ de numerorum uirtutibus ſpecialem li-

lem librum cōposuit, & obseruare ubiq; propri-
 etates ipsorum numerorum inuenies semper ec-
 clesiasticos doctores etiā quandoq; quasi usq;
 ad curiositatem, si dici potest, dum nunc ad bina-
 rium duo testamenta, duo cherubin, duo chari-
 tatis præcepta, duas primas dignitates, duos pri-
 mos populos referūt. Nunc ternarij mysterium
 in super substantiali diuinitate, in triduo sepul-
 chri, in tribus theologicis uirtutibus, in tribus tē-
 poribus, naturæ, legis, & gratiæ; in tribus stati-
 bus perfectionis contemplantur. Nunc non sine
 mysterio, sed propter occultam etiā ipsius nume-
 ri proprietatem esse uolunt, quod xl. dies Moy-
 ses, xl. Helias, xl. Christy ieiunauerit, & per xl. die-
 es post resurrectionem ascenderit, & per xl. ho-
 ras fuerit apud inferos, & post xl. dies Niniue
 (quæ est typus figuræ huius mundi) subuertet;
 & per totidem dies noctesq; pluit super terram
 dominus. Magnum item dicunt continere sa-
 cramentum, quod in quinquagenario numero,
 in quo fit remissio peccatorum. In eodem etiā de-
 scenderit spiritus sanctus. Et in eodē numero po-
 situs sit psalmus, Misere mei Deus, quod maxi-
 me notant Hilarius & Origines, & his per om-
 nia multum concordant mysteria Cabalistarū,
 qui quinquagenarium numerum attribuūt spi-
 ritui sancto, qui spiritus sanctus apud eos etiā p-
 ignem significatur, in qua forma & in quo nu-
 mero dierum descendit super apostolos. Estq; &
 apud eos spiritus sanctus tertia persona siue pro-
 prietas in diuinis procedens à prima & à secūda;

C iij quæ

quæ secunda dicitur sapientia, & procedit à prima, & differt ab utraq; solum ratione processio- nis, sicut scilicet id quod procedit, differt ab his, à quibus procedit, cum sit tamen per substantiã & essentiam idem cum illis. Hæc expresse dicunt Cabalistsæ, quorum dicta isti magistri à me contra Iudæos allata ut suspecta de fide abominabãtur. Vócant autem & eandem tertiam proprietatem pœnitentiam, quod concordant modo dictis, ut idẽ sit numerus attributus spiritui sancto, qui & pœnitentiæ sacramẽto. Vnde & illud possumus colligere, peccatum in spiritum sanctum proprie peccatum esse impœnitentiæ, quod non remittitur in hoc seculo neq; in futuro, sed de his alijs. Duo denarij etiã secretam aliquam proprietatem in xij. tribubus Israel, in xij. apostolis, in xij. lapidibus cœlestis Hierusalem speculantur. Credunt etiã non sine causa neq; casu in denarium numerum coincidisse & præcepta legis, & decem chordas psalterij, & apud Hebræos, ut habetur in Midrashtillum cantores psalmorum decem, qui sunt Adã, Abraam, Melchisedech, Moses, Asaph, Dauid, Salomon, & tres filij Chore, quamuis aliter à nostris enumerentur, & correspondent decem organa, id est decem instrumenta uel decem modi musicæ, quibus canantur, sic dicti apud Hebræos.

id est, Nesa, Nieuum, Mizinor, Syr, Thephila, Beracha, Alel, Odaia, Afre, Alleluia, quæ ego obseruavi sic distinguenda, ut per primum canantur oda. Secũdum idem est quod Organũ. Per
tertium

tertium psalmi. Per quartum cantica. Per quintum orationes. Per vi. benedictiones. Per vii. laudationes. Per viii. gratiarum actiones. Per ix. felicitas alicuius. Per ultimum laudes Dei tantum. Addas tu & Meschil, quo canuntur contemplationes, & erit Alleluia quasi Eifoph, non ponens in numerum cum alijs. Addunt & x. dies, quibus post ascensum Christi descendit spiritus, & decem cortinas in templo, & similia innumera & infinita, illud dicentes semper, quod nihil casu, sed omnia Deus per suam sapientiam ut in pondere & mensura, ita in numero disposuit. Taceo quot & quanta obseruent in nouenario, ut praeter hierarchias angelorum & nouem beatitudinum gradus iuxta Matthaeum, etiam longitudinem cubitorum Og regis Basan, qui typus est diaboli, non credant esse casualem & sine mysterio, illud etiam obseruantes, quod dominus hora nona clamauit. Nonne etiam in quatuor euangelijs, quatuor fluminibus paradisi, quatuor animalibus Ezechielis, quaternaria perfectionem considerant, & senarium in sex diebus creationis mundi, & in sex aetatibus, siue septima sit futura uita, ut uult Augustinus siue octaua ut Hieronymus, quin & illud non praetermittitur, quod dominus sexta feria passus est. Quid de septenario, cum magna dicerent attentione dignum, quod die septima dominus quieuit, quod septem dona spiritus sancti, & in Apocalypsi septem signacula libri, septem cornua, septem oculi, septem angeli, septem ecclesiarum, septem candelabra, septem stellae, septem spi-

C V ritus

ritus nequiores, & septem nequitiae apud Salomonem, & septies in die Deo canit Dauid propheta. Quartumdecimum autem numerum ita uidemus obseruatū à Matthæo, ut ad hoc quod posset eum ubiq; in generationibus Christi retinere, nonnullas etiā generatiōes prætermiserit. De medicis, de Astrologis, de philosophis, maxime Platonis & Pithagoricis nihil affero, sed solum de nostris ecclesiasticis doctoribus. Cum de hoc agatur, utrum credere esse proprietates in numeris & uirtutes aliquas naturales, aliquo modo ueritati fidei catholicæ repugnet. Quas cum uideamus etiā, ut dixi, fortasse usq; ad curiositatem à catholicis authoribus obseruatas, nihil est amplius cur dubitemus, non esse talem opinionem pro hæretica reiiciendam. Cum ergo in conclusionibus meis de figuris, de numeris loquor, non loquor quantum ad superstitiosum usum suum per pacta & conuentiones cum dæmonibus, quia hæc omnia reprobauit in prima conclusione mea. Similiter de nominibus, quod habeant aliquam actiuitatem naturalem etiā notum est omnibus. Quam quidem actiuitatem naturalem non habent ut significatiua sunt ad placitū, sed ut sunt in se quædam res naturales. Ideo dixi nomina illa habere uirtutem in Magia naturali, non ut significatiua sunt, nisi forte essent aliqua quibus significatio esset naturalis, sicut Stoici dicunt de omnibus nominibus, quibus ut aduersantur Peripathetici, ita Plato in Cratilo assentitur de his, quæ sunt recte imposita. Origenes autē

de Hes

de Hebraicis hoc sentit, & id'o dicit, quod quæ-
 dā nomina Hebraica in sacris literis, sicut Olan-
 na, Sabaoth, Alleluia, & similia, fuerunt sic refer-
 uata & non mutata in aliam linguam, in qua nō
 retinuisent suam naturalem significationem, &
 consequenter uirtutem, & hoc solum intendebā
 dicere, dum comparabam nomina significatiua
 non significatiuis, & noīa Hebraica alijs in sua
 efficacia in Magia naturali &c. Volo autem et al-
 iquid dicere latius de ista Cabala, quanq̄ & su-
 pra in prima parte Apologiæ nostræ multa di-
 xerimus, sed illa forte non magis ab istis magi-
 stris intelligentur, quā intelligantur barbara
 ab eruditis. Quare & hic aliquid setum hoc Pari-
 siensi stilo dicemus de ista Cabala, horrendum e-
 nim istis patribus uidetur hoc nomen, & ex ipso
 penē sono timendum, ita ut forte sint ex ipsis qui
 Cabalistas nō homines, sed hircoceros potius,
 uel centaurū, uel omnino monstruosum aliquid
 esse suspicentur. Quinimmo audi rē ridiculam,
 cum semel quidam ex eis interrogaretur, quid
 esset ista Cabala, respondet ille fuisse perfidū quē-
 dam hominem & diabolicum, qui dictus est Ca-
 bala, & hunc multa contra Christum scripsisse,
 inde sequaces eius dictos Cabalistas. Quis quæ-
 so hic risum teneat? Est ergo sciendum opinionē
 esse, non solū Rabi Eliazar, Rabi Mosi de Aeg-
 ypto Rabi Simeō Benlagis, Rabi Ismael, & Ra-
 bi Iodan, & Rabi Nachinan, & aliorum quam-
 plurimum ex sapientibus Hebræorum, sed nostro-
 rum etiā doctorum, ut infra ostendam, præter
 legem

Cabala.

legem quam Deus dedit Moyſi in monte, & quæ ille quinq; libris contentam, ſcriptam reliquit, reuelatam quoq; fuiſſe eidẽ Moyſi ab ipſo Deo ueram legis expoſitionem cum manifeſtatione omnium myſteriorum & ſecretorum, quæ ſub cortice & rudi facie uerborum legis continerentur. Deniq; duplicem accepiffẽ legem Moyſen in monte, literalem & ſpiritualem, illam ſcripſiſſe et ex præcepto Dei populo cõmunicaffe, de hæc uero mandatum ei à Deo, ne ipſam ſcriberet, ſed ſapientibus ſolum, qui erant lxx. communicaret, quos idem Moyſes ex præcepto Dei elegerat ad cuſtodiedam legem, eiſq; itidem præciperet, ne eam ſcriberent, ſed ſucceſſoribus ſuis uiua uoce reuelarẽt, tum & illi alijs, & ſic ordine perpetuo. Ex quo modo tradẽdi iſtam ſcientiam per ſucceſſiuam, ſcilicet receptionem unius ab altero dicta eſt ipſa ſcientia, ſcientia Cabalæ, quod idem eſt, quod ſcientia receptionis, quia idem ſignificat Cabala apud Hebræos qd̄ apud nos receptio. Fuerunt autem poſtea hæc myſteria literis mandata, tempore & cauſa infra dicendis, & illi libri dicti ſunt libri Cabalæ, in quibus libris multa immopene omnia inueniuntur cõſona fidei noſtræ. Fuerũt enim & ab ore Dei traditi, & à Iudæis ante Chriſtum ſcripti, quo tempore nulla paſſione moueri poterant ad uiciandã uel corrupẽdam ipſam ueritatem. Ex iſtis libris & authoribus huius ſcientiæ ego multas poſui concluſiones ad confirmationẽ fidei noſtræ cõtra Iudæos, quas cum iſti magiſtri forte non bene conſideraſſent,

ſent,

sent, suspectas esse dixerunt in fide, & Iudaicam perfidiam sapientes, quod tamen postea quam intellexerūt quid esset Cabala, multos ex eis pudit dixisse. Quod autē ita sit, ut supradiximus, quod Deus Moysi præter literalem legē, quam ipse scripsit, dederit etiā & reuelauerit mysteria in lege contenta, habeo ex nostris quinq; testes, Esdram, Paulum, Originem, Hilarium, & euāgelii. Primo enim habemus hoc ex textu Esdræ, apud quē loquens dominus sic inquit: Reuelans reuelatus sum super rubum, & locutus sum Moysi quādo populus meus seruebat in Aegypto, & misi eum & eduxi eum de Aegypto, & adduxi eum super montem Sinai, & detinebam eum apud me diebus multis, & enarraui ei mirabilia multa, & ostendi ei temporum secreta & finem, & præcepi ei dicens, hæc in palam facies uerba, & hæc abscondes. Secundo habemus authoritatem Origenis, cuius testimonium in his, in quibus ab ecclesia recipitur, est ualidissimum, quia ubi bene, nemo melius. Hic ergo sup illud Pauli ad Romanos tertio. Quid ergo amplius uideo, aut quæ utilitas circumcisionis? multū per omnem modum, primum quidem quia credita sunt illis eloquia Dei. Dicit Origenes considerandum est, quia non dixerit literas esse creditas, sed eloquia Dei. Ex q̄ dicto Origenis habes, quod præter literalem legem aliud quid traditum fuit Iudæis, quod hic uocat Paulus eloquia Dei. Literas enim, id est literalem legem eis fuisse traditā nemo negat, sed non imputatur eis ad prærogatiuam

tiuam, quia litera per se occidit, & nisi adsit spiritus uiuificans, omnino per se est res mortua. Sed præter has literas tradita sunt eis eloquia Dei, de quibus merito gloriantur, quæ nihil aliud sunt quàm quod apud Hebræos dicitur Cabala, id est uerus legis sensus ab ore Dei acceptus, unde & apud Hebræos quandoque uocatur quod idem est quod lex de ore nata, quæ propter illam successiuam receptionem deinde dicta fuit Cabala. Et quod istam scientiam deinde Moyse iam à Deo acceptam lxx. senioribus tantum communicaret, aperte testatur Hilarius, qui in expositione psalmi ij. Quare fremuerunt gentes &c. sic scribit. Erat autem iam à Moyse ante institutum in omni synagoga lxx. esse doctores. Nam idem Moyse, quamuis ueteris testamenti uerba in literis condidisset, tamen separatim quædam ex occultis legis secretiora mysteria lxx. senioribus, qui doctores deinceps manerent intimauerat. Cuius doctrinæ etiam dominus in euangelij meminisse dicens. Super cathedram Moysi sederunt scribæ & Pharisei. Omnia ergo quæcumque dixerint uobis facite & seruate, secundum uero facta eorum nolite facere, doctrina uero eorum maneat in posterum, hæc Hilarius ad uerbum. Ecce quod Hilarius expresse testatur, fuisse præter legem scriptam doctrinam quandam aliam secretiorem, quàm Moyse ipsis lxx. sapientibus intimabat. Quod autem & ista secretior & uerior de mysterijs legis expositionibus passim non publicaretur, sed solum Moyse specialiter à Deo, & ab eo

alijs

alijs tantum lxx. sapientibus fuerit reuelata, testatur etiam Origenes in loco præallegato sic dicens. De Mose prophetisq; & cæteris horum similibus, hæc intelligenda sunt dici, quibus sunt credita eloquia Dei. Adde & si quis apud eos sapiens & intelligens auditor, & mirabilis consiliarius fuit, hæc Origenes. Per hos autem mirabiles consiliarios illi intelliguntur, quos uocât Hebræi Senedrim, id est lxx. illos seniores, quos elegit Moyses ex præcepto domini, quorum loci mihi uidentur tenere Cardinales in nostra ecclesia, & ad imitationem numeri illorum lxx. seniorum, ut nunc declarabimus, fuerit redacta mysteria Cabalæ in lxx. libros principales tempore Esdræ. Vsq; enim ad tēpus Esdræ de ista doctrina nihil erat scriptum, sed solum, ut dixi, per successiuam receptionem tradebatur, unde Cabalisticæ nomen accepit. Postq; autem à Babylonica captiuitate restituti fuerunt per Cyrum, & sub Zorobabel instauratum fuit templum, tunc Esdras, qui fuit præfectus synagogæ, postq; reparauit legem scriptam Moyse, & correxit testamentum uetus, uoluit etiam, ut ista secreta Dei eloquia, quæ usq; ad illud tempus scripta non fuerant, scriberentur, & hoc quia propter captiuitatem gentis non poterant seruare illum ordinem tradendi sibi illam doctrinam per manus, et merito erat dubitandum, ne propter dispersionem eorum si non inueniebantur scripta tandem perirent. Statuit ergo Esdras ut scriberentur adhibitis ad hoc specialiter notarijs, & quia erant lxx. seniores

niores siue confiliarij, inter quos erat hæc doctrina, iussit ut redigeretur omnia illa secreta in lxx. uolumina principalia, quæ tamen deinde etiam non nisi sapientibus cõmunicarentur, & hoc est quod apud Esdrã legitur his uerbis. Exactis xl. diebus locutus est altissimus dicens, Priora quæ scripsisti in palam pone, legant digni & indigni, nouissimos autem lxx. libros conseruabis, ut tradas eos sapientibus de populo tuo. In his enim est uena intellectus & sapientiæ fons, & scientiæ flumẽ, & sic feci. hæc Esdras ad uerbũ. Habetur autem de isto concilio, in quo fuerunt scripti isti libri mentio lata & diffusa apud Hebræos in libro, qui dicitur Sedorolã, id est liber seculorũ, ubi habetur qui sederũt in concilio, & deniq; totius concilij gesta & ordo. Ex quibus omnibus satis patere potest, nõ esse confictum à me, quod præter legem scriptam Moyles ueram quoq; legis expositionẽ à Deo acceperit, & quod illa deinceps per successionem à Moyse lxx. seniorib9, & ab illis alijs suis successoribus fuerit reuelata. Vnde & nomen accepit, ut diceretur Cabalistica, & tempore Esdræ in plures libros fuerit redacta, qui dicuntur libri Cabalæ, quos ego libros summa impensa mihi conuulitos (neq; enim eos Hebræi Latinis nostris cõmunicare uolunt) cum diligenter perlegerim, inueniens ibi multa, immo penẽ omnia consona fidei nostræ. Visum est mihi habere posse Christianos, unde Iudæos suis telis confodiant, cum ab eis authoritas Cabalistarum, quos habent in magno honore & reueren-

& reuerentia, negari non possit. Est autē ulterius sciendū, quod ista expositio Bibliæ proportio- natur modo exponendi Bibliam, qui apud nos dicitur Anagogicus. Sicut em̄ apud nos est qua- druplex modus exponendi Bibliam, literalis, mysticus siue allegoricus, tropologicus & ana- gogic⁹, ita est et apud Hebræos. Literalis apud eos dicit̄ Pefat, quē modum tenent apud eos Ra- bi Salamō, Chemoy, & similes. Allegoricus Mi- dras, unde sæpe apud eos audies Midras Ruth, Midrastyllim, Midras coelet, id est expositio per Midras, id est mystica super Ruth, sup psalmos, sup ecclesiasten; et sic de alijs. Et istum modum sequuntur maxime doctores Talmutici. Tropo- logicus dicitur sechel, quem sequuntur Abraam Abnazara, ubi literaliter nō exponit, et Leui ben- gerson, & multi alijs, & ante omnes Rabi Moses Aegyptius. Anagogicus dicitur Cabala, & hoc quia illa expositio, quæ dicitur ore Dei tradita Moyfi, & accepta per successionem modo præ- dicto, quasi semper sensum sequitur anagogicū, qui etiam inter omnes est sublimior & diuini⁹, sursum nos duçens à terrenis ad cælestia, à sensibi- libus ad intelligibilia, à temporalibus ad æter- na, ab infimis ad suprema, ab humanis ad diui- na, à corporalibus ad spiritualia. Et hinc est quod ualidissima inde argumenta habentur contra Iu- dæos, quia discordia, quæ est inter eos & nos, ut maxime patet ex epistolis Pauli, hinc tota præci- pue dependet, quod ipsi sequuntur literam occi- dentem, nos autem spiritum uiuificantem, quod

D unico

unico exemplo sufficiat nunc declarasse. Nam cum eis in prophetijs promittitur, quod Messias eos liberabit de captiuitate, & adducet in terram promissionis & in Hierusalem, et in templo gaudebunt & congregabuntur. Ipsi hæc literaliter intelligentes dici de captiuitate mundana & de terra promissionis, quæ est Iudæa terrestris, similiter de materiali ciuitate Hierusalem & templo, non possunt credere illum fuisse Messiam, per quem eieci sunt de illa terra promissionis, et ciuitas destructa, & dirutum fuit templum, quod si uoluerint simul cum Cabalisticis anagogice exponendo scripturam intelligere, illa de cælesti Hierusalem, de captiuitate spirituali, de cælesti terra uiuentium cognoscant, & confiteatur necesse est illum uerum fuisse Messiam, per quem totus penè orbis de manu dæmonis, cui per idolatriam seruebat, fuit liberatus. Quem fore effectum præcipuum aduentus Christi ipsorum Cabalistarum firma est opinio. Ita cognosceretur esse de omnibus alijs, si conclusionum mearum Cabalisticarum probationes uiderentur, nullum esse scilicet penè articulum in quo nobiscum Iudæi per Cabalistarum autoritatem sentire non cogantur. At statim insurgunt isti patres, & cur omnes Iudæi non fiunt Christiani, & cur Augustinus, Hieronymus & alij doctores ecclesiæ huius doctrinæ non menierunt. Miror de sapientia istorum patrum. Et quæso dicant mihi ipsi, uera fuerint ne miracula Christi an nostris falso confecta. Si uera dicunt, dicant & mihi, cur tunc non omnes

Iudæi

Iudæi facti sunt Christiani. Nam etiam si Cabalistas ipsos præsupponamus, eadem penitus scribere quæ Augustinus scribit, dubitandum tamen non est, maioris fuisse efficaciam miracula uiuētis Christi ante eorum oculos quotidie facta, quam authoritatē cuiuscunq; authoris, quanq; apud eos maxime authentici. Sciāt autē esse prohibitum Iudæis legere illos libros anteq̃ attigerint annum quadragesimum suæ ætatis. Et si quādo legunt & non credunt, sicut et in Christo ipsum, quem uiderunt non crediderunt, dico cū Origene, quod facti sunt de illis, q̃ legunt & non intelligunt, legunt & non credunt. Obscuratum est enim insipiens cor eorum. Et sicut de illis eloquijs Dei, quæ supra declarauimus, esse istā Cabalisticam traditionē, dicit Paulus in hunc modum. Quid enim si quidam illorum non crediderunt, nūquid incredulitas illorum fidem Dei euacuauit? absit. Est enim Deus uerax, omnis autem homo mendax. Ita & nos dicamus, quid si multi non credunt, nunquid illorum incredulitas huius scientiæ ueritatem & nobilitatem euacuat? absit. Sunt autem maxime digni Christiani hac scientia, quia sicut ipsa est lex spiritualis nō carnalis, ita nos spirituales sumus Israelitæ, non carnales. Pertinet autem lex spiritualis ad eum, qui iuxta Paulum in abscondito uidens est, non ad eum qui in manifesto. Quod autem dicant se mirari doctores ecclesiæ de ista doctrina nunq̃ fecisse mentionem, satis nos supra ostendimus, & Hilarium & Origenem & Hefdrā, & iuxta

D ij hos

hos Paulum & Euangelium huius scientiæ meminisse. Est autem et aduertendum, quod nunquā inuenies aut rarissime doctorem aliquem, ex nostris loquor de antiquis, aliquem ex Hebræis nominatim allegantem, sed in uniuersali tantū uidebis dicentes, Sic dicūt Hebræi, Hæc est sententia Hebræorum. Et ego quidem nō memini me hoc nisi semel inuenisse apud Origenem, qui allegat Huillum patriarcham cœtaneum suum. Quare nihil mirum, si & authores Cabalæ ab eis nunquam audias nominatim allegari. Verum cum de Hebræorum testimonio uideamus quandoq; doctores nostros ita confidere, ut sicut noster Hieronymus dicit, cum uolunt approbare quod dicunt Eusebius maxime Origenes & Clemēs, & quāmplures aliī, ad Hebræos se semper referant dicētes, Referebat mihi Hebræus, Audiui ab Hebræo, Hebræorū ista sententia est. Et ipse Hieronymus etiā eos magistros uocet dicens, Hæc est sententia magistrorū, nihil dubitandum est de doctoribus Cabalæ eos intelligere, quod euidenti ratione potest demonstrari. Est enim omnis schola Hebræorum in tres sectas diuisa. In philosophos, in Cabalistas & in Talmuticos. Talmuticos allegari ab antiquis doctoribus nostris non est credendum, tum quia Clemens & multi aliī, qui Hebræos allegant, fuerint ante compositionē ipsius Talmut, quæ fuit post Christi mortem plus quā per cl. annos, tū quia doctrina Talmutica est totaliter contra nos conficta ab ipsis Hebræis, iam cōtra Christianos pugnans

Talmut.

pugnantibus, quare illi doctrinæ talem honorē non detulissent nostri, ut tūc maxime aliquid dictum ab eis firmum putarent, cū Iudæorum testimonio corroboratur. Philosophos pariter certū est eos non allegare, quia & isti, qui scilicet secundum Philosophiam exponere cœperūt Bibliā, cœperunt à modico tempore. Primus enim fuit Rabi Moses de Aegypto, quo adhuc uiuente floruit Auerrois Cordubensis, nōdum autem fluxerunt trecenti anni à morte Auerrois. Relinquit ergo ut hæc Hebræorum doctrina, cui doctores catholici ex Hieronymi testimonio tantum deferunt, & quam adeo approbāt, sit illa quam ipsi met nostri doctores fatentur, & credunt à Deo Mosi, & à Mose per successionē alijs sapientibus fuisse reuelatam, & est illa, quæ ex hoc modo tradendi dicitur Cabala, quam sæpe etiam uideo à nostris authoribus hoc modo designari, dicendo ut dicit antiqua traditio. Hæc est prima & uera Cabala, de qua credo me primum apud Latinos explicitam fecisse mentionem, & est illa, qua ego uxor in meis conclusionibus, quas cum expresse ponam contra Hebræos ad confirmationem fidei nostræ, nescio quo modo isti magistri habere potuerūt pro suspectis in fide. Verū quia iste modus tradendi per successionem, qui dicitur Cabalisticus, uidetur cōuenire unicuique rei secretæ & mysticæ, Hinc est quod usurparūt Hebræi ut unamquāque scientiam, quæ apud eos habeatur pro secreta & abscondita, Cabalam uocēt, & unumquodque scibile, quod per uiam occultam

D ij alicunde

alicunde habeatur, dicatur haberi per uiam Cabalæ. In uniuersali autem duas scientias hoc etiã nomine honorificarunt, unam quæ dicitur id est ars cõbinandi, & est modus quidam procedendi in scientijs, & est simile quid, sicut apud nostros dicitur ars Raimūdi, licet forte diuerso modo procedant. Aliam quæ est de uirtutibus rerū superiorū, quæ sunt supra Lunā, & est pars Magiæ naturalis suprema. Vtraq; istarū apud Hebræos etiam dicitur Cabala, propter rationem iam dictam, & de utraq; istarum etiam aliquando fecimus mentionē in cõclusionibus nostris. Illa enim ars cõbinandi est, quàm ego in cõclusionibus meis uoco alphabetariam reuolutionē. Et ista, quæ de uirtutibus rerum superiorū, quæ uno modo potest capi ut pars Magiæ naturalis, Alio modo ut res distincta ab ea, est illa, de qua loquor in præsentī cõclusionē, dicens quod adiuuat nos in cognitiōe diuinitatis Christi ad modum iam declaratum, & licet istis duabus scientijs nomē Cabalæ ex primaria & propria impositione non conueniat, transumptiue tamen potuit eis applicari. Verum sicut cum olim Magi tantum dicerentur sapientes, Necromantes deinde & diabolici uiri sapientis sibi falso nomē ueni dicantes, magos se uocauerunt. Ita & quidam apud Hebræos res diuinas falsis & uanis superstitionibus polluentes, immo in rei ueritate quasi nihil à Necromantibus differentes, dixerūt se habere secreta Dei nomina & uirtutes, quibus dæmones ligarent, & miracula facerent, & Christū

non

non alia uia fecisse miracula. & isti falso sibi Cabalistarum nomen uendicauerunt, dicentes artē suam esse illam ueram Cabalam, quam reuelauit Deus Mosi, sicut etiam dicunt Necromantes, quod illas suas incantationes & bestialitates habuerunt à Salomone, & ab Adam & ab Enoch, & à similibus, hanc autem falso uocaram Cabalam non solum ego non approbauī in conclusionibus meis aut sequutus sum, sed expresse reprobauī, ponens cōclusionem specialem de directo cōtra istam, quæ dicit quod miracula Christi nō potuerūt fieri per uiam Cabalæ. Hæc sufficiant de præsentī cōclusionē quæ specialem librum exigeret, si quid sit naturalis Magia, quid Cabala exacte uellemus declarare, hic sufficit ostendisse, nihil cōtineri in eis, quod catholicæ & orthodoxæ fidei repugnet.

D iij

Eda scriptis numero noningētis,
 Dialecticis, Moralib9, Phycis,
 Mathematicis, Metaphycis,
 Theologicis, Magicis, Cabaliz-
 sticis, cū suis tū sapiētum Chal-
 dæorum, Arabum, Hebræorū,
 Græcorum, Aegyptiorum, Latinorumq; placit-
 tis, disputabit publice Iohannes Picus Mirandur-
 lanus, Concordiæ Comes. In quibus recitandis
 non Romanæ linguæ nitorem, sed celebratissi-
 morum Parisiensium disputatorum dicendi ge-
 nus est imitat9, propterea quod eo nostri tempo-
 ris philosophi pleriq; omnes utūtur. Sunt autem
 disputanda dogmata, quod ad gentes attinet, &
 ipsos hæresiarchas, seorsum posita, quod ad par-
 tes philosophiæ, p̄miscue, quasi per latyram om-
 nia simul mixta.

Conclusiones secūdum doctrinā
 Latinorum philosophorū & theo-
 logorum Alberti Magni, Thomæ
 Aquinatis, Hērici Gandauensis, Io-
 annis Scoti, Egidij Romani, & Frā-
 cisci de Maronis.

Conclu

Conclusiones secundum Albertū numero XVI.

1. Species intelligibiles nō sunt necessariæ, & eas ponere, nō ē bonis Peripatheticis cōsentaneū.
2. Corruptis omnibus indiuiduis speciei humanæ, hæc est uera, homo est animal.
3. Hæc est in quarto modo dicendi per se, homo est homo.
4. In quolibet puncto materiæ, sunt per habitum inchoationis potestatiuum essentia omnium formarum naturalium, materiæ cōternæ secundum philosophos, concreatæ secundum fidem.
5. Forma in intensione & remissione, non uariatur secundum essentiam, sed secundum esse.
6. Anima separata intelligit per species sibi à principio sui esse cōcreatas, quibus dum est in corpore, aut nunq̄ aut raro utitur.
7. Sonus fertur secundum esse reale usq; ad principium nerui auditui.
8. Lumē nō habet in medio nisi esse intētionale.
9. Organum auditus est neruus expansus ad cōcauum auditus.
10. Obiectum per se, & proprie sensus communis est magnitudo, ut bene dixit Auricensa.
11. Stat. speciem cuius dicimur reminisci, totaliter esse perditam.
12. Nō introducitur uegetabilis aīa ante sensualē, nec sensualis ante rationalem, sed tota simul.

D v Licet ad

- 13 Licet ad receptionem speciei cōcurrat sensus passiuē, ad iudicandū tamē de sensibili actiue concurrat.
- 14 Corpus mobile, est subiectum scientiæ naturalis.
- 15 Corporis (in eo quod corpus) consideratio, ad Metaphysicum spectat.
- 16 Potentia respectatiua materiæ, non addit supra materiam rem, sed rationem.

Conclusiones secundum Thomam
numero. XLV.

- 1 Si spiritus à filio non procederet, à filio non distingueretur.
- 2 Processus spiritus sancti temporalis, attēditur secundum dona gratiæ gratum facientis.
- 3 Contingens rerū quæ sunt, erunt aut fuerunt, existentia ideo Deo fuit ab æterno infallibiler nota, quia fuit æternitati eius præsentialiter præposita.
- 4 Contingentia ad utrūlibet futurorum cognitorum à Deo, simul stat cum infallibilitate diuinæ scientiæ.
- 5 Quodcūq; contingens Deus sciuit esse futurum, necessario sciuit illud esse futurum.
- 6 Ex diuina bonitate potest sumi ratio prædestinationis aliquorum, et reprobationis aliorū, & sola diuina uoluntas est ratio, quod istos reprobat & alios eligit in gloriam.

Licet

- 7 Licet Dei uoluntas consequens semper impleatur, non tamen necessitatem rebus uolitis necessario imponit.
- 8 Nec habēs gratiam, potest etiam de potentia Dei absoluta Deo non esse acceptus ad uitam æternam, nec non habens esse acceptus.
- 9 Opus ab anima charitate formata meretur æternam gloriam de condigno.
- 10 Potuerunt tres personæ diuinæ simul suppositare unam naturam.
- 11 Virtutes morales & cardinales remanebunt in patria post resurrectionem.
- 12 Beatitudo est essentialiter in actu intellectus.
- Corollarium. Nec fruitio, nec aliquis actus uoluntatis, est essentialiter beatitudo.
- 13 Sacramēta nouæ legis, sunt causa gratiæ, nō solum sine qua non, sed etiam p̄ quā.
- 14 Verum corpus Christi est in cælo localiter, in altari sacramentaliter.
- 15 Impassibilitas corporum post resurrectionē erit ex pleno dominio animæ super corpus.
- 16 Christus in ultimo iudicio iudicabit non solum in natura humana, sed etiam secundū naturam humanam.
- 17 Licet defendi possit quoquo modo, creaturā posse creare, rationalius tamen est, credere potentiam creandi creaturæ cōmunicari nō posse.
- 18 Aeuum est subiectiue in angelo beatiori.
- 19 Non potest esse peccatum in uoluntate, nisi sit defectus in ratione.

Non potest

- 20 Non potest per Dei potentiam idem corpus esse simul in diuersis locis.
- 21 Non est sub eadem specie, angelorum pluralis-
ficatio.
- 22 Deus in patria per speciem non uidetur, sed ipse per suam essentiam intellectui applicatur, ut species intelligibilis.
- 23 Vnum supra ens nõ addit nisi priuationem diuisionis.
- 24 Subiectum & propria passio realiter distinguuntur.
- 25 Forma generatur per accidens.
- 26 Materia signata, est principium indiuiduationis.
- 27 Eadem est numero qualitas à principio alterationis usq; ad finem.
- 28 Tota libertas est in ratione essentialiter.
- 29 In generatione substantiali fit resolutio usq; ad materiam primam.
- 30 Ens dicit immediate decem cõceptus ita inter unitos, ut non unius sint, sed ad unum.
- 31 Essentia & existentia in quolibet creato realiter distinguuntur.
- 32 De ead re nullo modo, actu distincta extra animã, pñt uerificari cõtradictoria.
- 33 Materia nullum dicit actum entitatum posituum.
- 34 Nulla uirtus moralis præter iusticiã est subiectiue in uoluntate.
- 35 Hæc propositio, Homo est risibilis, non est in secundo modo dicendi per se.

Duo ac-

- 36 Duo accidentia solo numero differētia, non sunt in eodem subiecto.
- 37 Grauiā & leuiā à nullo alio motore mouentur, quàm uel à generante uel à remouente prohibens.
- 38 Grauiā potius se ipsis, quàm à seipsis mouentur.
- 39 Phantasma est agens secundarium & instrumentale in productione speciei intelligibilis.
- 40 Difficultas intelligendi & ex parte ipsius intellectus & ex parte ipsius intelligibilis prouenire potest.
- 41 Potentiā animæ ab anima realiter distinguuntur.
- 42 Quidditates in particulari à Metaphysico nō considerantur.
- 43 Implicat contradictionem, materiam esse sine forma.
- 44 Non est ponēda in Deo idea materiæ primæ.
- 45 Non sunt ponendæ ideæ generum.

Conclusiones secundū Franciscum numero VIII.

- 1 Ideo hæc est falsa, Essentia generat, quia essentia est ultimate abstracta et, generat formaliter prædicatur.
- 2 Potest uideri essentia sine personis, & una persona sine alia.
- 3 Voluntas nō potest non frui, ostenso obiecto fruibili.

- 4 Ens denominatiue dicitur de Deo.
- 5 Quiditates habent ab æterno suum esse forma-
le à se, non ab extrinseco.
- 6 Nulla diffinitio adæquat diffinitum.
- 7 Pluralitas formalitatum stat cum identitate
reali.
- 8 Esse non est de quiditate Dei, sed dicitur de eo
in secundo modo.

Conclusiones secundum Ioannem Scotum, numero XXII.

- 1 Charitas non est distinctus habitus ab habitu
gratiæ, quo mediante spiritus sanctus animã
inhabitat.
- 2 Idea lapidis non est aliud quàm lapis produ-
ctus à diuino intellectu in esse intelligibili,
quod est esse secundum quid, existens in men-
te diuina, sicut cognitum in cognoscente.
- 3 Qui dixerit personas in diuinis absolutis pro-
prietatib9 distingui, catholice ueritati non re-
pugnabit.
- 4 In Christo fuerunt duo esse.
- 5 Praxis est operatio alterius potētiae ab intelle-
ctu, apta nata conformiter elici rationi rectæ
ad hoc ut sit recta.
- 6 Vnumquodq; indiuiduum est indiuiduum p
propriam differētiam indiuidualem, quæ di-
citur hecetas.

- 7 Ens dicitur de Deo & creatura uniuoce in quid.
- 8 Ens de suis passionibus & ultimis differentijs quiditatiue non prædicatur.
- 9 In Christo non fuit scientia acquisita.
- 10 In appetitu superiore ponendæ sunt uirtutes.
- 11 Gratia est subiectiue in uoluntate, nõ in essentia animæ.
- 12 Corpus Christi ex se fuit impassibile.
- 13 De potẽtia Dei absoluta possibile est culpam originalem deleri sine infusione gratiæ.
- 14 Post passionem Christi potuerunt cerimonialia ueteris legis sine peccato obseruari.
- 15 Per hæc uerba præcise, Hoc est corpus meum, nõ expressis uerbis præcedẽtibus, scilicet præ die quàm pateretur, non potest consecrari.
- 16 Relatio creaturæ ad Deum, est idem realiter fundamẽto distincta formaliter, & ex natura rei.
- 17 Quælibet alia relatio à fundamẽto, realiter distinguitur.
- 18 Aliquid potest mouere seipsum de actu uirtuali, ad actum formalem.
- 19 Actus intelligendi ab obiecto & intellectu, tanquam duobus agentibus partialibus, ut quod causatur.
- 20 Actus intelligendi nobiliori modo causatur ab intellectu quàm ab obiecto, quod cũq; sit obiectum, modo non sit beatificum.
- 21 Substantia non cognoscitur per speciem propriam.
- 22 Habitus actum producit, ut causa partialis effectiua.

Conclusiones secundum Henricum Gandauensem , numero XIII.

- 1 Datur lumen superius lumine fidei, in quo theologi uident ueritates theologicæ scientiæ.
- 2 Paternitas est principium generandi in patre.
- 3 Processiones distinguuntur in diuinis penes intellectum & uoluntatem.
- 4 Ista propositio non est concedenda, essentia est pater filij.
- 5 Dæmones & animæ peccatrices patiuntur ab igne, in quantum calidus est, afflictione eiusdem rationis cū ea, qua affliguntur corpora.
- 6 Operationes angelorum mensurantur tempore discreto.
- 7 Angeli intelligunt per habitum scientialem sibi connaturalem.
- 8 Irascibilis & concubiscibilis ita distinguuntur in appetitu superiori, sic ut in inferiori.
- 9 Habere aliquid itatiuam & diffinibilem realitatem, cōmune est figmētis, & non figmentis.
- 10 Amicitia est uirtus.
- 11 Ratitudo formaliter cuiuslibet creati est respectus.
- 12 Ad hoc ut sit mutuitas realis relationis, requiritur quod fundamentum ex sua natura ordinetur ad aliud tanq̄ ad suam perfectionem.
- 13 Relatio nō distinguit à fundamento realiter.

Co ne

Conclusiones secundum Egidium Romanum, numero XI.

- 1 Potentia generandi in diuinis, nec est essentia diuina præcise & absolute sumpta, nec relatio uel proprietas, nec constitutum ex ambobus, nec alterum istorū cum inclusiōe alterius, sed est essentia cū modo reuelatiuo.
- 2 Theologia nec est practica nec speculatiua, sed affectiua.
- 3 Deus sub ratione glorificatoris, est subiectum in theologia.
- 4 Pater & filius non solum duo spirantes, sed etiam duo spiratores dici possunt.
- 5 Angeli non fuerunt creati in gratia.
- 6 Ideo angelus est obstinatus et impoenitēs, quia subtracti sunt ei diuini impetus speciales.
- 7 Superior angelus illuminat inferiorem, non quia ei uel obiectū præsentet luminosum, uel quod in se est unitum illi particulariset & diuidat, sed quia inferioris intellectum confortat & fortificat.
- 8 Sensus gustus ut gustus est, non solum saporabile, sed humidum percipit.
- 9 Calor si sit etiam separatus, ignem generare poterit.
- 10 Ad hoc quod aliqua scientia alteri non subalternetur, sufficit quod faciat reductionem ad per se nota in suo genere abstractionis.
- 11 Dato uacuo si aliquid in eo moueatur, in instanti mouebitur

E

Conclusiones secundum doctrinā Arabū, qui ut plurimū Peripathetīcos se profitentur, Auenroem, Auicennam, Alpharabiū, Auempatē, Isaac, Abumaron, Moysem, & Mahumeth.

Conclusiones secundum Auenroem, numero. XLI.

- 1 Possibilis est prophetia in somnis per illustrationem intellectus agentis super animam nostram.
- 2 Vna est anima intellectiua in omnibus hominibus.
- 3 Felicitas ultima hominis est, cum continuatur intellectus agens possibili ut forma, quam continuationē & Latini alij quos legi, & maxime Ioannes de Gandago peruerse & erronee intellexit, qui nō solum in hoc, sed fermē in omnibus quælitis philosophiæ, doctrinam Auerois corruptit omnino & deprauauit.
- 4 Possibile est tenendo unitatem intellectus, animam meam, ita particulariter meam, ut non sit mihi communis cum omnibus, remanere post mortem.
- 5 Quodlibet abstractum dependet à primo abstracto

tracto, in triplici genere causæ, formalis, finalis, & efficientis.

6 Impossibile est eandem speciem ex propagatione & ex putrefactione generari.

7 Deus primum mobile non solum ut finis, sed ut uerum efficiens & proprius motor mouet.

8 Quilibet motor cæli est anima sui orbis, faciès cum eo magis unum substantialiter, quàm fiat ex anima bouis & sua materia.

Correlarium, anima cæli prius dat suo orbi esse mobile & perfectum, quàm ei det motum.

9 Cælum est corpus simplex, non compositum ex materia & forma.

10 Tres modi per se sunt ad demonstrationem utiles, primus, secundus, & quartus.

11 In omni demonstratione præter quàm in demonstratione simpliciter, fieri potest circulatio.

12 Grauius & leuius mouent se per accidens mouendo medium per se.

13 Cæli non sunt idem in genere, diuersi in specie, ut credidit Auicenna.

14 Nulla scientia probat suum subiectum esse, nec partem principalem sui subiecti.

15 Vniuersalia sunt ex parte rei in potentia tantum, actu autem per operationem animæ.

16 Dimensiones interminatæ sunt coæternæ materiæ præcedentes in ea quamlibet formam substantialem.

17 Quælibet intelligentia præter primam, non intelligit nisi primam.

18 Nulla est uia ad probandum simpliciter abstractum

E ij tractum

tractum esse præter uiam æternitatis motus:

- 19 Quicquid est in genere, est corruptibile.
- 20 Subiectum metaphysicæ est ens in eo quod ens.
- 21 Diffinitiones substantiarum naturalium, materiam non dicunt nisi cōsequutiue.
- 22 Demonstratio septimi physicorum, quod omne quod mouetur, mouetur ab alio, est demōstratio signi, & nullo modo causæ.
- 23 Nulla potentia actiua, quæ sit mere neutra et indifferens ad agere uel non agere, potest ex se determinari ad alterum agendum.
- 24 Vnum relatiuorum conuenientissime per reliquum definitur.
- 25 Exemplum Aristotelis in secundo metaphysicæ de nicticorace respectu solis, non denotat impossibilitatem, sed difficultatem, alioquin natura aliquid ociose egisset.
- 26 Propositio necessaria, quæ ab Aristotele in libro priorum contra possibilem & inuētam distinguitur, est illa, quæ est ex terminis necessarijs.
- 27 Ad dispositionem termini necessarij, requiritur, ut sit terminus per se unus.
- 28 Cum Aristoteles dixit, ex maiori necessaria & minore inuenta, concludi conclusionē necessariam, intelligendum est de minore quæ est inuēta per se, necessaria p accidēs.
- 29 Sub æquinoctiali non potest esse habitatio naturalis uiuentibus.
- 30 In cælo est naturaliter dextrum, & illud non
mutatur

mutatur, quamuis partes orbis mutentur.

- 31 Qui ponit animam formam complexionalē, negat causam agentem.
- 32 Vnum metaphysicum, dicit priuationem diuisibilitatis, non actu, sed aptitudine.
- 33 Vnum metaphysicum, est fundamentum unius arithmetici.
- 34 Numerus præcise ita reperitur in abstractis, sicut in materialibus.
- 35 Essentia uniuscuiusque rei & suum existere, idem sunt realiter.
- 36 Quiditas & essentia diuersificantur in quolibet præter primum.
- 37 Substantia est prior accidente, non solum natura sed tempore.
- 38 De materia ut materia est, considerat physicus.
- 39 Essentia cuiuslibet intelligentiæ, est substantialiter ad aliquid.
- 40 Dato per impossibile, quod daretur materia quæ corruptionis principium non esset, ad huc si cælum ex tali materia & forma esset uere compositum, æternum esse non posset.
- 41 Finis non causat finaliter secundum suum esse conceptum, sed secundum suum esse reale.

Conclusiones secundum Aui- cennam, numero xij:

- I Præter syllogismum categoricū & hypotheticum

E ij ticum

- ticum, datur genus syllogifinorum compositi-
uorum.
- 2 Licet in nullo syllogifino, qui fit actu uel potē-
tia cathegoricus, ex duabus negatiuis conclu-
di possit, potest tamen hoc fieri in syllogifino
compositiuo, ut scilicet ex duabus negatiuis
concludatur.
 - 3 In cælo est materia eiusdem rationis cum ma-
teria inferiorum.
 - 4 Non potest in anima esse notio intelligibilis si-
ne actuali intellectione.
 - 5 Possibile est hominē ex putrefactiōe generari.
 - 6 Essentia rei, materiam propriam & formam
complectitur.
 - 7 Prima substantia prior est qualibet substantia
habente habitudinem ad operationem transe-
untē quæcūq; sit illa, alicuius causæ siue forma-
lis, siue materialis, siue efficiētis, siue finalis.
 - 8 Ab uno simplici in fine simplicitatis non pro-
uenit nisi unum.
 - 9 Odor secundum esse reale & non intentiona-
le usq; ad sensum multiplicatur.
 - 10 Propositio dicens, quod sensibile supra sen-
sum positum non facit sensationem, non
est uera nisi per accidens.
 - 11 Organum odoratus sunt carunculæ mamil-
lares in anteriori cerebri parte constitutæ.
 - 12 Nec particularis affirmatiua possibilis con-
uertitur semper in affirmatiuā possibilē,
nec necessaria particularis affirmatiua in
necessariam, ut credidit Aristoteles.

Cons

Conclusiones secundum Alpharabium, numero xi,

- 1 Primum quod est necessarium in demonstratione, non est quod diffiniuit Aristoteles primo posteriorū, sed sic debet diffiniri, Primū est illud, quod ita est uniuersalius subiecto, ut tamen de subiecti genere non prædicetur.
- 2 Diffinitio generis, quā dedit Porphirius mala est, sed sic debet diffiniri, Genus est quod durorum uniuersalium est uniuersalius.
- 3 Summum hominis bonum est perfectio per scientias speculatiuas.
- 4 Cum dicit Aristoteles, omnem doctrinam & omnem disciplinam fieri ex præexistenti cognitione, intelligendæ sunt per doctrinam & disciplinam, cognitio diffinitiuæ & argumentiuæ.
- 5 Intentio dici de omni secundum Aristotelem est talis, quod prædicatum dicitur de subiecto & de omni eo, quod est subiectum actu uel potentia possibilitate cōtingentiæ nō necessitatis.
- 6 Qui crediderit intentionem dici de omni esse aliam ab ea, quā dixit præcedens conclusio, defendere non potest Aristotelem à Theophrasto, quod ex maiori necessaria & minori inuenta sequatur conclusio necessaria.
- 7 Possibile quod diffinit Aristoteles in libro priorum, est commune ad possibile & ad inuentum, ut contra distinctum necessario.

E iij

Non

- 8 Non potest intelligi accidens etiam in abstracto, non intelligendo subiectum.
- 9 Species sunt in medio, medio modo inter esse spirituale & materiale.
- 10 Quælibet species secundum esse spirituale, est formaliter cognitio.
- 11 Actualis cognitio sensus communis apprehendentis phantasma ut sensibile, est somnium.

Conclusiones secundum Isaac Narbonensem, numero iij.

- 1 Ponere intellectum agentem, non est necessarium.
- 2 Intentio prima est quidditas rei, obiectiue relucens in intellectu.
- 3 Motus est sensibile commune à sensu exteriori absq; actiōe alterius uirtutis cognoscibile.
- 4 Corpora cælestia non largiuntur formaliter inferioribus nisi caliditatem.

Conclusiones secundum Abumaron Babylonium, numero iij.

- 1 De nulla re, quæ in mundo sit actu corruptibilis, habet Deus sollicitudinem.
- 2 Intellectus agens nihil aliud est quàm Deus.
Cælum

- 3 Cælum calefacit inferiora per lumen suum super ea cadens.
- 4 Actus ipsi intellectus, intrinsece, res autem intellectæ extrinsece dicuntur ueræ uel falsæ.

Conclusiones secundum Moysem Aegyptium, numero iij.

- 1 Demonstratio octauæ physicorum ab Aristotele ad probandum primum motorem adducta, aliquid probat speciale primo.
- 2 Scientia metaphysicæ non est una scientia.
- 3 Simplicitas primi & omni moda immaterialitas probari nõ potest per causalitatem efficientem motus, sed per finalem tantum.

Conclusiones secundum Mahumeth Tolletinum numero v.

- 1 Relatio nullam rem dicit extra animam.
- 2 Species rerum repræsentatiue sunt reductiue in prædicamento, in quo sunt res repræsentatæ.
- 3 Sensibilia cõmunia proprias species ad sensus multiplicat distinctas à speciebus sensibilibus priorũ.
- 4 Sensus tactus non est unus sensus.
- 5 De nulla re an existat, potest quærere aliquis artifex specialis.

E v Conclusio

Conclusiones secundum Auem- paten Arabem, numero ij.

- 1 In cælo est materia alterius rationis à materia inferiorum.
- 2 Lux & color essentialiter non differunt.

Conclusiones secūdum Græcos, qui Peripatheticam sectam profitē- tur, Theophrastum, Ammonium, Simplicium, Alexandrum & The- mistium;

Conclusiones secundū Theo- phrastum, numero iij.

- 1 Si cælum inanimatum esset, esset quocunq; a-
nimato corpore ignobili9, quod dicere im-
pium est in philosophia.
- 2 Quiditas est sola forma.
- 3 Ita se habet intellectus agens ad producēda in-
telligibilia impossibilem intellectum, sicut
se habet forma artis ad producendas formas
in materiam artis.
- 4 Deus mouet cælum ut finis.

Conclusio-

Conclusiones secundū Am- monium, numero iij.

- 1 Diffinitio de anima data ab Aristotele in qua dicitur, Anima est actus corporis, cum de rationali, de qua principaliter datur, intelligitur, accipienda est causaliter non formaliter.
- 2 Anima rationalis non unitur immediate corpori organico.
- 3 Cum dicit Aristoteles, quod oportet prima principia semper permanere, nihil aliud intendit, nisi quod in qualibet transmutatione reperiuntur.

Conclusiones secundū Simpli- cium, numero ix.

- 1 Cognoscere actum suum non est cōmune cui-
libet sensui exteriori, sed humanis sensibus est speciale.
- 2 Aristoteles in libro tertio de anima nō tractat nisi de parte rationali.
- 3 Cum anima in se perfecte redit, tūc intellectus agens ab intellectu possibili liberatur.
- 4 Eadem pars rationalis, ut seipsam exiens, dicitur intellectus possibilis, ut uero est talis ut seipsam ut possibilis est possit perficere, dicitur intellectus agens.
- 5 Eadem pars rationalis ut extra se uadens & p
cedens

- cedēs perficitur speciebus quæ in ipsa sunt, ut manens est dicitur intellectus in habitu.
- 6 Scire potest ex præcedentibus conclusionibus quare intellectus agens quandoq; arti quãdoq; habitui, quandoq; lumini assimilatur.
- 7 Passio à sensibili facta, in organo solo, sensatio in anima sola recipitur.
- 8 Sicut lumē colores nō facit colores, sed præexistentes colores potentia uisibiles, facit actu uisibiles, ita intellectus agens non facit species cum non essent prius, sed actu preexistentes species potentia cognoscibiles, facit actu cognoscibiles.
- 9 Cum dicit Aristoteles, non recordari nos post mortem, quia passiuus intellectus corrumpitur, per passiuum intellectum, possibilem intellectum intelligit.

Conclusiones secundum Alexandrum Aphrodisæum, numero VIII.

- 1 Anima rationalis est immortalis.
- 2 Cuilibet cælo præter animam quæ mouet eū efficienter, propria assistit intelligentiā, quæ illum mouet ut finis, ab anima tali secundū substantiam omnino distincta.
- 3 Nullam diffinitionem etiam naturalē ex Aristotelis sententiā, ingreditur materia.

Deus

- 4 Deus nec mala, nec priuationes intelligit.
- 5 Numerus abstractorum de quo agit Aristoteles in duodecimo metaphysicæ, non est numerus motorum, sed numerus intelligentiarum, quæ sunt fines motus.
- 6 Cum dicit Aristoteles nono metaphysicæ separata & diuina, aut totaliter sciri à nobis, aut totaliter ignorari, intelligendum est de ea cognitione, quæ his contingit, qui iam ad summam intellectus actuationem peruenunt.
- 7 Sic primus intellectus inter omnes intellectus primo se intelligit, alia secundo, ita ultimus intellectus inter omnes intellectus primo alia à se, & seipsum secundo intelligit.
- 8 Metaphysicus & dialecticus æque de omnibus disputant, sed ille demonstratiue hic probabiliter.

Conclusiones secundum Themistium, numero. v.

- 1 Intellectus possibiles qui illuminantur tantum plures sunt, agentes, participati, illuminantes & illuminati, plures quoque sunt, agens, illuminans, tantus, unus.
- 2 Intellectus agens illuminans tantum, credo sit illud apud Themistium, quod est matatron in Cabala.

Scientia

- 3 Scientia de anima, est media inter scientias naturales & diuinas.
- 4 Præter duas species demonstrationis quas ponit Aristoteles, tertia alia ponenda est, & est cum una proprietas per coæuam proprietatem demonstratur.
- 5 Propositio est per se, cum uel subiectum diffinit prædicatū uel prædicatum subiectū, uel ambo diffiniuntur per idem tertium.

Conclusiones secundum doctrinā philosophorū, q̄ Platonici dicunt, Plotini Aegyptij, Porphyrij, Tyrj, Iamblici, Chalcidei, Procli, Litj, & Adelandi Arabis.

Conclusiones secundum Plotinum, numero xv.

- 1 Primum intelligibile non est extra primum intellectum.
- 2 Non tota descendit anima quum descendit.
- 3 Omnis uita est immortalis.
- 4 Aia quæ peccauit uel in terreno uel in aereo corpore, post mortem bruti uitam uiuit.
- 5 Anima irrationalis est idolum animæ rationalis

nalis ab ea dependens sicut lumen à sole.

- 6 Ens, uita, & intellectus in idem coincidunt.
- 7 Felicitas hominis ultima est cum particularis intellectus noster totali primoq; intellectui plene coniungitur.
- 8 Ciuiles uirtutes, uirtutes simplicitur non sunt appellandæ.
- 9 Non fit assimilatio ad diuina per uirtutes etiã purgati animi nisi dispositiue.
- 10 In ratione similitudines rerũ sunt & species, in intellectu uero ipsa entia.
- 11 Consummatæ uirtutis est etiam primos motus amputare.
- 12 Improperie dicitur, quod intellectus ideas inspiciat uel intueatur.
- 13 Quæ necessaria animali sunt, necessaria possunt dici, sed non bona.
- 14 Sicut accidentalis felicitas animaduersione indiget, ita substantialis felicitas per carentiam animaduersionis non solum nõ deperditur, sed roboratur.
- 15 Homo qui ad felicitatẽ iã peruenit, per phrenesim aut lithargiã ab ea non impendit.

Conclusiones secundum Adelandum Arabẽ, numero VIII.

- 1 Intellectus agens nihil est aliud quàm pars animæ quæ sursum manet & non cadit.
- 2 Anima habet apud se rerum species, & exciatur.

- tatur tantum ab extrinsecis rebus.
- 3 Ad completum præcedentis conclusionis, quam non solum Adelandus, sed oēs Mauri dicunt, dico ego illas species actu & substantialiter esse in parte quæ non cadit, & recipi de nouo & accidentaliter in parte quæ cadit.
 - 4 Maior pars rerum quæ in somnis innotescunt, aut per purgationem animæ, aut per indeterminationem, aut per meram spiritus reuelationem innotescunt.
 - 5 Quod scribit Tabet Chaldæus de dormitiōe super epar in reuelatione somniorū, recte intelligitur, si ad hoc dictum dicta Platonis in Timeo concordauerimus.
 - 6 Quia sicut dixit Abdala, uidere somnia est fortitudo imaginationis, intelligere ea est fortitudo intellectus, ideo qui uidet ea ut plurimum non intelligit ea.
 - 7 Anima est fons motus et gubernatrix materiæ.
 - 8 Transcorporationem animarum crediderunt omnes sapientes Indorum, Persarum, Aegyptiorum & Chaldæorum.

Conclusiones secundū Porphyrium, numero xij.

- 1 Per patrem apud Platonem intelligere debemus causam quæ à se ipsa totum effectum producit, per factorem eam quæ materiam accipit ab alio.

Opifex

- 2 Opifex mundi est supermundana anima.
- 3 Exemplar non est aliud quàm intellectus ipsius opificis animæ.
- 4 Omnis anima participās Vulcanio intellectu feminatur in Lunā.
- 5 Ex præcedenti conclusione elicio ego, cur omnes Teutones bonæ sunt corporaturæ & albi coloris.
- 6 Ex eadem conclusione elicio, cur omnes Teutones apostolicæ sedis sint reuerentissimi.
- 7 Sicut Apollo est intellectus solaris, ita Aesculapius est intellectus lunaris.
- 8 Ex præcedenti conclusionæ elicio ego, cur Luna in ascendente dat sanitatem nato.
- 9 Duplex est malorum dæmonum genus, alterum animæ sunt & substantialia dæmones, alterum materiales potentia & accidentalia dæmones.
- 10 Duplex genus dæmonum, de quibus dixit secundum Porphyrium præcedens conclusio, nihil credimus esse aliud quàm membrorum legem, & potestates harum tenebrarum, de quibus apud Paulum, quamuis de quiditate & substantia harum potestatum eos non credo conuenire.
- 11 Plato in principio tractatus Timei de extremis tantum determinat, id est de eo quod uere est nullo modo genitū, et de eo quod uere genitum nullo modo ens, de medijs nihil, quorum alterum ens & genitum, alterum genitum & ens.

- 12 Deus ubiq; est, quia nullibi est, intellectus ubiq; est, quia nullibi est, anima ubiq; est, quia nullibi est. Sed Deus ubiq; & nullibi respectu omnium, quæ post ipsum. Intellectus autem in Deo quidem est, ubiq; autem & nullibi respectu eorum quæ post ipsum. Anima in intellectu & Deo, ubiq; autem & nullibi respectu corporis.

Conclusiones secundum Iamblicum, numero ix.

- 1 Intellectus speculatiuus est forma separata quantum ad rem & ad modum, practicus separata quantum ad rem coniuncta, quantum ad modum anima rationalis coniuncta secundum rem, separata secundum modum rationalis, coniuncta secundum rem & secundum modum.
- 2 Opifex sensibilis mundi septimus est hierarchiæ intellectualis.
- 3 Corporalis natura est in intellectu immobiliter, in animo ex se primo mobiliter, in animali ex se mobiliter participatiue, in cælo aliunde ordinate mobiliter, infra Lunam aliunde mobiliter inordinate.
- 4 Elementa in octo cæli corporibus cælesti modo bis inueniuntur, quæ quis inueniet si retrogrado ordine in illa bina numeratione processerit.

Super

- 6 Super hunc mundum, quem uocant theologi
est alius, quē uocāt , & super hūc
alius, quem uocant
- 9 Cum excellenter ad intellectum assimilatur
anima, fit in uehiculō motus perfecte circū-
laris.
- 7 Nulla est uis cælestium astrorum, quātum est
in se, malefica.
- 8 Qui finalem causam diluuiōrū incendiorūq;
cognouerit, hæc potius id est purgatiōes
quā corruptiones uocabit.
- 9 Cum dicit Plato in mundi medio positam a-
nimam, de imparticipata anima debet intel-
ligi, quā ideo in medio dicit positam, quia
æqualiter omnibus adest, ab omni respectu
& particulari habitudine liberata.

Conclusiones secundum Præ- dum, numero LV.

- 1 Quod est in intelligibilibus terminis & infini-
tum, est in intellectualibus mas & foemina,
in supermundanis idētitas & alteritas, simi-
litudo & dissimilitudo, in anima circulatio
eiusdem, & circulatio alterius.
- 2 A Saturnijs legibus eximuntur Dei, qui con-
tentiui & perfectiui sunt. A Iouijs legibus
Dei Saturnij. A Fatalibus legibus omnis a-
nima uiuens intellectualiter. Legi autem A-
drasticæ omnia obediunt.

F ij Dei

3. Dei appellatio simpliciter absolute uni cōpetit, qui est Deus deorum, simpliciter non absolute cuiuslibet super substantialiū secundū essentiam, intellectualium cuiuslibet secundū participationem animis diuinis, secundum contactum & coniunctionem dæmonibus, secundum dissimilitudinem animis humanis.
4. Contentiua proprietas est mediæ ordinis secundæ trinitatis, qui in Phedro cælestis dicitur circumductus.
5. In intelligibilibus nō est numerus, sed multitudo, & numerorum causa paternalis ac maternalis, in intellectualibus uero est numerus secundum essentiam & communicatiue multitudo.
6. Idem est, quod dicitur alteritas in Parmenide, & supercælestis locus in Phedro.
7. Per unum, plura, totum, partes, finitum, infinitum, de quibus in Parmenide habemus, intellige secundum ordinem trinitatis intelligibilibus intellectualibus secundum illius ordinis trinariam diuisionem.
8. Quod in Phedro dicitur dorsum cæli, in Parmenide dicitur unum, quod ibi profundū cæli, hic totum, quod ibi axis cæli, hic terminus.
9. Tertium ordinem secundæ trinitatis, per tres terminos exprimit Plato, extrema, perfectum, & secundum figuram.
10. Intellectuales dñi uniones habent ab uno primo, sub

- mo, substantias ab intelligibilibus, uitas perfectas & contentiuas generatiuas diuinorum ab intelligibilibus & intellectuales, intellectualē proprietatem à se ipsis.
- 11 Sicut intelligibiles Dei uniformiter omnia producant, ita intelligibiles intellectuales, & trinaliter, intellectuales autem hebdomatice.
 - 12 Inter extremales paternos Deos, Saturnum & Iouem mediat necessario Rhea per proprietatem uitæ foecundæ.
 - 13 Secunda trinitas hebdomadis intellectualis, est trinitas curetum, quos uocat theologia intemeratos deos.
 - 14 Proprium curetū est reddere opus paternæ trinitatis immaculatum, mansionem primi, processum secundi, illustrationē tertij.
 - 15 Per deorū cædes tragice à theologis septima unitas discretiua intellectualis hebdomade designatur.
 - 16 Eadē quæ Rhea dicitur ut Saturno coexistens secundum suam summitatem, ut Iouē producit, & cum Ioue totales & partiales deorum ordines, dicitur Ceres.
 - 17 Licet, ut tradit theologia, distinctæ sint diuinæ hierarchiæ, intelligendum est tamen omnia in omnibus esse modo suo.
 - 18 Sicut paternalis proprietas est solum in intelligibilibus, ita cōditoria siue factiua solū in deis. nouis paterna simul & cōditoria, in exemplaria intelligibili conditoria, &

F iij paterna

paterna in opificia.

- 19 Quæcunq; uel deorum uel naturæ operationes duplices sunt, immanentes & transeuntes, p̄ immanentes seipsum unūquodq; continet, & quæ in ipso sunt rationes, per transeuntes ad exteriora se conuertit.
- 20 Post intellectualem hebdomadem ordinandi sunt immediate supermundani Dei à partibus uniuersi exempti, & incoordinabiles ad hūc mundum, & secundum causam eū undiq; circumplectentes.
- 21 Proprium est supra mundanorum deorum assimilare & tradere eantibus compassionem illam & inuicem communionem, quam habent ex similitudine unius ad alterum.
- 22 Licet assimilatiuum ducalium, de quibus dixit præcedens conclusio, proprium sit, appropriatur tamen medio ordini trinitatis suæ primo ordine intellectualibus deis immediate secundum substantiã coniuncto & tertio secundis generibus se cõmiscente.
- 23 Iupiter, de quo in Gorgia, non est ille, qui est uniuersalis conditor tertius inter intellectuales, sed summus & primus inter ducales.
- 24 Ducalis trinitatis Iupiter est substantificatiuus, Neptunus uiuificatiuus, Pluto cõuersiuius.
- 25 Quadruplex est fabrica, prima uniuersalia uniuersaliū ex toto perornat; secunda uniuersa quidem sed particulariter, tertia secundū

cundum diuisa secundum uniuersalitatē,
quarta partes particulariter contexit uni-
uersalibus.

- 26 Iupiter, Neptunus & Pluto, Saturni regnū
partientē, à Saturno regnum non accipi-
unt nisi per medium conditoris Iouis.
- 27 Sub primo ducalistrinitatis est esse substan-
tiale, omnis anima nobilis generatiōi nō
subdita primū mobile ignis, & suprema
aeris pars, quæ super terram crescunt, &
pars orientalis.
- 28 Sub secundo ducalis trinitatis est uita et gene-
ratio, omnis anima sub generationem ue-
niēs, erraticæ sphaeræ aqua et infima aeris
pars, quæ sub antra mineræ, & terræ mo-
tus media pars terræ & circa centrum.
- 29 Sub tertio eiusdem ordinis est specialium di-
uisionum cōuersio, animarum purgatio,
sphaera actiuorum & passiuorū, terra cū
terrestribus, quæ circa tartarum, et pars oc-
cidentalis.
- 30 Et si secunda trinitas deorum supermunda-
norum tota dicatur Proserpina, tamē pri-
ma eius unitas apud Græcos dicitur Dia-
na, secūda Persephone, tertia Minerua, a-
pud barbaros uero prima Mechate, secū-
da anima, tertia uirtus.
- 31 Secundum præcedentem conclusionem ex
Procli mente potest exponi unum ex di-
ctis Zoroastris, secundū quod apud Græ-
cos legitur, quanquam apud Chaldæos

- aliter & legitur & exponitur.
- 32 Tertia trinitas deorum supermundanorum dicitur Apollo, & cōuersiuum ei appropriatur.
- 33 Trinitatem Proserpine comitantur à latere trinitas custoditiua & conseruatiua.
- 34 Duodecim Dei, de quib9 in Phedro, dei sunt medi9 inter supermundanos & mūdānos uinculum illorum.
- 35 Dei, de quibus in Phedro, in quatuor trinitates sunt distinguendi, opificatiuam, custoditiuam, uitalem, & conuersiuam.
- 36 Quatuor sunt exercitus iuniorum deorum, primus habitat à primo cælo usq; ad principium aeris, secundus inde usq; ad dimidium aeris, tertius inde usq; ad terram.
- 37 Cuilibet istorum proportionaliter correspondet quadruplex exercitus, angelorum, dæmonū & animarum.
- 38 In per se uiuēte apparet primo quaternitas unius entis, unius entalis, & entis unialis.
- 39 Opifex ad quaternitatem respiciēs per se animalis, quatuor fabricat partes p̄cipales mundi.
- 40 In quantū opifex ad exemplar formæ unius in per se uiuente respicit, primam partem corporis mundani facit.
- 41 In quantum opifex in forma unius uidet unū unius essentialis, facit Deos mundanos illius partis, in quantum ens unius essentialis facit angelos in eadem parte, in quantū uidet

uidet unum entis unialis, facit dæmones ibi, in cōtūm esse entis unialis animalia ibi dem facit.

- 42 Facit opifex alias partes proportionaliter ad suarum formarum exemplaria, sicut de primo est dictum, nec oportet explicare, quia quilibet sciens uiam analogizandi ex se poterit deducere.
- 43 Ad sapiens, pulchrum bonum cōg dominum, per intellectum, amorem & fidem ascendimus.
- 44 Sicut fides, quæ est credulitas, est infra scientiam, ita fides quæ est uere fides, est substantialiter supra scientiam & intellectum nos Deo immediate coniungens.
- 45 Sicut non omne corpus, sed perfectum anima participat, ita non omnis anima sed perfecta intellectu participat, oīa tamen uno participant.
- 46 Sicut secundum causalitatis ambitum, ita secundum naturæ & gradus sublimitatem hæc per ordinem seinuicem excedunt, anima, intellectus, uita, ens, & unum.
- 47 Omnis ordo medius manet in antecedente stabiliter, & in se firmat consequentem.
- 48 Sicut prima trinitas post unitatem est omnia intelligibiliter cōmensurare, & fini formiter, ita secunda trinitas est omnia uitaliter, uere, & infiniti formiter, tertia est omne secundum mixti proprietatem & pulchri formiter.

- 49 Prima trinitas manet tantum, secunda manet & procedit, tertia post processum conuertit.
- 50 Aeuum est supra per se animal in secunda & media trinitate.
- 51 Sicut intelligibilia causæ sunt uniuersarum specierum, ita intellectualia diuisionum secundum genera cõmunia supermundana differentium secundum speciem, mundana differẽtium secundum indiuidum.
- 52 Per supercælestem locum habemus intelligere, quod de secunda trinitate plus est intelligibile quàm intellectuale, per subcælestem concauitatem quod magis intellectuale quàm intelligibile, per cælum id quod æque utroq; participat.
- 53 Quæcũq; de supercælesti loco in Phedro affirmatiue dicuntur, de eo dicuntur non ut simpliciter primum, sed ut habet ante se superiora genera quib; participat. quæcũq; negatiue dicuntur, dicuntur ut analogice se habet ad primum bonum, quod est absolute caput omnium non determinati ordinis huius uel illius.
- 54 Ambrosia est analogica termino, & nectar infinito.
- 55 Sicut intellectus perfectus ab intelligibilibus quærendus est, ita uirtus sursum ductiua ab intellectualibus, operatio absoluta & sequestrata à materia, ab ultra mundanis uita alata, à mundanis expressio diuinorum,

rum, uera ab angelicis choris, repletio eius, quæ à dijs est aspirationis, à bonis demeritis.

Conclusiones secundum Mathematicã Pithagoræ, numero xiiij.

- 1 Vnum, alteritas, & id quod est, sunt causa numerorum, unum unitorum, alteritas generatiuorum, id quod est substantialium.
- 2 In participatis numeris aliæ sunt species numerorum, aliæ specierum uniones.
- 3 Vbi unitas punctalis cadit in alteritatem binarij, ibi est primo triangulus.
- 4 Qui i. ii. iij. v. xij. ordinem cognouerit, prouidentia distributionem exacte tenebit.
- 5 Per unum, tria, & septem scimus in Pallade uenificatiuum discretionis, causatiuum & beatificatiuum intellectus potestare.
- 6 Triplex proportio Arithmetica, Geometrica & Harmonica, tres nobis Themidos filias indicat, iudicij, iusticiae, pacisque existentes symbola.
- 7 Per secretum radij recti, reflexi, & refracti in scientia perspectiua, triplicis naturæ admone-mur, intellectualis, animalis, & corporalis.
- 8 Ratio ad concupiscentiam habet proportionem diapason.
- 9 Irascibilis ad concupiscentiam habet proportionem diapente.

Ratio

- 10 Ratio ad iram habet proportionē diatessarō.
- 11 Iudicium sensus in Musica non est adhibendum, sed solius intellectus.
- 12 In formis numerandis non debemus excedere quadragenarium.
- 13 Quilibet numerus planus æquilaterus, animam symbolizat.
- 14 Quilibet numerus linearis symbolizat deos.

**Conclusiones secundum opinionē
Chaldæorum theologorum,
numero VI.**

- 1 Ordo separatorum principalis non est primus ut putat Aegypti, sed super eum est ordo fontalis unialiter superexaltatus.
- 2 Fatum non est necessitas primæ potētiæ seminalis, sed est intellectualiter participata habitudo animalium rationum indeclinans à superioribus ineuitabilis ab inferioribus.
- 3 Substantiales rerum uisibilibus qualitates nō à uirtute separata particulari, ut credūt Aegypti, sed à primo receptaculo fontis luminis per animalem splendorem dependenter resultant.
- 4 Animæ partiales non immediate, ut dicunt Aegypti, sed mediātibus totalibus animis dæmoniacis ab intellectuali splendore illuminantur.

Coordi

5. Coordinatio intelligibilis nō est in intellectu
ali coordinatiōe, ut dixit Amosis Aegypti-
us, sed est super omnem intellectualem Hie-
rarchiam in abisso primæ unitatis & sub ca-
ligine primarum tenebrarum imparticipa-
liter abscondita.
6. Quicquid est à Luna supra, purū est lumē, &
illud est substantia orbium mūdānorum.

Conclusiones secundum priscam doctrinam Mercurij Tris- megisti Aegyptij x.

1. Vbi cūq; uita, ibi anima. ubi cūq; anima, ibi
mens.
2. Omne motum corporeum, omne mouens in
corporeum.
3. Anima in corpore, mens in anima, in mēte uer-
bum, tum horum pater Deus.
4. Deus circa omnia atq; per omnia, mens circa
animam, anima circa aerem, aer circa maté-
riam.
5. Nihil est in mundo expers uitæ.
6. Nihil est in uniuerso passibile mortis uel cor-
ruptionis.

Correlarium. Vbiq; uita, ubiq; prouidentia, u-
biq; immortalitas.

7. Sex unq; futura homini Deus denunciatur, per so-
mnia, portenta, aues, intestina, spiritum, &
Sybillam.

Verum

- 8 Verum est, quod non perturbatum, non determinatum, non coloratum, nō figuratū, non concussum, nudum, perspicuum, à se ipso compræhensibile, intransmutabile bonum ac penitus incorporeum.
- 9 Decem intra unumquēq; sunt ultores, ignorantia, tristitia, inconstantia, cupiditas, iniustitia, luxuries, inuidia, fraus, ira, malicia.
- 10 Decem ultores, de quibus dixit secundū Mercurium præcedens conclusio, uidebit profundus contēplator correspondere malæ coordinatiōi denariæ in Cabala, et præfectis illius, de quibus ego in Cabalisticis cōclusionibus nihil posui, quia est secretū.

Conclusiones Cabalisticæ, numero XLVII, secundum secretam doctrinam sapientum Hebræorū Cabalistarum, quorum memoria sit semper in bonum.

- 1 Sicut homo & sacerdos inferior sacrificat Deo animas animalium irrationalium, ita Michael sacerdos superior sacrificat animas animalium rationalium.
- 2 Nouem sunt angelorum hierarchiæ, quarum nomina Cherubim, Seraphim, Hasmalim, Hagor

Hagot, Aralim, Tarfisim, Ophanim, Theophisraim, Ilim.

- 3 Quamuis nomen ineffabile sit proprietas clementiæ, negandum tamen non est quin cõtineat proprietatem iudicij.
- 4 Peccatum Adæ fuit truncatio regni à cæteris plantis.
- 5 Cum arbore scientiæ boni & mali, in qua peccauit primus homo, creauit Deus seculũ.
- 6 Magnus Aquilo fons est ansmarũ omnium simpliciter, sicut alij dies quarundam & nõ omnium.
- 7 Cum dicit Salomon in oratione sua in libro regum. Exaudi ò cælum, per cælum lineã uiridem debemus intelligere, quæ girat uniuersum.
- 8 Animæ à tertio lumine ad quartam diẽ, & inde ad quintam descendunt, inde exeuntes corporis noctem subintrant.
- 9 Per sex dies geneleos habemus intelligere sex extremitates ædificij procedentes à bresit, sicut procedunt Cedri à Libano.
- 10 Rectius dicitur, quod Paradisus sit totum ædificium quàm sit decima, & in medio eius est collocatus magnus Adam, qui est Tipheret.
- 11 Dictum est ex Eden exire fluuiũ, q diuiditur in quatuor capita, ad significãdum quod ex secunda numeratione procedit tertia, quæ in quartam, quintam, sextam & decimam diuiditur.

Verum

- 12 Verum erit omnia pendere ex fato, si per factum, fatum supremum intellexerimus.
- 13 Qui nouerit in Cabala mysterium portarū intelligentiæ, cognoscat mysterium magni Iobelei.
- 14 Qui nouerit proprietatem meridionalem in dextrali coordinatione, sciet cur omnis profectio Abraam semper sit uersus austrū.
- 15 Nisi nomini Abraam littera He addita fuisset, Abraam non generasset.
- 16 Omnes ante Moysen prophetarunt per ceruam unicornem.
- 17 Vbicumq; in scriptura fit mentio amoris maris & foeminae, nobis mystice designatur cōiunctio Tipheret et Chienseth Israel, uel Beth & Tipheret.
- 18 Qui media nocte cū Tipheret copulabitur, prospera erit ei omnis generatio.
- 19 Eadem sunt literæ nominis cacodæmonis, qui est princeps mundi huius, & nominis Dei Triagrammaton, & qui sciuerit ordinare transpositionē deducet unū ex alio.
- 20 Cum fiet lux speculi non lucentis sicut speculi lucentis, erit nox sicut dies, ut dicit Dauid.
- 21 Qui sciet proprietatē quæ est secretum te nebrarū, sciet cur mali dæmones plus in nocte quàm in die nocent.
- 22 Licet fiat multiplex coordinatio curruum, tamen inquantū attinet ad Philateriorum mysterium, duo sunt currus ordinandi, ita
ut ex

ut ex secunda, tertia, quarta, quinta, fiat unus currus, et sunt quatuor philacteria quæ induit Vau. & ex sexta, septima, octaua, et nona fit secundus currus, & sunt philacteria quæ induit ultima He.

- 23 Supra proprietatem poenitentiae non est utendum uerbo dixit.
- 24 Cum dixit Iob, qui facit pacem in excelsis suis, aquam intellexit australem & ignem septentrionalem, & praefectos illorum, de quibus non est ultra dicendum.
- 25 Idem est Bresith, id est in principio creauit, ac si dixisset in sapientia creauit.
- 26 Quod dixit Anhelos Chaldeus Becadmim id est cum aeternis uel per aeterna, triginta duas uias sapientiae intellexit.
- 27 Sicut congregatio aquarum est iustus, ita mare ad quod tendunt omnia flumina est diuinitas.
- 28 Per uolatile quod creatum est die quinta, debemus intelligere angelos mundanos, qui hominibus apparent, non eos qui non apparent, nisi in spiritu.
- 29 Nomen Dei quatuor literarum, quod est Mem, Sade, Pe, & Sade, regno Dauidis debet appropriari.
- 30 Nullus angelus habens sex alas unquam transformatur.
- 31 Data est circumcisio ad liberationem a uirtutibus immundis, quæ in circuitu ambulat.
- 32 Ideo circumcisio fit octaua die, quia est superior quam sponsa uniuersalizata.

G

Nullae

- 33 Nullæ sunt literæ in tota lege, quæ in formis, cõunctionibus, separationibus, tortuositate, directione, defectu, superabundantia, minoritate, maioritate, coronatione, clausura, apertura, & ordine decem numerationum secreta non manifestent.
- 34 Qui intellexerit cur sit dictũ quod Moyfes abscondit faciem suam, & quod Ezechias uertit facies suas ad parietem, sciet quæ esse debeat orantis habitudo & dispositio.
- 35 Nulla res spiritualis descendens inferius operatur sine indumento.
- 36 Peccatum Sodomæ, fuit per truncationem ultimæ plantæ.
- 37 Per secretum orationis antelucanæ, nihil aliud debemus intelligere quàm proprietatem pietatis.
- 38 Sicut extrinsecus timor est inferior amore, ita intrinsecus est superior amore.
- 39 Ex præcedenti conclusione intelligitur, cur in Genesi à timore laudat Abraam, quem tamen scimus per proprietatem pietatis omnia fecisse ex amore.
- 40 Quotiescũq; ignoramus proprietatem à qua est influxus super petitione quã petimus, ad dominum naris recurrendum est.
- 41 Omnis anima bona, est anima noua ueniens ab oriente.
- 42 Ideo Ioseph ossibus tantum sepultus est & nõ corpore, quia eius ossa erant uirtutes & militiæ arboris superioris uocati Sadich influen-

influentis ad terram superiorem.

- 43 Ideo Moyſis ſepulchrum nemo nouit, quia exaltatus eſt in Iobeleo ſuperiore, & ſuper Ioboleum miſit radices ſuas.
- 44 Cū anima cōpræhenderit quicquid poterit compræhendere, & cōiungetur animæ ſuperiori, expoliabit indumentum terrenū à ſe, & extirpabitur de loco ſuo, & coniungetur cum diuinitate.
- 45 Sapientes Iſrael poſt ceſſationem prophetiæ per ſpiritum, prophetarunt per filiam uocis.
- 46 Nō ponitur rex terræ in terra, quin prius humilietur militia cæleſtis in cælo.
- 47 Per dictionem Amen, ordo habetur expreſſus quomodo numerationum procedant influxus.

Concluſiones numero quingentæ ſecūdam opinionem propriam, quæ denaria diuiſione diuidūtur, in concluſiones phyſicas, theologicas, Platonicas, mathematicas, paradoxas dogmatizantes, paradoxas cōciliantes, Chaldaicas, Orphicas,

G. ñ magi-

magicas, & Cabalisticas. In quibus omnibus nihil assertiue uel probabiliter pono, nisi quatenus id uel uerum uel probabile iudicat sacrosancta Romana ecclesia, & caput eius bene meritum summus Pontifex Innocentius octauus, cuius iudicio qui mentis suæ iudicium non submittit, mentem non habet.

Conclusiones paradoxæ numero xvij. secundum propriam opinionem, dicta primum Aristotelis & Platonis, deinde aliorum doctorū conciliantes, qui maxime discordare uidentur.

- 1 Nullum est quæsitum naturale aut diuinum in quo Aristoteles & Plato sensu & re non conueniant, quamuis uerbis dissentire uideantur.
- 2 Qui dicunt innascibilitatem esse positiuā proprietatē constituentē patrem inesse hipostatico in-

- tico incōmunicabili, ab opinione sancti doctoris, à qua multum secundum uerba uidetur discordare, nihil discordat.
- 3 De ponēda sexta notione, quæ est inspirabilitas, non debent discordare Thomistæ & Scotistæ, si recte suorum doctorum fundamēta introspiciunt.
- 4 De subiecto theologiæ fundamentaliter & radicaliter concordant Thomas, Scotus & Egidius, quamuis in ramis & uerborum superficie quilibet eorum à quolibet dissentire plurimum uideatur.
- 5 De quæstiōe illa, utrum sit unum esse in Christo, aut plura esse, dico Scotum & Thomam non discordare.
- 6 De distinctione ex natura rei non debent discordare Thomistæ & Scotistæ, si suos doctores fundamentaliter intelligunt.
- 7 De attributorum distinctione nō discordant Thomas & Scotus.
- 8 In hoc articulo præciso à suis appēdicibus, Vtrū angelus potuerit diuinā æqualitatē simpliciter appetere, non discordat Thomas & Scotus.
- 9 In materia quid prius cognoscatur, magis animing uniuersale, concordat Thomas et Scotus, qui maxime in ea discordare existimantur, de qua pono infra scriptas tres conclusiones ex utriusq; mente.
- 10 De re nominaliter concepta, primus conceptus q̄ habet, est cōceptus uniuersalissimus.

- 11 De re definitiue concepta, primus conceptus qui habetur, est conceptus rei, cōceptus p̄ prius & conuertibilis.
- 12 In distinctissima cognitione ultimo nota nobis sunt, prædicata maxime uniuersalia.
- 13 Opinio commentatoris de dimensionibus interminatis, principijs & fundamentis doctrinæ sancti Thomæ nihil repugnat.
- 14 In materia de obiecto intellectus non discordat ut creditur, sed concordat Thomas & Scotus.
- 15 In quæstione de contingencia ad utrumlibet in materia de casu & fortuna, re & fundamentaliter nō discordāt Auenrois & Auicēna, licet superficie tenus & in uerbis eorum oppositum appareat.
- 16 An corpus compositum accipiat physicus à metaphisico, discordare fundamentaliter non possunt Auenrois & Auicenna, & si uerbis discrepent.
- 17 De modo quo angeli sint in loco, non differunt Thomas & Scotus.

Conclusiones philosophicæ secundum propriam opinionem, numero lxxx. quæ licet à cōmuni philosophia dissentiant, à cōmuni tamen philosophandi modo non multum abhorrent.

- 1 Potest à specie in sensu exteriori existente im-
mediate abstrahi species uniuersalis.
- 2 Intentio secunda est ens rationis habens se per
modū formæ qualitatiuæ ab operatione in-
tellectus proueniens consequutiue non effe-
ctiue.
- 3 Nec prima intentio, nec secunda intentio ali-
cubi sunt subiectiue.
- 4 Est deuenire in corporibus ad aliquid, quod
ita corporaliter locat, quod corporaliter nō
locatur, et illud est ultima sphaera: sicut in in-
telligibilibus est deuenire ad aliquid, quod
ita intelligibiliter locat, quod nullo modo lo-
catur, & illud est Deus.

Correlarium. Non est quærendum quomodo
ultima sphaera locatur, sed absolute conce-
dendum quod non locatur.

- 5 Singulare nō intelligitur ab intellectu, nec se-
cundum ueritatem, nec secundum etiam opi-
nionē Aristotelis cōmentatoris & Thomæ.
 - 6 Licet intellectus nō intelligat singulariter, ab
ipso tamen est quod perfecte cognoscatur
singulare.
 - 7 Quælibet res quæcūq; sit illa, in puritate sui es-
se constituta, est intelligens, intellectus & in-
tellectum.
 - 8 Ex prædicta conclusione habetur, quare mate-
ria sit principium incognoscibilitatis, & in-
tellectus agens cognoscibilitatis.
- Illam dicitur actio immanēs, quæ non est subie-
ctiue in illo, quod passiuè per eam denomi-

G iij natur

- natur, & per hoc distinguitur à transeunte.
- 10 Omnis alius modus præter eum quem dixit præcedens cōclusio, est insufficiens ad distinguendum actionem immanentem à transeunte.
 - 11 Cum dicit Auenrois, nō esse aliud medium ad probandum abstractum præter æternitatem motus, non intelligit de quocūq; abstracto, sed de eo quod ultimato gradu abstractionis est abstractum à corpore.
 - 12 Esse corporeum non habet res ab aliqua forma substantiali uel gradu formæ substantialis.
 - 13 Sex transcendentia, quæ ponit cōmunis doctrina, à iunioribus Latinis sunt efficta, ea & Græci Peripathetici, & princeps eorū Aristoteles nescit.
 - 14 Necessarium est apud Aristotelem primam causam mouere de necessitate.
 - 15 Impossibile est, & omnino irrationale apud Aristotelem omnia euenire de necessitate, respectu cuiuscūq; causæ illa necessitas accipiatur.
 - 16 Tractatus suppositionum ad Logicum non pertinet.
 - 17 Non potuit mundus esse à Deo ab æterno efficienter, efficientia uera quæ est reductio de potentia ad actum.
 - 18 Potuit produci & fuit de facto secundum Aristotelem & cōmentatorē productus ab æterno mundus à Deo, efficientia quæ est natura=

naturalis fluxus & effectualis cōsequutio.

- 19 Qui negat cælum esse animatum, ita ut motor eius non sit forma eius, non solum Aristoteli repugnat, sed totius philosophiæ fundamenta destruit.
- 20 In actibus nostri intellectus non est successio ratione potentiæ sensitiuæ & desiderientium, ut credunt moderni, sed eo quia rationalis est.
- 21 Noticia de nouo acquisita fit ex præcedenti cognitione tanq̄ ex termino à quo, & tanq̄ ex causa effectiua, partiali, formali, directiua, & tanq̄ ex causa prædisponente materiali.
- 22 Ille habitus est practicus, qui est formaliter regulatiuus alicuius operationis habituati.
- 23 Habitus habet esse practicum & speculatiuum ab objecto relato ad subiectum in quo est. intellectus aut̄ dicitur practicus uel speculatiuus à fine, quē sibi pponit habituatus.
- 24 Habitus practicus à speculatiuo finibus distinguitur.
- 25 Praxis est operatio quæ non est formaliter cognitio, & potest esse recta, & non recta, rectificabilis p̄ habitū ut p̄ parziale rectificationis effectiuum quo practicas habituatus.
- 26 Practicum & speculatiuum sunt differentie accidentalis habitus.
- 27 Theologia uiatoris ut uiatoris est, simpliciter practica dicenda est.
- 28 Totam medicinam practicam esse, & ut uerū

G v allerim,

asserimus, & ut consonum dictis ac sententiae Auenrois.

- 29 Logica est practica.
- 30 Sensus communis non est distinctus à sensu uisus, auditus, odoratus, gustus & tactus.
- 31 Non dari species intelligibiles à phantasmatibus abstractas, & ut ueram, & commentatoris & Alberti sententiam asserimus.
- 32 In omni quæstione per demonstrationem scibili oportet præcognoscere quid subiecti & passionis, nõ intelligendo per quid, quid nominis, ut intelligunt expositores, sed quid rei.
- 33 Possibilis est regressus à causa ad effectum absq; negotiatione quã somniat Burleus.
- 34 Tenentes minima naturalia in qualitatibus, non propterea habent negare motum alterationis fieri in tempore successiue.
- 35 Necessarium est tenere secundum Auenroẽ, quod forma generis sit realiter alia à forma speciei, nec oppositum stat cum principis doctrinæ suæ.
- 36 Demõstratio Aristotelis in vii. physicorum, quod omne quod mouetur, mouetur ab alio, nihil probat eorũ quæ uel Thomas uel Scotus uel Egidius, quem sequitur Iohannes de Gandauo, uel Gratiadeus, uel Burleus, uel alij quos ego legerim, intendunt, sed tantum, quod optime dixit commentator, à Latinis omnibus expositoribus male intellectus, & est quod in quolibet
moto

moto, motor est alius à mobili uel secundum naturam uel secundum subiectum.

37 Demonstratio vñ. Physicorum probat euidenter, quod cælum non mouetur à se, datis principijs Auenrois ueris utiq; & firmissimis.

38 Ordo librorũ naturalis philosophiæ ab Aristotele traditæ est iste, liber physicorũ, cæli & mundi, de generatione, metheororũ, mineralium, de plantis, de generatione animalium, de partibus animalium, de progressu animalium, de anima, tum libri q̄ dicuntur parui naturales.

Correlarium. Qui librum de anima, sextum naturalium uocant, ab Aristotelis mente omnino discordant.

39 Omnis uia saluans dictum Aristotelis, quod uenti orientales sint calidiores occidentalibus, præter uiam animationis cæli, est friuola & nulla.

40 Nec ab Aristotele, nec ab expositoribus adductæ ratiões de falsedine maris sunt sufficientes, nec potest ulla maxime stãte Mosaiica ueritate sufficientior assignari, quàm causalitas eiusdem uniuersalis prouidentia, quæ & in terra discooperitionem operata est.

41 Nulla pars cæli differt ab alia secundum lucidum & non lucidum, sed secundum magis & minus lucidum.

42 Modus ab Aristotele datus, quomodo caler
fiant

fiant inferiora à superioribus, nullo modo rectus apparet.

- 43 Hæc duo stāt simul, & ambo credo simul esse uera, & quod ratio Auenrois in cōmento ultimo primi Physicorum contra Auicennam concludat, & quod cum hoc rationes Auicennæ ad probandum primum principium sunt bonæ & efficaces.
- 44 Si intelligentias esse in genere secundum Aristotelem dixerit Thomas, non minus sibi quàm Aristoteli repugnabit.
- 45 Si unitas generis non est solum ex parte concipientis, sed etiã ex parte concepti, necesse est quæcunq; sunt in eodē genere Logico, esse in eodem genere Physico.
- 46 Scientia est realiter relatiua, & scibile ad eam per accidens refertur.
- 47 Tenendo cōmunem modum doctorū, quod scilicet de Deo aliquid formaliter prædicetur, dico duas conclusiones proximas, quarū hæc est prima. Quod solus Deus ita est substantia, quod nullo modo est nō substantia.
- 48 Secūda. Deus ideo non est in genere, quia est substantialiter substantia.
- 49 Ponere differentiã inter similitatem & albedinē, aut cōsimilia accidētia, per hoc quod illud separabile sit, illud inseparabile à certo subiecto, fictiuum est.
- 50 Differentia quæ inter suprascripta accidentia apparet, ex sola uolūitaria nominum impositione

positione originatur.

- 51 Necessariū est dicere secundū Auenroem, quod substantia est de intrinseca quiditate accidentis, & est opinio & Aristoteli et philosophiæ maxime consona.
- 52 In definitione substantiarum naturalium nō esse ponendā materiam, & Auenroi & Alberto consentanea sententia est.
- 53 Si Thomas dixerit, in intelligentijs secundū Aristotelem esse accidentia, non Aristoteli modo, sed sibi ipsi cōtradicit.
- 54 Istæ ppositiones sunt concedendæ ut omnino ueræ, materia prima fit asinus, bos et similia.
- 55 In composito materiali nō sunt duæ præcisæ entitates & distinctæ, sed una entitas.
- 56 Sonum non ex motu aeris intercepti inter duo corpora se percutientia, ut tenet Aristoteles, & expositores eius, sed ex casuali talium uel talium corporum, talē uel talem sonum causari dico.
- 57 Rationes quas adducūt Peripathetici ad probandum, quod in causis essentialiter ordinatis non eatur in infinitum, non conuincunt de necessitate falsitatem positi.
- 58 Virtutem sensitiuam sensus cōmunis, sicut non à uirtutibus sensituiis sensuum exteriorum, ut dixit conclusio xxx. ita nec à uirtutibus sensituiis sensuum interiorū, phantastica, siue imaginatiua, cogitatiua, & memoratiua, subiecto, id est re differre, & ut ueram

- ueram, & ut Aristotelis Platonisq; sententiam asserimus.
- 59 Dico omnes qualitates elementorum symbolas esse diuersarum specierum.
- 60 Si qua est ponenda figura quarta syllogismorum, illa est ponenda quam Galenus ponit, non quam & Franciscus Maironis & Petrus Mantuanus pueriliter cōfinxerūt, rectius est tamen nullam ponere.
- 61 De materia ut ex ea per se sūt res tractare metaphysicum, Physicum autem ut ex ea res fiunt per accidens, habemus dicere secundum doctrinam Aristotelis.
- 62 Dictio exclusiua addita uni relatiuo, correlatiuum non excludit.
- 63 Non debet cōcedi, partem in toto quantitatiuo à suo toto esse aliquo modo actu distincta.
- 64 Opinio quæ Auicennæ ascribit, quod illud unum, quod cum ente cōuertitur, sit unū quod est principium numeri, & ita consequenter, quod unaquæq; res sit una per intentionem additam essentiæ suæ, si non est necessario uera, est tamen probabilis & defendetur à me.
- 65 Licet potētia intellectiua in nobis sit accidēs, in angelis tamen est substantia.
- 66 Formalitas est actualitas apta per se perficere possibilem intellectum.
- 67 Si ex concursu elementorum fiat mixtū, quocumq; modo ponātur elementa manere, in mixto

- immixto fiet mixtum ex elementis, ut ex materia digesta à calido spiritali uaporo so eleuato ab eis.
- 68 In omnibus infra Deum eadem est materia secundum essentiam, diuersa secundum esse.
- 69 Quiditates physicarum naturarum adæquato concepto & proprio, concipi possunt sine accidentibus, siue à metaphysico, siue à physico considerentur.
- 70 Corpus organicū quod est materia animæ; & ponit in diffinitione eius ab Aristotele, est corpus & organicum per formā essentialiter distinctā ab anima, eum perficiēte.
- 71 Secundum omnes philosophos dicendū est, Deum necessario agere quicquid agit.
- 72 Qui dubitat ex intelligibili & intellectu magis uere & substācialit̄ fieri unū, quā ex materia & forma materiali non est philosophus.
- 73 Tenendo opinionem de aīa intellectiua, quā tenet commentator, uidetur mihi rationaliter tenendum illam animam nullius accidentis esse subiectum, & positionem hanc tanquam ueram defendam, quanquā utrum hoc ille tenuerit, ego non definio.
- 74 Dico secundum Thomam dicendum esse, in actu reflexo intellectus consistere beatitudinem nostram.
- 75 Diffinitio naturæ cælestia cōpræhendit, & li (&) copulatiue tenetur & non disiunctiue.
- Sicut

- 76 Sicut quilibet Philosophus habet dicere, quod uirtutes sensitivæ sunt in corde, ita quilibet medicus habet dicere, quod sint in cerebro.
- 77 Quod dicitur à cōmuni schola philosophantium omnium Latinorū de prima operatione intellectus, error est, quia non est alia operatio partis rationalis quàm illæ duæ quas ipsi secūdam & tertiam ponūt, compositio scilicet & discursus
- 78 Accidentia nullo modo debent dici entia, sed entis.
- 79 Sex principia sunt formæ absolutæ.
- 80 Si qua est lingua prima & nō causalis, illam esse Hebraicam multis patet cōiecturis.

Conclusiones paradoxæ numero lxxi. secundum opinionem propriam, noua in philosophia dogmata inducentes.

- 1 Sicut esse proprietatū præceditur ab esse quidditatiuo, ita esse quidditatiuum præceditur ab esse uniali.
- 2 Nō possumus dicere quod de re præcisissime sumpta aliquid prædicetur prædicatione proprie dicta.
- 3 Qui attingit rem in diffinitione, attingit rem in alteritate.

Solus

- 4 Solus ille qui attingit rem in præcisione suæ unionis, attingit rem ut est ipsa.
- 5 Quanto unusquisq; modus cognitionis est eminentior, tãto in intellectu disproportionãto imperfectior euadit & illi inutilior.
- 6 Sicut cognitio per demonstrationem habita homini pro communi statu, quem hic experimur, est perfectissima cognitio, ita simpliciter inter cognitiones est imperfectissima.
- 7 Sicut Deus ẽ simplicit̃ cognitio totius esse, ita intellectus est diffinitio totius esse, & anima scientiã totius esse.
- 8 Si theologia theologice tradat̃, erit ut de primo subiecto de eo quod est unialiter unũ, & de quolibet quod est secundum suum esse uniale tanq̃ de subiecto secundario.
- 9 Vera metaphysica tradita metaphysicaliter, est de quolibet quod est uera forma ut de primo subiecto, & de quolibet quod est secundum suum esse formale tanquã de obiecto secundario in modo procedendi demonstrationem negligens.
- 10 Sicut in creatura non ualet consequentia, est ens, ergo est, ita in Deo non ualet, est, ergo est ens.
- 11 Eadem res in creatura ratione suæ actualitatis dicitur esse, & ratione suæ determinatiõnis dicitur essentia.
- 12 Sicut angelus necessario cõponitur ex essentia & esse, ita anima necessario componitur ex substantia & accidente.

- 13 Contradictoria in natura intellectuali se cōpatiuntur.
- 14 Licet sit uera præcedens conclusio, tamē magis proprie dicitur, quod in natura intellectuali non sint cōtradictoria quàm quod se compatiuntur.
- 15 Contradictoria coincidunt in natura uniali.
- 16 Rationabiliter posuit Aristoteles in suis sciētijs, primum principium de quolibet dici alterum contradictoriorū, & de nullo simul.
- 17 In intellectu est hoc & illud, sed nō est hoc extra illud.
- 18 Ideo in anima apparet incompōssibilitas cōtradictoriorū, quia est prima quātitas ponens partē in extra partem.
- 19 Vnumquodq; in natura intellectuali habet à sua intelligibili unitate, & quod quodlibet sibi uniat, & quod immaculatam ac impermixtā sibi suam seruet proprietatē.
- 20 Ipseitas uniuscuiusq; tunc maxime est ipsa, cum in ipsa ita sunt omnia, ut in ipsa omnia sint ipsa.
- 21 Per prædictas conclusiones intelligi potest quæ sit omiomeria Anaxagoræ, quam Opifex intellectus distinguit.
- 22 Nemo miretur, quod Anaxagoras intellectum appellauerit immixtum, cū sit maxime mixtus, quia maxima mixtio coincidit cum maxima simplicitate in natura intellectuali.

Sicut

23 Sicut formæ substantiales in secundo mûdo sunt per modum accidentium, ita formæ accidentales sunt in primo mundo p̄ modum substantiarum.

Correlarium. Sicut in primo mundo non est album sed albedo, ita in secundo mundo non est ignis sed igneum.

24 Non potest dici, quod in intellectu ideæ, uerbi gratia ignis, aquæ & aeris, sint tres ideæ, sed oportet dicere quod sunt ternarius.

25 Nisi destruamus naturam intellectualē, non possumus intelligere ideas numerari, nisi per intimationem ideæ numeri per reliquas, sicut est cuiuslibet per omnes.

26 Ex præcedentibus conclusionibus potest intelligi, qui sit formalis numerus, quem dixit Pythagoras esse principium omnium rerum.

27 Quinq; ponenda sunt prima prædicamēta. Vnum, substantia, quantitas, qualitas, & ad aliquid.

28 Rectius ad quinq; superscripta reducitur entium diuersitas quàm ad decem, quæ Aristoteles primum, deinde Aristoteles posuit, uel quinq; quæ ponit Plotinus, uel ad quatuor quæ ponunt Stoici.

29 Ratio prædicamenti unius est absoluta præcisio ab omni extraneo.

30 Ratio prædicamenti substantiæ est unita perfectio imparticipatæ substantiæ.

H ij

Ratio

- 31 Ratio prædicamenti quantitatis est extrapositionis partis ad partem.
- 32 Ratio prædicamenti qualitatís, est ueritas de nominationis per inhærentem participationem.
- 33 Ratio prædicamenti ad aliquid, est esse imaginarium.
- 34 Nullum est prædicatum formale imparticipatum, quod partialiter prædicari nõ possit de intelligentia.
- 35 Sicut de solo intellectu uere dicitur, quod est ignis, & quod est aqua, quod est motus & quod est status, ita de sola anima uere dicitur, quod frigitur, quod calcit, quod stat, quod mouetur.
- 36 Sicut intellectus Dei unitatem multiplicat, ita anima intellectus multitudinem quantificat & extendit.
- 37 Primum intelligibile cum primo intellectu, & primum scibile cum primo sciente, coincidit.
- 38 In animis deterioris notæ est ratio per modum sensus, in animis sublimioribus est sensus per modum rationis.
- 39 Dictum illud mirabile illius barbari Nympharum & dæmonum consortis de clxxxiiij. mundis in figura triangulari cum tribus unitatibus angularibus, & una media constitutis, rectissime intelliget, si ab unitate intelligibili trinitatem intellectualem, animalem & seminalem, & principalium mundi

mundi partium per primum sphaericum numerum computationem intellexerimus.

- 40 **P**osse animam per uiam purgatoriam absq̄ alio studio uel inuestigatione per solā modicam & facillimam collationem & aduertentiam super iam desuper habita intelligibilia perfectam omnium scibilium scientiam acquirere, non solum Platonici philosophi, sed etiam inter Peripatheticos hi de quibus minus uidetur, Auenrois sequaces habent concedere.
- 41 **S**icut se habet sensus communis in cognitiōe accidentalium qualitatum, & quantitatis materialis, ita se habet ratio in cognitione substantialium qualitatum & quantitatis formalis, seruata proportione, quod ille sensualiter hæc rationaliter agit.
- 42 **I**nfinitas Dei per superexcedentiam ad esse in intellectuale & uiam mysticæ theologiæ p̄bari potest, & ad id probandum omnis alia uia inefficax est.
- 43 **A**ctus quo felicitatur natura angelica & rationalis ultima felicitate, nec est actus intellectus, nec uoluntatis, sed est unio unitatis quæ est in alteritate animæ cū unitate quæ est sine alteritate.
- 44 **A**ristoteles in libro metaphysicæ de Deo nō tractat nisi in ultimo capitulo duodecimi quod incipit. Considerādum est etiā utro nam modo uniuersum habet bonum.

H iij Ordo

- 45 Ordo librorum metaphysicæ post naturales eo modo, quo eos ordinauit Aristoteles secundum nullum processum siue compositiuium siue resolutiuũ potest esse rectus.
- 46 Dato quocunq; obiecto practicabili, nobilior est operatio quæ eum praticat quàm quæ eũ cõtemplatur, si cætera sunt paria.
- 47 Melius potest saluari textus Aristotelis, qui dicit omnem animam esse immortalem, quàm qui dicit omnem animam esse mortalem.
- 48 Præter tria demonstratiõnis genera, quia, propter quid & simpliciter, quæ ponunt Aristoteles & commentator, datur quartum genus demonstratiõnis, quæ dici potest demonstratiõ conuertibilitatis fortius omnibus prædictis.
- 49 Magis improprie dicitur de Deo, quod sit intellectus uel intelligẽs, quàm de anima rationali quod sit angelus.
- 50 Sola materia sufficit ad id saluandum, cuius gratia Aristoteles & alij philosophi priuationem inter principia naturalia posuerunt.
- Correlarium. Priuatio non est ponenda inter principia naturalia.
- 51 Tria sunt principia rerum naturalium, materia, motus, & forma.
- 52 Eadem est scientia de Deo, homine, & materia prima, & qui de uno scientiam habuerit, habebit & de relijs seruata pportione extremi

- extremi ad extremū, mediij ad extrema, & extremorum ad medium.
- 53 Qui primam materiam negat, nec sensui contradicit, nec rationem physicam negat.
- 54 Ad probandum primam materiam esse, magis certificatur uel uia numerorum, uel uia catholice philosophiæ, quam ullo ratio physica in qua sensus habeat introitum.
- 55 Qui ordinem Hebraicæ linguæ profunde & radicaliter tenuerit, atq; illum proportionabiliter in scientijs seruare nouerit, cuiuscumq; scibilis perfecte inueniendi normam & regulam habebit.
- 56 Præter distinctionem rei & rationis. ponenda est distinctio tertia, quam ego appello inadæquationis.
- 57 Species inimicitiae, quæ à lupo ad ouis æstimatedi multiplicantur, non accidentis aliquius, sed substantiæ species sunt.
- 58 Formalitas est adæquatū obiectū intellectus.
- 59 Vbiq; datur aliqua natura composita ex pluribus naturis actu in ea remanentibus, semper in ea nobilior est substantialiter alia accidentaliter.
- 60 Nihil intelligit actu & distincte anima nisi se ipsam.
- 61 Tota substantia animæ rationalis est pars intellectualis.
- 62 Anima se ipsam semper intelligit, & se intelligendo quodammodo oia entia intelligit.
- 63 Quamuis in anima ita sit actu natura intelle-

- Actualis per quam cum angelo conuenit, sicut est natura rationalis per quam ab eo distinguitur, nihil tamen intrinsicum est in ea, per quod possit sine propria specie aliquid à se distinctum intelligere.
- 64 Intellectualis natura quæ est in aia rationali, supra naturā rationalem præcise differt à natura intellectuali pura, sicut differt pars à toto.
- 65 Quia intellectus animalis differt ab intellectu, intellectuali ut pars media, non ut pars tantū, ideo intellectuali totalitati magis parificatur.
- 66 Potest anima per extrinsecam informationē ad hoc deuenire, ut omnia per substantialem suā formam indiuisibiliter intelligat.
- 67 Cuilibet seriei animarum unus correspondet purus intellectus.
- 68 Omnes animæ cælestes in primo intellectu unum sunt.
- 69 Rationabile est secundum philosophiam omnem seriem animalem in proprio beatificari intellectu, quod tamen non a sertiue sed probabiliter dictum sit.
- 70 Cū tres fuerint, qui dicerent omnia esse unū, Zenophanes, Parmenides & Melissus, uidebit qui diligenter eorum dicta perscrutabitur, Zenophanis unum illud esse, quod est simpliciter unum.
- Vnum Parmenidis nō unum absolute ut creditur, sed ens unum.

Vnum

Vnū Melissi esse unum habens ad unū Zenophanis extremalem correspondentiā.

- 71 Empedocles per litem et amicitia in anima nihil aliud intelligit quam potentiam sursum ductiuam & deorsum ductiuam in ea, quas ego credo proportionari in scientia Sephiro æternitati & decori.

Conclusiones in theologia numero xxix. secundum opinionem propriam à cōmuni modo dicendi theologorum satis diuersam.

- 1 Qui dixerit accidens existere non posse nisi in existat, eucharistiæ poterit sacramentum tenere, etiam tenendo panis substantiam nō remanere ut tenet communis uia.
- 2 Si teneatur communis uia de possibilitate suppositionis in respectu ad quancūq; creaturā, dico quod sine conuersione panis in corp⁹ Christi uel pancietatis annihilatiōe potest fieri, ut in altari sit corpus Christi secundum ueritatem sacramēti eucharistiæ, quod sit dictum loquēdo de possibili, nō de sic esse.
- 3 Ideales rerum formalesq; rationes effectiue à Deo in prima creata mente formaliter primo repiri cū theologica ueritate tenem⁹.

Correlarium. Vbi ideæ sunt idealiter, ibi nō

H v sunt

sunt formaliter, ubi sunt formaliter, ibi non sunt idealiter.

- 4 Si ponamus Deum cognoscere creaturas, ut obiectum secundarium suae intuitionis, ut communiter ponitur, dico quod pater prius producit uerbum quam creaturas cognoscat.
- 5 Attributionales perfectiones nec in Deo, nec secundum se quiditatiue sumptae dicunt diuersas rationes in recto & principaliter diffinibiles uel descriptibiles.
- 6 Intuitus diuinæ cognitionis ad creaturas tanquam obiecta primaria uel secundaria formaliter non terminatur, ut dicit communis schola theologorum, sed se tantum, & nihil aliud à se intuens primarie nec secundarie unitiue & eminenter, & plus quam æquipollenter omnia cognoscit.

Correlarium. Non est aliqua multitudo intellectuum in Deo nec creaturæ, ut intellectæ ponunt in numerum cum diuina essentia ut intellecta, sed est penitus unum simplicissimum intellectum.

- 7 Tria transcendētia in quibus consistit imago, non dicunt diuersas rationes in recto, & principaliter diffinibiles uel descriptibiles.
- 8 Christus non ueraciter & quantum ad realem præsentiam descendit ad inferos, ut ponit Thomas & communis uia, sed solum quo ad effectum.
- 9 Licet ita mihi uideatur probabile, non est tamē perti-

pertinaciter asserendū, quod anima Christi per alium modum nobis ignotum nō potuerit in infernum descēdere.

- 10 Illa uerba, Hoc est corpus &c. quæ in cōsecratione dicuntur, materialiter tenentur non significatiue.
- 11 Si teneatur communis uia, quod actu intellectus attingatur Deus, dico duas sequentes conclusiones, quarum hæc est prima, quod uidentes uerbum eo actu, quo essentiam diuinam attingunt, creaturas non attingunt nisi eminenter æquipollenter ad formalem cognitionē, æquipollentia nō actus sed obiecti.
- 12 Beati duplicem habent cognitionem de creaturis eas formaliter attingentem, quarum altera illatiue est ex ea qua uerbum attingunt, altera secundum quam in re creata creaturam contemplantur.
- 13 Non assentior communi sententiæ theologorum dicentium, posse Deum quamlibet naturam suppositare, sed de rationali tantum hoc concedo.
- 14 Nec crux Christi, nec ullo imago adoranda est adoratiōe patriæ, etiam eo modo quo ponit Thomas.
- 15 Si non peccasset Adam, Deus fuisset incarnatus, sed non crucifixus.
- 16 In quo lumine Iohannes Apocalipsim uidit, in eo Apocalipsim non intellexit.
- 17 Primum peccatum angeli fuit peccatum o-

missio

missionis, secundum peccatum luxuriæ,
tertium peccatum superbiæ.

- 18 Dico probabiliter, & nisi esset cōmunis modus dicendi theologorum, in oppositum firmiter assererem, assero tamē hoc dictū in se esse probabile, & est, quod sicut nullus opinatur aliquid ita esse præcise, quia uult sic opinari, ita nullus credit aliquid esse uerum præcise, quia uult credere id esse uerum.

Correlarium. Non est in potestate libera hominis credere articulum fidei esse uerum, quādo placet, & credere eum esse falsum, quando sibi placet.

- 19 Nisi essent dicta sanctorum, quæ in manifesto sui sermonis uidentur dicere oppositum, firmiter assererem hanc, & sequentē conclusionem, assero tamen eas probabiles esse et defendi posse rationabiliter, quarum prima est quod peccatum mortale in se est malum finitum.

- 20 Secunda est quod peccato mortali finiti temporis, non debetur pœna infinita secundum tempus, sed finita tantum.

- 21 Non omnis uoluntas Dei beneplaciti est efficax.

- 22 Dictum apostoli dicentis, Deus uult omnes homines saluos fieri, positiue de uoluntate beneplaciti antecedente intelligenda est.

- 23 Voluntas antecedens sic potest describi, uoluntas Dei antecedens est illa, qua Deus dat alia

dat alicui naturalia uel antecedentia quibus potest aliquid consequi, cui Deus paratus est coagere si alius uelit, nec sibi contrarium manifestabit cū præcepto uel consilio exequendi, permittēs eum libere uelle agere ad consequutionem suæ salutis.

- 24 Tenendo communem uiam theologorum quod felicitas sit in intellectu uel in uoluntate, dico duas cōclusiones, quarū prima est hæc, quod intellectus ad felicitatem nō perueniret nisi esset actus uoluntatis, qui in hoc est ipso actu intellectus potior.
- 25 Secunda conclusio est hæc, Licet actus intellectus formaliter felicitantis attingat obiecti essentiam, ramen quod actus suus circa illum actus sit felicitatis, formaliter habet ab actu uoluntatis.
- 26 Personæ in diuinis numero distinguuntur.
- 27 Personalitates in diuinis sunt primo diuersæ.
- 28 Theologice loquendo dico, quod in æuo nō est successio formaliter intrinseca continuatiua, sed bene terminatiua, secundū philosophos tamen aliter dicerem.
- 29 Rationabilius est credere Originem esse saluum, quàm credere ipsum esse damnatū.

Conclusiones secūdam propriam opinionem numero lxxij. in doctrinam Platonis, de qua pauca hic adducun

ducuntur, quia prima paradoxa conclusio totam sibi assumit Platonis doctrinam discutiendam.

- 1 Per numeros triplares, q̄ à Platone in Timeo ponuntur in triangulo animam significāte, admonemur quousq; in formis numerandis sit progrediendum per naturam illius, quod est prima forma formans. Per numeros uero duplares ibidem positos admonemur quatenus positis duobus extremis terminis coordinanda sunt media per naturam eius, quod est medium in uniuerso.
- 2 Cum quæritur à Platone, an ad exemplar genitum an ingenitum factus sit mundus, nihil aliud quæritur, nisi an ad animales rationes, an ad ideas intellectuales.
- 3 Qui nouerit modum illuminationis superiorum super media, intelliget idem significare & Platonicos per congregationem animarum in monte Ida, & Hebræos per animarum congregationem in monte Sinai in auditione legis.
- 4 Qui sciuerit rationem causæ præsupponere rationē perfecti, intelliget iuxta Platoniam doctrinā, quare dixerit Pherecides, non prius Iouem mundū fabricasse quàm in amorem fuerit transformatus.

Empe-

- 5 Empedocles per sphaerā intelligibilē à Venere contentā, nihil aliud intelligit quàm mundum archetypum ab ordine intra se manentis primæ prouidentiae contentum.
- 6 Ideo amor ab Orpheo sine oculis dicitur, quia est supra intellectum.
- 7 Cum dicit Plato in timeo, in medio mundi positam animam, quicquid dicant cæteri Platonici ego per medium Lunā intelligo.
- 8 Infra ambitum terminati entis, recte quinque illa Platonis pro transcendentibus ponuntur. Ens, Idem, Alterum, Status, & Motus.
9. Platonice loquendo de anima, dico animam uiuere cum Saturno uitam cōtemplatiuā, cum Ioue & politicā & practicā, cū Marte irascibilem & ambiciosam, cum Venere concupiscibilem & uoluptuosam, cū Mercurio uegetalem cum stupido sensu.
- 10 Ex præcedenti conclusione habetur, quæ sit uirga Mercurij soporifera.
- 11 Primus septenarius uitæ humanæ est sub Mercurio, secundus sub Venere, tertius sub Marte, quartus sub Ioue, quintus sub Saturno, & reliqui septennarij secundum eum qui fuerit prædominatus in præcedentibus.
- 12 Prædictis uitis cooperantur Sol & Luna, ut causæ uniuersales, & per appropriationē Luna Mercurio & Saturno, Sol Venere, & Marti, simul uterque Ioui.
- 13 Si Siriani theologicam sequamur, rationabile est

le est ecclesiasticæ hierarchiæ sacerdotes in
cælesti hierarchia anagogicis uirtutibus
proportionari.

- 14 Cum Platonem audimus Palladem & amo-
rem philosophos deos uocâtem, ita intel-
ligamus, ut amor sit philosophus ratione
uîæ, Pallas ratione termini.
- 15 Per extremorum & mediî rationem, cogno-
scere possumus cōuenienter uniuersi gra-
dus sic in quinçq; posse diuidi, in sup ens,
uere ens, non uere ens, non uere non ens,
uere non ens.
- 16 Per ipsum tale, uere tale, semper tale, in Plato-
nis doctrina debemus intelligere pro-
prietatem intellectus, animæ, & primorū
corporum.
- 17 Si Siriani doctrinam sequamur, conueniens
est post unitatem totalis intellectiōis, quæ
& trifariam diuiditur, in substantialē, po-
tentialem & operatiuam, ponere trinariū
intellectionis, partialis, scilicet participa-
tæ & imaginariæ.
- 18 Quicquid dicant cæteri Platonici de rationa-
lis animæ partium distinctione, assero es-
go si id est rationalem partē in
& diuidamus, eandem par-
tem ut phantasiæ coniungitur dici,
ut intellectui ut sibi ipsi.
- 19 Possibile est ut pars rationalis animæ nostræ
quam secundum Peripatheticos possibile
intellectum uoco, ad hoc perueniat, ut sine
coniunctis

coniunctiue ad phantasmata discurrat & operetur.

- 20 Perfectius & uerius reperitur pulchritudo in intelligibilibus quàm in sensibilibus.
- 21 Cum dicit Plato, amorē natum ex congressu Peniæ & Pori in hortis Iouis, in natalibus Veneris dijs discumbentibus, nihil aliud intelligit, quàm in angeli mente tunc primum amorem, id est desiderium pulchritudinis esse natum, cum in eo idearū splendor, imperfectius tamē refulsit.
- 22 Amor de quo in symposio loquitur Plato, in Deo nullo modo esse potest.
- 23 Per duplicem Venerem, de qua in symposio Platonis, nihil aliud intelligere debemus, quàm duplicē pulchritudinem, sensibile & intelligibilem.
- 24 Amor de quo Plotinus loquitur, non est cælestis amor, de quo Plato in symposio, sed illius uera & proxima imago.
- 25 Pugnantia quæ uidetur in dictis Orphei & Agotonis, quorū alter amorē antiquiorem omnibus dijs dicit, alter iuniore, perfecte soluem9 si ad duplex deorum esse, intelligibile & naturale respexerimus.
- 26 Pulchritudo est in Deo per causam, in totali intellectu uere essentialit̄ totaliter, in particulari intellectu uere partialiter essentialiter, in anima rationali uere participaliter, in uisibilibus cæli accidentibus imaginarie essentialiter totaliter, in subcælestibus

- bus qualitatibus uisibilibus imaginarie partialiter essentialiter, in quantitatibus imaginarie participaliter.
- 27 Cum dicit Plato, omne quod fit à causa fieri, referendum est per se ad per se, & per accidens ad per accidens.
- 28 Cū dixit Plato in Timeo, ex indiuidua diuiduaq; substantia conflatam animam, per indiuiduam substantiam animalem intellectum significauit, per diuiduam animalem rationem
- 29 Non est credendum in doctrina Platonis animam quicq; intelligere per inspectionem ad ideas, nisi cum pertuenit ad illū statum, qui est supremus gradus contemplatiuæ perfectionis.
- Correlarium. Errant qui credunt secundū Platonē, quod ea quæ nos quotidie cognoscimus & intelligimus, in idearū lumine cognoscamus.
- 30 Modus cognoscendi per ideas est ille, cuius dixit Plato in Timeo paucos homines esse participes, sed bene deos omnes.
- 31 Exponere in fabula Critiæ per quinque partes, quinque formas corporis, omnino est inconueniens.
- 32 Per aliam uitā in Epinomide intelligere debemus cōnexionem partis cum suo toto, & credo idem esse, quod apud Cabalistas dicitur seculum neutrum.
- 33 Qualiter uerum sit quod in Epinomide dicitur

tur, Arithmetica scientiam inter omnes speculatiuas maxime facere ad felicitatē, intelligi potest per cōclusiones nostras de mathematicis.

- 34 Per cælum in Epinomide, quod dicit Plato, esse nobis causam omnium bonorum, nō ideam cæli, sed ipsum cælum, quod est cæleste animal intelligere debemus.
- 35 Per necessitatis regnum in symposio Platonis, nihil aliud intelligere debemus quàm superabundātiā naturæ alterius supra naturam eiusdē, & infiniti supra terminū.
- 36 Per demonstratiōē Platonis in Phedro de animæ immortalitate, nec de nostris animis ut Proclus, Hermias, & Sirianus credunt, nec de omni anima ut Plotinus & Numenius, nec de mundi tantum anima, ut Possidonius, sed de cælesti qualibet anima, pbatur, & cōcluditur immortalitas.
- 37 Tēpus essentialiter est in incorporeis, participatiue in corporeis.
- 38 Tempus ubi habet esse essentialē, habet esse totaliter extra animam.
- 39 Tempus habet ab anima suum esse participatum, à prima quidem anima per modū effectiue causalitatis, ab vltima uero per modum obiectiue consequutionis.
- 40 Motus primi cæli, & uniuersaliter, quilibet motus siue localis siue alterationis secundario & per accidens tempore mensurat̃.
- 41 Licet natura intellectualis simul omnia intel

ligat, non tamen hoc est per uirtualem & unitiuam continentiam, sed per mutuam penetrationem formarum, & indissociatā cōmunicationem totius esse participati, id est formalis.

- 42 Per demōstrationem Platonis in Phedro de immortalitate animæ, firmitus demōstratur æternitas mundi, quàm per ullam rationem Aristotelis in viij. Physicorum.
- 43 Sicut & uidetur & auditur homo ab homine per motionem sensus ad extra, ita & uidetur & auditur dæmon ab homine & à dæmone per motionem sensus ad intra.
- 44 Cur homo non possit nō uideri si sit præsens à recte disposito in potentia uisua, dæmon autem tunc solum uideatur cū uult uideri, ex modo quo unusquisq; eorū uidetur haberi potest.
- 45 Sensus naturæ, quem ponunt Alchindus Bacon, Guilielmus Parisiensis, & quidā alij, maxime autem omnes Magi, nihil est aliud quàm sensus uehiculij quem ponūt Platonici.
- 46 Cum dicit Plato, neminē nisi inuitum peccare, nihil aliud intelligit quàm illud quod Thomas tenet, scilicet non posse esse peccatum in uoluntate nisi sit defectus in ratione.
- 47 Prouidentia est statuitiue in Deo, ordinatiue in intelligētia, exequutiue in aīa, denūciatiue in cælo, terminatiue ī toto uniuerso.

Non

- 48 Non solum per dicta in Epinomide & Philebo à Platone, in quibus dialogis expressè ponit Plato felicitatem in contemplatione, sed per dicta in Phedro de furore amatorio, constat secundum Platonem non esse felicitatem in actu amoris, quia furor non est felicitas, sed impetus concitansurgens & impellens ad felicitatem.
- 49 Ex eo nomine, quo Dei nominant amorem, patet diligenter aduertenti, quod in actu amoris non est felicitas.
- 50 Ista propositio in Phedro, omnis anima totius inanimati curam habet, simpliciter de quacumque uere anima, intelligenda est.
- 51 Ex dicto illo Platonis in Phedro, quod nisi anima hominis ea, quæ uere sunt, intuita esset, in hoc animal non uenisset, si recte intelligatur, intelligetur quod opinio Plotini ponens transmigrationem animarum in bruta, non est ad mentem Platonis.
- 52 Ex oratione Socratis in Phedro ad Pana, habet complete opinio Platonis de felicitate.
- 53 Opinio Cratili de nominibus ita est intelligenda, non quod talia sint nomina, sed quod talia esse debent si sint recta.
- 54 Ideo dixit Socrates in Cratilo se somniare circa ideas, quia ideis non utimur in hoc statu, sed earum imaginibus proximis uel secundariis.
- 55 Per unum in Sophiste, intellige unum in alacritate.

- 56 Dictum illud in Sophiste, qui unum non dicit nihil dicit, illud est, quod ab Aristotele dicitur, qui unum non intelligit nihil intelligit.
- 57 Dictum illud Platonis in Sophiste de simulachris, quæ dicit dæmonica machinatione conficta, & si multis alijs modis possit verificari, conueniens tamen est exponere per hoc, quod illa ut gradū medium in entitate tenēt dæmonico ordini pportionant.
- 58 Venatio illa Socratis, de qua in Prothagora, conuenienter per sex gradus potest sic describi, ut primus sit esse materiæ extrinsecæ, secundus esse particulare immateriale, tertius esse uniuersale, quartus esse rationale, quintus esse particulare intellectuale, sextus esse totale intellectuale, in septimo tanq̃ sabbato cessandū est à uenatiōe.
- 59 Quod dicitur in Euthidemo, non in habitu, sed actu consistere felicitatem, intellige de actu reflexo.
- 60 Per id quod in Lachate dicitur, quorumcūq̃ est scientia, non esse aliam eorundē ut præteritorum, aliam ut præsentium, aliam ut futurorum, illud potest intelligi tritum apud Peripatheticos, non esse scientiam nisi uniuersalem.
- 61 Dictū illud Platonis in Gorgia, si orator scit iusta, est iustus, dico absolute secundum se non ut ad hominem, tātum posse saluari, si unum ab alio esse intelligamus non formaliter,

maliter, sed illatiue.

- 62 Licet ratio Platonis in Phedone per uiam cōtrariorum absolute non concludat, expositis tamen à Cebete ad hominem, aliquid concludit.

Conclusiones numero x. secundū opinionem propriam in doctrina Albucaten Auenam, qui dicitur author de causis.

- 1 Cum dixit Abucate Auenam animam esse supra tempus, intelligendum est de anima absoluta secundum substantiam, præscindendo ab omni operatione quæ compepetit ei in quantum est anima.
- 2 Cum dicit Abucaten, omnis anima nobilis tres habet operationes, diuinam, intellectualem & animalē, ita est intelligendū, quod primam habeat per imaginem proportionalitatis, secundam per formalitatem participationis, tertiam per proprietatem essentialitatis.
- 3 Cum dixit Abucaten, omnem causam primariam plus influere, per plus intelligas eminentiam modi causandi, & intimitatem eius quod in re producitur.
- 4 Quamuis dicat Abucaten, quod esse quod est primum creatum, est super intelligentiam,

- non credas tamen illud secundum hypostasim esse distinctum ab intelligentia.
- 5 Cum dixit Abucaten, causam primam superiorem esse omni narratione, non tam propter id habet ueritatem quod primo affert, quia scilicet causam ante se non habet, quam propter id quod secundario innuit, quia omne intelligibile unialiter antecedit.
- 6 Quod dicit Abucaten, intelligentiam esse substantiam quæ non diuiditur, maxime est uerum per indiscretam in ea intelligibiliū ad inuicem penetrationem.
- 7 Ex præcedenti conclusione potest haberi, quo modo intelligendum est dictum Abucatē, quod omnis intelligentia est plena formis.
- 8 Per ultimam propositionem Abucaten possumus intelligere, quid sibi uelit illa diuisio, quam fecit Plato in principio tractatus Timæi, & possumus scire, quod sub ea non comprehenditur anima nisi per uiam extremalis combinationis.
- 9 Ex ante penultima propositione Abucatē colligi potest, quod declinare plus ad sensum quam ad intellectum, non est animæ ut anima est, sed ut cadens est.
- 10 Cum dicit Abucaten intelligentiam ut diuina est regere res, intelligendum est de regimine statuitiuo non ordinatiuo, quæ ei cōpetit ut intelligentia est.

Conclu

Conclusiones de mathematicis secundum opinionem propriam numero lxxxv.

- 1 Mathematicæ non sunt ueræ scientiæ.
- 2 Si felicitas sit in speculatiua perfectione, mathematicæ non faciunt ad felicitatem.
- 3 Mathematicæ scientiæ non sunt propter se, sed ut uia ad alias scientias quærendæ.
- 4 Sicut subiecta mathematicorum si absolute accipiantur intellectum nihil perficiunt, ita si ut imagines accipiantur superiorum immediate nos ad intelligibilem speculationem manu ducunt.
- 5 Sicut dictum Aristotelis de antiquis dicentis, quod ideo errarunt in physica contemplatione, quia mathematicæ res physicas tractarunt, uerum esset, si illi materialiter mathematica non formaliter accepissent, ita est uerissimum modernos, qui de naturalibus mathematicæ disputant, naturalis philosophiæ fundamenta destruere.
- 6 Nihil magis nociuum theologo, quam frequens & assidua in mathematicis Euclidis exercitatio.
- 7 Sicut medicina mouet spiritus principaliter ut regunt corpus, ita musica mouet spiritus ut seruiunt animæ.
- 8 Medicina sanat animam per corpus, musica

I v autem

- autem corpus per animam.
- 9 Per Arithmetica[m] non materialem sed forma-
lem, habetur optima uia ad prophetiã natu-
ralem.
- 10 Ioachim in prophetijs suis alia uia non proce-
dit quã[m] per numeros formales.
- 11 Per numeros habetur uia ad omnis scibilis
inuestigationem & intellectiõem, ad cuius
conclusionis uerificationem pollicior
me ad infra scriptas lxxiiij quæstiones per
uiam numerorum responsurum.

Quæstiones ad quas pollicetur se per numeros responsurum.

- 1 Vtrum sit Deus.
- 2 Vtrum sit infinitus.
- 3 Vtrum sit causa omnium rerum.
- 4 Vtrum sit simplicissimus.
- 5 Vtrum sit intelligens.
- 6 Quomodo Deus intelligat.
- 7 An sit dare naturam superiorem natura intel-
lectuali.
- 8 An esse quidditatum rei sit intimius esse quod
habeat res.
- 9 Quid de humanitate in sua præcisissima ab-
stractione possit prædicari, & quid non.
- 10 Quomodo elementa sint in cælo.
- 11 Quis modus debeat teneri in inuestigatiõe u-
niuscuiuscq; scibilis.

Vtrum

- 12 Vtrum supra naturam rerum corporalium sit dare naturam rationalem incorporeā.
- 13 Vtrum supra naturam rationalem sit dare naturam intellectualem.
- 14 Vtrum inter naturam rationalem & intellectualem sit aliqua natura media.
- 15 Vtrum inter naturam intellectualem & Deum sit aliqua natura media.
- 16 Vtrum in aliqua natura contradictoria se cōpatiantur.
- 17 Vtrum in aliqua natura coincidant contradictoria.
- 18 Quis numerus annorum sit naturaliter debitus uitæ boni mali hominis.
- 19 Quis sit numerus annorum naturaliter debitus uitæ hominis.
- 20 Quot sint gradus principales naturarum uniuersi.
- 21 Vtrum natura corporea ut tali sit actiua uel tantum sit passiuā.
- 22 Quid dicat corpus.
- 23 Vtrum sint in materia dimensiones interminatæ.
- 24 Vtrum sit melius Deū causare res, quàm non causare.
- 25 Vtrum creatio rerum ad extra, procedat necessario à diuina essentia in tribus personis hipostatizata.
- 26 Vtrum inter causam & causatum necessario mediet aliquid.
- 27 Vtrum recte multitudo scibilium ad decem prædicamē

- prædicamentorum numerum sit reducta.
- 28 Quæ sit differentia inter modum intelligendi angelorum, & animarum rationalium.
- 29 Quæ sit differentia inter modum intelligendi Dei & angelorum.
- 30 Vtrum natura angelica sit quodammodo omnia.
- 31 Vtrum natura rationalis sit quodammodo omnia.
- 32 Vtrum possint esse plures Dei.
- 33 Vtrum detur infinitum in natura.
- 34 Quomodo differat infinitas quam theologus attribuunt Deo ab illa, quam dicunt philosophi impossibile esse dari.
- 35 Vtrum Deus sit omnia in omnibus.
- 36 Quomodo differat esse creaturarum ab esse Dei.
- 37 Quæ pertineant ad considerationem theologiam.
- 38 Quando futura sit seculi consummatio.
- 39 Quis & qualis erit rerum status in seculi consummatione.
- 40 Quæ opinio uerior de trinitate, Arrii, Sabelii, Eucliph. aut fidei catholicæ.
- 41 Vtrum formæ sensibiles sint intelligibiliter in angelo.
- 42 Vtrum in angelo sit aliud quam intelligens intellectio & intellectum.
- 43 Vtrum hæc in angelo realiter an ratione distinguantur.
- 44 Vtrum sit eadem natura mouentis & moti motu physico.

Vtrum

- 45 Vtrum sit dare aliquid quod secundum suā naturam sit pura potentia, quam philosophi uocant materiam primam.
- 46 Vtrum mediate uel immediate et quomodo materia prima dependeat à Deo.
- 47 Vtrum omne quod est infra Deum sit compositum ex actu & potentia.
- 48 Vtrum sit materia eiuldem rationis in omnibus.
- 49 Vtrum aliqua res creata possit esse immunis ab imperfectione.
- 50 Quæ naturæ sint aptæ felicitati.
- 51 Vtrum felicitas consistat in intellectu an in uoluntate.
- 52 Vtrum quantitas sit per se uel participatiue uisibilis.
- 53 Vtrum natura intellectualis sit Deo semper unita.
- 54 Vtrū in natura intellectuali plus sit imperfectionis quàm perfectionis.
- 55 Cuius naturæ propria sit uera mobilitas.
- 56 Vtrum animæ conueniat modus scientiæ per uiam numerorum.
- 57 Quis sit primus modus prædicandi per se.
- 58 Quis sit secundus modus prædicationis per se.
- 59 Vtrū diffinitio inuestigetur per demonstrationem.
- 60 Quare solum de inhærentia passionis ad subiectum habetur scientia.
- 61 Vtrum anima rationalis sit materialis.
- 62 Vtrum sit incorruptibilis.

Vtrum

- 63 Vtrum uniuersaliter intelligat.
- 64 Vtrum sicut est dare mundum sensibilem, ita sit dare mundum intelligibilem.
- 65 Vtrum sit maior uel minor numerus separatarum specierum quàm materialium.
- 66 Quare in opere secundæ diei non est dictum Et uidit Deus quoniam bonum.
- 67 Quare sexta numeratio homo dicitur.
- 68 Quare sex diebus dicitur Deus oia p̄fecisse.
- 69 Quid significat Deum septima die quiesuisse.
- 70 Vtrū distinguatur irascibilis à cōcupiscibili.
- 71 Quæ sit distinctio inter potentias animæ cognoscitiuas.
- 72 Cur homines naturaliter appetant uictoriã.
- 73 Cur naturalis sit homini modus cognoscendi per rationem phantasiæ coniunctam.
- 74 Vtrum in cælo sint descripta & significata omnia cuilibet scienti legere.

Conclusiones numero xv. secundum propriam opinionem de intelligentia dictorum Zoroastris & expositorum eius Chaldæorum.

- 1 Quod dicunt interpretes Chaldæi super primum dictum Zoroastris de scala à tartaro ad primū ignē, nihil aliud significat quàm seriem naturarum uniuersi a nō gradu materiæ ad eum, qui est super omnē gradum gradu

graduate protensum.

- 2 Ibidem dico, interpretes nihil aliud per uirtutes mysteriales intelligere quàm naturalem magiam.
- 3 Quod dicunt interpretes super dictum secundum Zoroastris de duplici aere, aqua & terra, nihil aliud sibi uult, nisi quodlibet elementum, quod potest diuidi per purum et impurum habere habitatores rationales & irracionales, quod uero purum est tantum, rationales tantum.
- 4 Ibidem per radices terræ nihil aliud intelligere possunt quàm uitam uegetalem, conuenienter ad dicta Empedoclis, qui ponit transmutationem etiam in plantas.
- 5 Ex dicto illo Zoroastris, ha ha hos, terra deflet usque ad filios, sequendo expositionem Osie Chaldæi, expressam habemus ueritatem de peccato originali.
- 6 Dicta interpretum Chaldaeorum super xi. aphorismo de duplici ebriatione Bacchi & Sileni, perfecte intelligentur per dicta Cabalistarum de duplici uino.
- 7 Quæ dicunt interpretes super xiiij. aphorismo, perfecte intelligentur per ea, quæ dicunt Cabalistarum de morte osculi.
- 8 Magi in xvij. aphorismo nihil aliud intelligunt per triplex indumentum, ex lino, panno & pellibus, quàm triplex animæ habitaculum, caeleste, spiritale, & terrenum.
- 9 Poteris ex præcedenti conclusione aliquid intelligere

- telligere de pelliceis tunicis, quas sibi fecit Adā, & de pellib9 quæ erāt in tabernaculo.
- 10 Per canem nihil aliud intelligit Zoroaster, quàm partem irrationalem animæ & pportionalia, quod ita esse uidebit, qui diligenter dicta omnia expositorum confiderauerit, qui & ipsi sicut et Zoroaster ænigmatice loquuntur.
- 11 Dictum illud Zoroastris, nec ex eas cum tran sit licitor, perfecte intelligetur per illud Ex odi, quando sunt prohibiti israelitæ exire domos suas in transitu angeli interficientis primogenita Aegyptiorum.
- 12 Per Sirenam apud Zoroastrem nihil aliud intelligas quàm partē animæ rationalē.
- 13 Per puerum apud interpretes nihil aliud intellige quàm intellectum.
- 14 Per dictū illud Zoroastris, ad huc tres dies sacrificabitis, & non ultra, apparuit mihi per Arithmeticā superioris merchiaue illos cōputandī dies esse, in eo dicto expresse prædictum aduentum Christi.
- 15 Quid sit intelligendum per capras apud Zoroastrem, intelligit qui legerit in libro Ba ir, quæ sit affinitas capris & quæ agnis cū spiritibus.

Conclusiones Magicæ numero
xxvi. secundum opinionē propriā.

Tota

- 1 Tota Magia, quæ in usu est apud Modernos, & quam merito exterminat ecclesia, nullam habet firmitatem, nullum fundamentum, nullam ueritatē, quia pendet ex manu hostium primæ ueritatis, potestatum harum tenebrarum, quæ tenebras falsitatis, male dispositis intellectibus obfundunt.
- 2 Magia naturalis licita est, & non prohibita, & de huius sciētiae uniuersalibus theoreticis fundamentis pono infra scriptas conclusiones secundum propriam opinionem.
- 3 Magia est pars practica sciētiae naturalis.
- 4 Ex ista conclusione & conclusione paradoxa dogmatizante xlvij. sequitur, quod Magia sit nobilissima pars sciētiae naturalis.
- 5 Nulla est uirtus in cælo aut in terra seminaliter & separata, quam et actuare et unire magus non possit.
- 6 Quodcunq; fiat opus mirabile, siue sit magicum, siue cabalisticum, siue cuiuscunq; alterius generis, principalissime referendū est in Deum gloriosum & benedictum; cuius gratia supercælestes mirabilium uirtutum aquas super contemplatiuos homines bonæ uoluntatis quottidie pluit liberaliter.
- 7 Non potuerunt opera Christi, uel per uiam Magiæ, uel per uiam Cabalæ fieri.
- 8 Miracula Christi non ratione rei factæ, sed ratione modi faciendi suæ diuinitatis argumentum certissimum sunt.
- 9 Nulla est sciētia, quæ nos magis certificet de

- diuinitate Christi, quàm Magia et Cabala.
- 10 Quod Magus homo facit per artem, facit natura naturaliter faciendo hominem.
 - 11 Mirabilia artis Magicæ nō fiunt nisi per unionem & actuationem eorum, quæ seminaliter & separatae sunt in natura.
 - 12 Forma totius Magicæ uirtutis est ab anima hominis stante, & non cadente.
 - 13 Magicam operari non est aliud quàm maritare mundum.
 - 14 Si qua est natura immediata nobis, quæ sit uel simpliciter uel saltem ut multum rationaliter rationalis, Magicā habet in summo, & eius participatione potest in hominibus esse perfectior.
 - 15 Nulla potest esse operatio Magica alicuius efficaciam, nisi annexū habeat op9 Cabalæ explicitum uel implicitum.
 - 16 Illa natura, quæ est Orizon temporis æterna, est proxima Mago, sed infra eum.
 - 17 Illius naturæ, quæ est Orizon temporis & æternitatis propria est Magia, inde est petenda per modos debitos notos sapientibus.
 - 18 Illius natura quæ est Orizon æternitatis temporalis, est Mago proxima, sed super eū & ei propria est Cabala.
 - 19 Ideo uoces & uerba in Magico opere efficaciam habent, quia illud in quo primū Magicam exercet natura, uox est Dei.
 - 20 Quælibet uox uirtutem habet in Magia, in quantum Dei uoce formatur.

Non sit

- 21 Non significatiuæ uoces plus possunt in Magia, quàm significatiuæ, & rationem conclusionis intelligere potest, qui est profundus ex præcedenti conclusione.
- 22 Nulla nomina ut significatiua, & inquantū nomina sunt, singula & per se sumpta, in Magico opere uirtutē habere possunt, nisi sint Hebraica, uel inde proxime deriuata.
- 23 Quilibet numerus præter ternarium & denarium sunt materiales in Magia, isti formales sunt, et in Magica Arithmetica sunt numeri numerorum.
- 24 Ex secretioris philosophiæ principijs necesse est confiteri, plus posse characteres & figuras in opere Magico, quàm possit quæcunq; qualitas materialis.
- 25 Sicut characteres sunt proprii operi Magico, ita numeri sunt proprii operi Cabalæ, medio existente inter utrosq; & appropriati per declinationem ad extrema usu literarum.
- 26 Sicut per primi agentis influxum si sit specialis & immediatus, fit aliquid quod non attingitur per mediationem causarum, ita per opus Cabalæ si sit pura Cabala & immediata fit aliquid, ad quod nulla Magia attingit.

Conclusiones numero xxxi. secundum propriam opinionem de mo-

K ij do in-

do intelligendi hymnos Orphei secundum Magiam, id est secretam diuinarum rerum naturaliumque sapientiam à me primum in eis repertam.

- 1 Sicut secretam Magiam à nobis primum ex Orphei hymnis elicitam, fas non est in publicum explicare, ita nutu quodam ut in infra scriptis fiet conclusionibus eam per aphorismorum capita demonstrasse utile erit ad excitandas contemplatiuorum mentes.
- 2 Nihil efficacius hymnis Orphei in naturali Magia, si debita musica, animi intentio, & cæteræ circumstantiæ, quas norunt sapientes, fuerint adhibitæ.
- 3 Nomina deorum, quos Orpheus canit, non decipiendum dæmonum, à quibus malum & non bonum prouenit, sed naturalium uirtutum, diuinarumque sunt nomina, à uero Deo in utilitatem maxime hominis, si eis uti sciuerit, mundo distributarum.
- 4 Sicut hymni David operi Cabalæ mirabiliter deseruiunt, ita hymni Orphei operi uere licitæ, & naturalis Magiæ.
- 5 Tantus est numerus hymnorum Orphei, quantum est numerus cum quo Deus triplex creauit seculum, sub quaternarij Pithagorici forma numeratus.

Quarū

- 6 Quarumcunq; uirtutum naturalium uel diuinarum eadē est proprietas Analogica, idē etiam nomen, idem hymnus, idem opus, seruata proportione, & qui tentauerit exponere uidebit correspondentiam.
- 7 Qui nescierit perfecte sensibiles proprietates per uiam secretæ Analogiæ intellectualizare, nihil ex hymnis Orphei sanum intelliget.
- 8 Qui profunde & intellectualiter diuisionem unitatis Venereæ in trinitatē Gratiarū, & unitatis fatalis in trinitatem Parcarum, & unitatis Saturniæ in trinitatē Iouis, Neptūni et Plutonis intellexerit, uidebit, modum debite procedendi in Orphica theologia.
- 9 Idem sunt Curetes apud Orpheum, & potestates apud Dionysium.
- 10 Qui præcedentis conclusionis opus attentauerit, adhibeat opus Cabalæ secundū appropriata timori Isaac.
- 11 Frustra Palimoneim & Leucotheā adibit, qui Nereum non attraxerit, nec Nereum attrahet, qui circa primariam animalem trinitatem operatus non fuerit.
- 12 Per octonarium numerum hymnorum maritumorum, corporalis naturæ nobis proprietas designatur.
- 13 Idem est Tiphon apud Orpheū, & Zamael in Cabala.
- 14 Si quis in opere præcedentis conclusionis intellectualiter operabitur, per meridiem ligabit septentrionem, si uero mundialiter

- per totū operabitur, iudiciū sibi oprabit.
- 15 Idem est nox apud Orpheū, & Ensoph in Cabala.
- 16 Ex præcedenti cōclusionione potest quis rectius exponere, quā exponat Proclus, quid si bi uelit illud dictum theologi inducentis opificem mundi noctem consulentem de opificio mundano.
- 17 Ex eisdem dictis potest intelligi, cur in symposio Adiotima Poros cōsilij filius, & Iesus in sacris literis angelus magni consilij nominetur.
- 18 Anima aquea ut inferiora generat, superiora contemplatur, in seipsa se sinit, triplici hymno, Maris, Neptuni & Oceani ab Orpheo decantatur.
- 19 Nihil habebit firmum in opere, qui Vestam non attraxerit.
- 20 Per septennarium hymnorum paternæ menti attributorum, Prothogni, Palladis, Saturni, generis Rhee, legis Bacchi, potest intelligens & profundus contemplator de seculi consummatione aliquid coniectare.
- 21 Opus præcedentium hymnorum nullum est sine opere Cabalæ, cuius est propriū practicare omnem quantitatem formale, continuam & discretam.
- 22 Qui Heroas in duplices nō diuiderit, natiuos & aduentitios, sæpe errabit.
- 23 Qui Apollinem adibit, mediabit opus per Bacchum Triethericum, & consummabit per nos

per nomen ineffabile.

- 24 Non inebriabitur per aliquem Bacchū, qui
suxæ musæ prius copulatus non fuerit.
- 25 Per quaternarium hyinnorū primæ formæ
mundanæ attributorum sui formabilis
natura nobis designatur.
- 26 Qui perfecte in animam redierit, primæ for-
mæ suam formam æquauerit.
- 27 Qui præcedentis conclusionis opus tentauerit,
Iouem adibit tertium, ut uiuentem nō
ut uiuificantem.
- 28 Frustra adit naturam & Protheū, qui Pana
non attraxerit.
- 29 Sicut post uniuersalem animationem est par-
ticularis animatio, ita post uniuersalē pro-
uidentia est particularis prouidentia.
- 30 Ex præcedenti cōclusionione sciri potest, cur O-
uidius in execratione in Ibin, postquā in-
uocauit nomē quod terram regit & aquā,
terram inuocat & Neptunum.
- 31 Qui annotauerit diligenter dicta ab Aristote-
le in expositione definitionis de anima, ui-
debit cur Orpheus Palladi & Veneri uigi-
lantiam attribuerit.

Conclusiones Cabalisticæ nu-
mero lxxi. secundum opinionē pro-
prium, ex ipsis Hebræorum sapien-

K iij tū fun

tum fundamentis Christianam religionem maxime confirmantes.

- 1 Quicquid dicant cæteri Cabaliftæ, ego prima diuifione ſcientiam Cabalæ in ſcientiã Sæphiroſ & Semõt, tanquam in practicã & ſpeculatiuã diſtinguerem.
- 2 Quicquid dicant alij Cabaliftæ, ego partẽ ſpeculatiuã Cabalæ quadruplicem diuiderẽ, correfpondentes quadruplici partitioni philoſophiæ, quam ego ſolitus ſum afferre. Prima eſt ſciẽtia, quam ego uoco Alphabeticarũ reuolutionis, correfpondentem parti philoſophiæ, quam ego philoſophiam catholicã uoco. Secunda, tertia & quarta pſ eſt triplex Merchiana, correfpondentes triplici philoſophiæ particularis, de diuinis, de medijs & ſenſibilibus naturis.
- 3 Scientia quæ eſt pſ practica Cabalæ, practicat totã metaphyſicã formalem & theologiã inferiorem.
- 4 Enſoph non eſt alijs numerationibus connumeranda, quia eſt illarũ numerationũ unitas abſtracta & cõmunicata, non unitas cõordinata.
- 5 Quilibet Hebræus Cabaliſta ſecundum principia & dictã ſcientiæ Cabalæ, cogit inenitabiliter concedere de trinitate & qualibet perſona diuina, patre, filio, & ſpiritu ſancto illud præcipue ſine additione, diminutione,
autuari

aut uariatione, quod ponit fides catholica Christianorum.

Correlarium. Non solum qui negant trinitatē, sed qui alio modo eā ponunt, quā ponat catholica ecclesia, sicut Arriani, Sabelliani, & similes, redargui possunt manifeste si admittantur principia Cabalæ.

6 Tria magna Dei noīa quaternarij, quæ sunt in secretis Cabalistarum per mirabilē appropriationem tribus personis trinitatis ita debere attribui, ut nomen sit patris, nomen sit filij, nomē sit spiritus sancti, intelligere potest, qui in scientia Cabalæ fuerit profundus.

7 Nullus Hebræus Cabalista potest negare, quod nomen Iesu, si eum secundum modū & principia Cabalæ interpretemur, hoc totum præcise & nihil aliud significat, id est Deum dei filium patrisq; sapiētiam per tertiam diuinitatis personā, quæ est ardentissimus amoris ignis, naturæ humanæ in unitate suppositi unitum.

8 Ex præcedenti conclusione intelligi potest, cur dixerit Paulus, datū esse Iesu nomen, quod est super omne nomen, & cur in nomine Iesu dictum sit, omne genua flecti, cælestium, terrestrium, & inferorum, quod etiam est maxime Cabalisticum, & potest ex se intelligere, qui est profundus in Cabala.

9 Si qua est de nouissimis temporibus humana coniectura, inuestigare possumus per secre-

K v tiffimam

- tissimam uiam Cabalæ futurā esse consummationem seculi hinc ad annos quingētos, & quatuordecim, & dies uiginti quinq;.
- 10 Illud quod apud Cabalistas dicitur illud est sine dubio, quod ab Orpheo Palas, à Zoroastre paterna mēs, à Mercurio Dei filius, à Pithagora sapientia, à Parmenide sphaera intelligibilis nominatur.
- 11 Modus quo rationales animæ per archangelum Deo sacrificant, qui à Cabalisticis non exprimitur, non est nisi per separationem animæ à corpore, non corporis ab anima nisi per accidens, ut contingit in morte oculi, de quo scribitur præciosa in conspectu domini mors sanctorum eius.
- 12 Non potest operari per puram Cabalā, qui non est rationaliter intellectualis.
- 13 Qui operatur in Cabala sine admixtione extranei, si diu erit in opere, morietur ex Binifica, & si errabit in opere aut non purificatus accesserit, deuorabitur ab Azazele per proprietatem iudicij.
- 14 Per literam Scin, quæ mediat in nomine Iesu, significatur nobis Cabalisticè, quod uè perfecte quieuit tanquam in sua perfectione mundus, cum Iod coniunctus est cum Vau, quod factum est in Christo, qui fuit uerus Dei filius & homo.
- 15 Per nomen Iod, he, uau, he, quod est nomen ineffabile, quod dicunt Cabalisticè futurum esse nomen Messias, euidenter cognoscitur futurū

futurum eum Deum dei filium per spiritum sanctum hominē factum, et post eum ad perfectionem humani generis super homines paraclētum descensurum.

- 16 Ex mysterio trium literarum, quæ sunt in dictione Sciabat, id est possumus interpretari Cabalistiche tunc sabatizare mundum, cum Dei filius sit homo, & ultimo futurum sabatum cum homines in Dei filium regenerabuntur.
- 17 Qui sciuerit quid est uinū purissimum apud Cabalistas, sciet cur dixerit David, inebriabor ab ubertate domus tuæ, & quam ebrietatem dixerit antiquus uates Musæus esse felicitatē, & quid significant tot Bacchi apud Orpheum.
- 18 Qui coniunxerit Astrologiam Cabalæ, uidebit quod sabatizare & quiescere conuenienti fit post Christū die dominico quàm die sabbati.
- 19 Si dictum illud prophetæ, Vendiderūt iustū argento, Cabalistiche exponamus, nihil aliud nobis significat quàm hoc scilicet, ut Deus redemptor uenditus fuit argento.
- 20 Si interpretationem suam aduerterint Cabalistæ super hac dictione, quæ significat tūc, de trinitatis mysterio multum illuminabuntur.
- 21 Qui coniunxerit dictum Cabalistarum dicitium quod illa numeratio, quæ dicitur iustus & redemptor, dicitur etiam Ze, cum dicto

- cum dicto Thalmutistarū dicentiū, quod Isaac ibat sicut Zeporans crucem suam, uidebit quod illud quod fuit in Isaac præfiguratum, fuit adimpletum in Christo, qui fuit uerus Deus uenditus argento.
- 22 Per dicta Cabalistarū de rubedine Esau, & dictū illud quod est in libro Bresit Rhaba, quod Esau fuit rubeus, & rubeus eum ulciscetur, de quo dicitur, quare rubeū uestimentum tuum, habetur expresse quod Christus de quo nostri doctores eundem textum exponūt, ille erit, qui ultionē faciet de uirtutibus immundis.
- 23 Per illud dictum Hieremiæ, lacerauit uerbū suum, secundum expositionem Cabalistarum habemus intelligere, quod Deū sanctum & benedictum lacerauit Deus pro peccatoribus.
- 24 Per responsionem Cabalistarum ad quæstionem, quare in libro numerorum coniuncta est particula mortis Mariæ, particula uitulæ rufæ, & per expositionem eorum super eo passu, ubi Moyses in peccato uituli dixit, dele me, & per dicta in libro Zoar super eo textu, Et eius liuore sanati fuimus, redarguuntur ineuitaliter Hebræi dicentes, non fuisse conueniens, ut mors Christi satisfaceret pro peccato humani generis.
- 25 Quilibet Cabalista habet concedere, quod Messias eos à captiuitate diabolica & non temporis

temporali erat liberaturus.

- 25 Quilibet Cabalista habet concedere ex dictis doctorum huius scientiæ hoc manifeste dicentium, quod peccatum originale in aduentu Messiae expiabitur.
- 27 Ex principijs Cabalistarum euidenter elicitur, quod per aduentum Messiae tolletur circūcisionis necessitas.
- 28 Per dictionem , quæ bis ponitur in illo textu, In principio creauit Deus cælum & terram, ego credo significari à Moysse creationem naturæ intellectualis, & naturæ animalis, quæ naturali ordine præcessit creationem cæli & terræ.
- 29 Quod dicit à Cabalists, quod linea uiridis girat uniuersum, cōuenientissime dicitur ad conclusionem ultimā, quam diximus ex mente Porphirij.
- 30 Necessario habent concedere Cabalistsæ secundum sua principia, quod uerus Messias futurus est talis, ut de eo uere dicatur, quod est Deus & dei filius.
- 31 Cū audis Cabalistas ponere in Thesua informitatem, intellige informitatem per accidens ad formalitatē nō p̄ priuationē.
- 32 Si duplex aleph quod est in textu, Nō aufertur sceptrum &c. coniunxerimus ad duplex aleph quod est in textu, Deus possedit me ab initio, & duplex aleph quod est in textu, Terra autem erat inanis, per uia Cabalæ intelligemus ibi Iacob de illo uero
- Messia

- Messia locutū, qui fuit Iesus Nazarenus.
- 33 Per hęc dictionem, quę scribitur per Aleph, Iod & Scin (& significat uirum) quę Deo attribuitur, cum dicitur uir belli, de trinitatis mysterio per uiam Cabalę perfectissime admōnemur.
- 34 Per nomen quod tribus literis scribitur, he, uau, & aleph, quod nomē Deo propriissime attribuitur, & maxime conuenienter non solum ad Cabalistas, qui hoc expresse sapius dicūt, sed etiā ad theologiam Dionysij Areopagitę, per uiam Cabalę trinitatis mysterium cum possibilitate incarnationis nobis declaratur.
- 35 Si Deus in se ut infinitum, ut unum, & secundum se intelligat, ut sic nihil intelligimus ab eo pcedere, sed separationē à rebus, & omnimodam sui in seipso clausiōnē, & extremā in remotissimo suę diuinitatis recessu pfundam ac solitariā retractionē, de eo intelligimus ipso penitissime in abisso suarū tenebrarū se cōtegente, & nullo mō in dilatatiōe ac pfusione suarū bonitātū ac fontani splendoris se manifestante.
- 36 Ex præcedenti cōclusionē intelligi potest, cur dicat apud Cabalistas. qđ Deus induit se decē uestimentis quando creauit seculum.
- 37 Qui intellexerit in dextrali coordinatiōe subordinationem pietatis ad sapientiam, perfecte intelliget per uiam Cabalę, quomodo Abraam in die suo per rectam lineam uidit

uidit diem Christi & gaudius est.

- 38 Effectus qui sunt sequuti post mortē Christi, debent conuincere quemlibet Cabalistrā, quod Iesus Nazarenus fuit uer9 Messias.
- 39 Ex hac conclusione & trigesima superius posita sequitur, quod quilibet Cabalista habet concedere, quod interrogatus Iesus qs esset, rectissime respondit dicens, ego sum principium qui loquor uobis.
- 40 Hoc habent ineuitabiliter cōcedere Cabalistræ, qđ uerus Messias p̄ aquā hoīes purgabit.
- 41 Sciri potest in Cabala per mysterium Mem clausi, cur post se Christus miserit paracletum.
- 42 Scit̄ per fundamēta Cabalæ, c̄q̄ recte dixerit Iesus, Antec̄q̄ nāsceretur Abraā ego sum.
- 43 Per mysterium duarum literarū Vau et Iod, scitur quomodo ipse Messias ut Deus fuit principium sui ipsius ut homo.
- 44 Scitur ex Cabala per mysteriū partis septētrionalis, cur iudicabit Deus seculū p̄ ignem.
- 45 Scitur in Cabala apertissime, cur Dei filius cum aqua baptismi uenerit, & spiritus sanctus cum igne.
- 46 Per eclipsationē Solis, quæ accidit in morte Christi, sciri potest secundū fundamēta Cabalæ, quod tunc passus est filius Dei & uerus Messias.
- 47 Qui sciet pprietatem Aquilonis in Cabala, sciet cur Sathan Christo promisit regna mundi si cadens eum adorasset.

Quis

- 48 Quicquid dicant cæteri Cabalisticæ, ego decem sphaeras, sic decem numerationibus correspondere dico, ut ab ædificio incipiēdo, Iupiter sit quartæ, Mars quintæ, Sol sextæ, Saturnus septimæ, Venus octauæ, Mercurius nonæ, Luna decimæ, tum supra ædificium firmamentum tertiæ, primum mobile secundæ, cælum empireū primæ.
- 49 Qui sciuerit correspondentiam decem præceptorum ad prohibētia per coniunctionē ueritatis Astrologicæ cum ueritate theologica, uidebit ex fundamēto nostro præcedentis conclusionis, quicquid alij dicant Cabalisticæ, primū præceptū primæ numerationi correspondere, secundū secundæ, tertium tertiæ, quartum septimæ, quintū quartæ, sextum quintæ, septimum nonæ, octauum octauæ, nonum sextæ, decimū decimæ.
- 50 Cum dicunt Cabalisticæ à septima & octaua petēdos filios, ita dicas in Merchiana inferiori accipi, ut ab una peteatur ut det, ab altera ne prohibeat, & quæ det et quæ prohibeat potest intelligere ex præcedentibus conclusionibus, qui fuerit intelligens in Astrologia & Cabala.
- 51 Sicut fuit Luna plena in Salomone, ita fuit plenus Sol in uero Messia, qui fuit Iesus, & de correspondentia ad diminutionem in Sedechia potest quis cōiectare si profun
Ex præ

dat in Cabala.

52 Ex præcedenti cōclusionē intelligi potest, cur euangelista Matthæus in quatuordecim illis generationibus ante Christum quasdā dimiserit.

53 Cum fieri lucem nihil sit aliud quā participare lucem, conueniens est ualde illa Cabalistarum expositio, ut in li, fiat lux, per lucem speculum lucens intelligamus, & & in li, facta est lux, speculū non lucens.

54 Quod dicunt Cabalistsæ, beatificandos nos in speculo lucente reposito sanctis in futuro seculo, idem est præcise sequēdo fundamenta eorum, cum eo, quod nos dicimus beatificandos sanctos in filio.

55 Quod dicunt Cabalistsæ lumen repositum in septuplo lucere plus quā lumen relictum, mirabiliter conuenit Arithmeticæ Pithagoricæ.

56 Qui sciuerit explicare quaternarium in denarium, habebit modum si sit peritus Cabalæ deducendi ex nomine ineffabili nomē lxxij. literarum.

57 Per præcedentem conclusionem potest intelligens in Arithmetica formali intelligere, quod operari per Scemamphoras est proprium rationalis naturæ.

58 Recte foret illud Becadmin, quod ponit glossa Chaldaica super dictionem Bresit, exponere de sapientialibus ideis, quā de triginta duabus uis ut dicūt alij Cabalistsæ,

L

utruncq

- utruncq; tamen est rectum in Cabala.
- 59 Qui profunde considerauerit quadruplicem rerum statum, primo unionis & stabilitate mansionis, secundo processionis, tertio reuersionis, quarto beatificæ reunionis, uidebit literam Beth cū prima litera primum, cum media, medium, cum ultimis, ultima operari.
- 60 Ex præcedenti conclusionem potest contemplari uisus homo intelligere, cur lex Dei à Beth litera incipit, de qua scribitur, quod est immaculata, quod erat cum eo cuncta componens, quod est cōuertens animas, quod facit dare fructum in tempore suo.
- 61 Per eandem conclusionem sciri potest, quod idem filius qui est sapientia patris, est qui omnia unit in patre, & per quem omnia facta sunt, & à quo omnia conuertuntur, & in quo demum sabatizant omnia.
- 62 Qui profunde considerauerit nouenariū beatitudinum numerum, de quo apud Matthæum in euangelio, uidebit illas mirabiliter conuenire nouenario nouem numerationum, quæ sunt infra primā, quæ est inaccessibleis diuinitatis abissus.
- 63 Sicut Aristoteles diuiniorē philosophiam, quam philosophi antiqui sub fabulis & apologis uelant, ipse sub philosophicæ speculationis facie dissimulauit, & uerborum breuitate obscurauit, ita Rabi Moyses Aegyptius in libro, qui à Latinis dicitur
- dux

dux neutrorū, dum per superficialē uerborum corticem uidetur cū philosophis ambulare, per latentes profundi sensus intelligentias myſteria complectitur Cabalæ.

64 In textu, Audi Israel dominus Deus noster dominus unus, rectius est ut intelligatur ibi collectio ab inferiori ad superius, & à superiori ad inferius, quàm ab inferiori ad superius bis.

65 Rectius est, ut Amen Tipheret dicat et regnū, ut per uiam numeri ostendit, quàm quod dicat regnum tantum, ut quidam uolunt.

66 Ego animam nostram sic decem Sefhirot ad apto, ut per unitatem suam fit cum prima, per intellectum cum secunda, per rationem cum tertia, per superiorem concupiscibilem cum quarta, per superiorem irascibilem cum quinta, per liberum arbitrium cum sexta, & per hoc totum ut ad superiora se conuertitur cum septima, ut ad inferiora cum octaua, & mixtū ex utroque potius per indifferentiam uel alternariā adhæſionem quàm simultaneam continētiam cum nona, & per potentiam qua inhabitat primum habitaculum cū decima.

67 Per dictum Cabalistarum, quod Cæli sunt ex igne & aqua, simul & ueritatem theologicā de ipsis Sefhirot nobis manifestat, & philosophicam ueritatem, quod elementa in cælo sint tantum secundum actiuam uirtutem.

L ij Qui

- 68 Qui sciuerit quid sit denarius in Arithmetica formali, & cognouerit naturam primi numeri sphaerici, sciet illud quod ego adhuc apud aliquem Cabalifam non legi, & est quod sit fundamentum secreti magni Iosephi in Cabala.
- 69 Ex fundamento praecedentis conclusionis sciri pariter potest secretum quinquaginta portarum intelligentiae, & millelimae generationis, & regni omnium seculorum.
- 70 Per modum legendi sine punctis in lege, & modus scribendi res diuinas, & unialis continentia per indeterminatum ambitum rerum diuinarum nobis ostenditur.
- 71 Per id quod dicunt Cabalifae, de Aegypto, & attestata est experientia, habemus credere, quod terra Aegypti sit in Analogia & subordinationis proprietatis potentiae.
- 72 Sicut uera Astrologia docet nos legere in libro Dei, ita Cabala docet nos legere in libro legis.

Finis noningentarum conclusionum
Ioan. Pici Mirandulae.

PANEPISTE ¹⁶⁵

MON ANGELI POLITIANI.

Quilibros aliquos enarrare Aristotelis ingrediuntur, consuevere à principio statim philosophiam ipsam uelut in membra partiri, quod et Themistiū facere uidemus, & Simplicium, & Ammonium, & alios item Peripatheticos ueteres. Mihi uero nunc Aristotelis eiusdem libros de moribus interpretanti consilium est, ita diuisionem istiusmodi aggredi, ut quoad eius fieri possit, non disciplinæ modo, & artes, uel liberales quæ dicuntur, uel machinales, sed etiam sordidæ illæ, ac seculariæ, quibus tamen uita indiget, intra huius ambitum distributionis colligantur. Imitabor igitur sectiones illas medicorum, quas Anatomicas uocant. Imitabor & tabulariorū calculos. Nam & diuidam singula prope minutatim, & in summam summarum redigam, quo possit unumquodque uel facilius percipi, uel fidelius retineri. Nec autē me fallit quàm sit operis ardui, quàm nec ab ullo tentatum hactenus, quàm denique obrectatoribus opportunum quod polliceor. Sed ita homo sum: Sordent usitata ista, & exculcata nimis, nec alienis demum uestigijs insistere didici, quoniam in magnis etiam uoluntas ipsa laude sua non caret, & uilissimos hominum Plato existimat imitatores, meritoque ob id

L iij à uate

à uate Horatio seruum pecus appellati sunt. Ob-
 trectatorum uero nulla prorsus habenda ratio,
 qui si nunc desit occasio, facile tamen inuenient
 alterā. Illud obsecro ne quenq; perturbet, quod
 ipsis artium uocabulis, etiamq; Græcis utar in-
 terdum, siquidem pleraq; sic exposita reperiun-
 tur, ut Latine nondū loqui didicerint, sed & mul-
 ta diuersis artibus, disciplinisq; cōmunia semel
 explicata, mox quasi digito notari, nutuq; signi-
 ficari faterit. Nunc adeste animis quæso, & auri-
 bus omnes, ac fauete dicēti, magnam (ni fallor)
 & ex perspicua breuiq; rerum tantarum distin-
 ctione utilitatem, & ex erudita quadam, nouaq;
 uocum diuersarum uarietate uoluptatem per-
 cepturi. Nec pompam tamen hic orationis, aut
 uerborum phaleras expectetis, & pictæ tectoria
 linguæ. Nā quod elegāter Manilius inq; Astro-
 nomus, Ornari res ipsa negat contenta doceri.

Tria sunt igitur inter homines genera do-
 ctrinarum. Inspiratum, Inuentum, Mistum. In
 primo genere Theologia nostra. In secundo Ma-
 ter artium philosophia. In tertio diuinitio sita est.

Theolo-
 gia.

Theologia Deum speculatur, ut in eo cuncta
 sunt, ut ab eo proficiscuntur, ut ad eundem rede-
 unt, ut in eodem consequiescunt. Huius instru-
 mentum duplex est, uetus atq; nouum. Quod
 utrūq; in legales, historicos, morales, ppheticos
 q; libros diuidit, quos Canonicos appellamus.

Philoso-
 phia & ei9
 partes.

Philosophia spectatiua est, actualis, ra-
 tionalis. Sed spectatiua pars, aut res considerat
 materiæ prorsus implicitas, aut à materia peni-
 tus ab-

tus abiunctas, aut medias quasdā re coniunctas, intellectuone distractas, easq; uel substantias, uel accidentia. Rursus hæc, aut qua multitudo sunt, aut qua magnitudo. Multitudo, ut absoluta, ut relata. Magnitudo, ut manens, ut mobilis. Ex hoc igitur spectatiui generis quasi stemmate, naturalis, & prima philosophia, nū quæ de anima pertractat. Et Mathematicæ quatuor seu doctrinales, Arithmetica, Musica, Geometria, et Sphærica cū suis illis quasi pedissequis, calculatoria, geodesia, canonice, astrologia, optica & mœchanica nascuntur.

Actualis pars mores expendit, sed aut singulorum, aut familiæ, aut ciuitatis. Vnde quasi trigeminus partus, moralem, dispensatiuam, ciuilemq; protulit. Rationalis aut indicat, aut narrat, aut demonstrat, aut suadet, aut oblectat. Vnde grāmatica, historia, dialectica, rhetorica, & poetica emerferunt.

Naturalis aut circa ea uersatur, quæ cōiter insunt rebus, aut circa ea, quæ uidentur inesse, nec insunt. Inesse uidentur nec insunt, inane & infinitum. Insunt autem uel principia, uel quæ principijs adnexa, uel quæ de principijs exorta. Principia sunt aut causæ, aut concausæ. Causæ aut efficientes, aut finales. Concausæ uel formales, uel materiales. Causis tamen exemplariam Plato, concausis officialem adiunxit. Principijs adnexa, Motus, locus, tempus, & continuū. De principijs orta, simplicia & composita. Simplicia, uel sempiterna, ut cælum, uel corruptibilia,

ut elementa. Composita, uel imperfecta, uel perfecta. Imperfecta, quæ gignunt in sublimi. Rursus perfecta, uel inanima ut metalla, uel animata. quæ aut uegetabilia, aut sensibilia, aut horum media. Vegetabilia ut plantæ, quæ aut hærbæ, aut frutices, aut arbores. Sensibilia, ut animalia, quæ uel rationalia, ut homo, uel ratione carentia, ut bruta. Media sunt quæ Græci zoophyta uocant.

Naturalis autem philosophiæ quasi alumna medicina est, quam Theophilus Græcus author in theoricæ practicenq; diuidit. Theoricenq; rursus in naturæ causarum, signorumq; rationes, hoc est Physiologicon, Aetiologicō, Simioticō. Item Physiologicon in elementa, humores, cōplexus, particulas, potestates, officia. Sic Aetiologicon in causas præuertentes, præuias, contingentes, quæ procatarctica, progumena, Synectica uocati. Simioticon rursus in præsentium discerniculum, futurorum præfagium, prætetitorum memoriã. Practicen denuo salubriũ dicit esse, & eorum quæ curam deliderent, alterumq; hygiñon, alterũ therapeuticon appellat. Quod quoniã in uictu, medicamentis, manuq; sit, nunc diæteticon, nunc pharmaceuticon, nunc chirurgicon uocatur. Quod autem uictu curat, id aut senectutem gubernat, & gerocomicon, aut defectos reficit, & analepticō, aut noxam præcauet, & prophylacticon appellatur. Medicos autẽ ueterinarij sequuntur, quos hippiatros Græci uocant, hisdem quibus medici uestigijs ingredienti-

tes, quã

res quamuis alij quidam morbi sint in iumentis. Etenim coriginosi farciminosi q̄q̄ fiunt equi. Mal leo, pulmunculo, exungulatione, cæterisq̄ similibus laborant, quod genus hominem rarerer attingit.

Prima philosophia Deum mentesq̄ corpore seiunctas, ac multiplicia doctrinarum omnium principia, quæ uocamus axiomata, sed naturæ uestigijs indagat. Axiomata.

Animæ uis triplex, quæ uegetat, quæ sentit, quæ ratione utitur. Prima in alendo, augendo, gignendo continetur. Altera in sensibus quinque, sensu cõmuni, phantasia, memoria. Tertia in intellectu, qui actu dicitur, appellaturq̄ mēs, & eo q̄ potestate. Cuius partes opinio & dianœa, quæ nescio an recte cogitationis uocabulo exprimitur. Expeditio uero in ratione uoluntas, in sensibus, aut iracundia est, aut libido. Nemescius autē sic in libro de homine. Vis, inq̄t, animæ triplex est. Aialis, uitalis, naturalis. Primi generis mēs, phantasia, ratiocinatio, memoria, cogitatio. Tū opinio, sensusq̄ particulares, & quicunq̄ motus ab electione proficiscuntur. Secundū genus in respiratione continetur & pulsibus. Tertiū uero in gignendo, nutriendo, augendo, continendo, transmutando, excernendo. Fit & illa diuisio de partibus corporis, ut in cerebro ratio, ira in corde, cupiditas collocetur in iecore, quod uirtutibus est & uitij cõmune seminarium.

Arithmetica numerum tractat, aut seorsum Arithmetica, quæ spectans, aut ad alium referens. Qui se

L V orsum

orsum spectatur, par est & impar. Par, aut pariter par, aut pariter impar, aut impariter par. Itēq; aut superfluous aut deminutus, aut perfectus. Impar, aut primus & compositus, aut secundus & compositus, aut per se secundus & compositus ad alium. Primus et incompositus ad alium relatus, aut æqualis, aut inæqualis. Hic aut maior, aut minor. Et maior, aut simplex, aut cōpositus. Simplex, aut multiplex, aut superparticularis, aut superparticēs. Compositus aut multiplex superparticularis, aut multiplex superpartiens. Minor majori subiugalis æque diuidit. Illiusq; numeri prologi dicuntur, huius hypologi, quasi duces & comites. De multiplicibus, duplæ, triplæ. De superparticularibus Sesquialteræ, sesquitertiæ. De superpartientibus, superbipartientes, supertripartientes, & deinceps oriuntur, ac rara eadem ratio in compositis. Rursum qui per se cernitur continens numerus, linearis, planus, solidus, Pyramis etiāq; curta, quadrantalia, aseres, laterculi, cunei, par allepipedum, gradati, altera parte longiores, & orbiculares.

Musica.

Musica naturalis est & artificialis. Naturalis, humana & mundana. Humana tribus animi partibus, intellectu, sensibus, habitu, tres efficit & rationes, diapason, diapente, diatessaron. Prima enim (ut Ptolemæus inquit) septem continet illa, mentem, imaginationem, memoriam, cogitationem, opinionem, rationē, scientiam, quo numero consonantia constat, quæ uocatur ex omnibus. Secunda quatuor, uisum, auditum, olfactum,

ctum, tactum (nam in eo gustatus est) æquas numero partes quinarie partibus. Tertia rursum tres, auctum, fastigium, decrementum, cui quaternaria respondet. Item si partes animæ feceris rationis, iræ, cupiditatisque sedes, in prima septē sunt, acumen, ingenium, solertia, consilium, sapientia, prudentia, experientia, in altera quatuor, æquanimitas, impaviditas, fortitudo, tolerantia, in tertia tres, temperantia, continentia, uerecundia, quibus triplex eadem Symphonia conflatur. Omnium autem inter se concordia, iustitia nominatur. Item trinis generibus spectatiuæ partis & actiuæ tria illa congruunt. Enharmonium naturali moralique, Diatonicum diuino & ciuili, Chromaticum Mathematico & œconomico. Productionum uero mutationes uitæ morumque conuersionibus respondent.

Mūdana musica cernitur in eo, quod cælestium motus sicuti phthongus diastemate constat, circularesque ambitus harmonicorum systematū referunt Apocatastasis, quas authore Materno interpretari redintegrationes possumus. Tum si derum ipsorum aspectus, qui Trigono, Tetragono, Dodecatemorio dimensione fiunt Diatesaron, Diapente, Tonum Diapason faciunt. Motusque ad orientem, uel occidentem, grauissimis sonis, in cæli uero meditullio cōparatur acutissimis. Altitudines Chromaticen gignunt, Enharmonion, Diatonion, Latitudines Tropos. Lunæ facies Tetrachordorū referunt iugationes. Quæ omnia diligentissime prosequitur Ptolemæus.

Artifici

Artificialis, aut Harmonica, aut Rhithmica, aut Metrica est. Harmonicæ partes septem, Soni, Spacia, Systemata, Genera, Toni, Mutatiões, Modulatio. Sonorum potestates infinitæ, sed & quæ traditæ sunt omittentur, quoniã uitamur insolentiam peregrinarum uocum. Sunt autem soni aut Statarij, aut Vagi. Statarij, aut grauius crebri, aut mediocriter, aut acute, aut non crebri. Vagi aut quasi subprincipales, aut quasi extenti. Rursus aut Symphoni, aut Diaphoni, aut Homophoni. Quorum differentiæ quinq;. Prima in acumine & grauitate. Secunda in spacio. Tertia in systemate. Quarta in uocis regione. Quinta in indole illa uel sensu, quod Græce uocat ἦθος. Spaciorum minimum apotome, dein Diaschisma, tum Schisma supra Diesis modulandi principium. Mox Hemitonium, Tonus, Ditonum. Sunt autem spacia maiora, minora, Symphona, Diaphona. Enharmonia, Colorata, Diatonica, Effata, Ineffabilia. Rursus incõposita, ut Diesis, quæ diu ex usu recessit. Composita ut Diatessaron. Et composita & incomposita, ut Hemitonium, Tonus. Item paria, imparia, rara, densa.

Systemata, quæ ueteres indolis initia uocabant, partim differentias habent easdem, quas & spacia, partim diuersas. Nam sunt continua, Trãscendentia. Simplicia, Non simplicia, Coniuncta, Disiuncta, Communia, Tetrachorda, Pentachorda, Octachorda.

Genera tria sunt, Harmonia, Chroma, Diatonon.

Toni

Toni apud Aristoxenum xii. Hypodorius, & Hypophrygi duo. Hypolidi duo. Dorius Phrygi duo. Lydi duo. Mixolydi duo. Hypernixonolydius unus. His iuniores duos Hyperæonium adijciunt, & Hyperlydium.

Commutaciones quatuor fiunt modis, Gene, Systemate, Tono, Modulatione. Modulatio triplex, assumptio, mistio, usus. Cuius tres illæ partes, petia, phoce, agoge. Quæ & ipsa triplex, recta, reuertens, circulans.

Modulationis Tropi tres genere, Dithyrambicus, Tragicus, Nomicus. Specie plures, ut amorii, quorum proprii sunt Epithalami, Comici, Encomiastici. Differentiæ Modulationis genere, Tono, Tropo, indole, quæ triplex, contracta, laxa, media.

Rhythmus, qui latine dicitur numerus, Arsin habet & Thesis, hoc est leuationem, ac positionem, quibus uidelicet plauditur, oriturq; de numeris connumeratis, dinumeratis, complicatis, csesquatis. Discernitur uisu, ut in saltatione, uditu, ut in cantu, tactu, ut in uenis. Etenim medicorum doctissimus Herophilus motus omnes los, & pulsus humani corporis in muscos diffusisse numeros narratur. Sunt uero numeri omnes, aut iudiciales, aut progressores, aut occurrentes, aut recordabiles, aut sonantes, uel si maioris corporales, ut illi etiam signentur, qui sunt in saltatione & in certo motu uisibiles. Partes autem rhythmicæ huius, de qua nunc agit, quinque sunt, tempora prima, pedum genera, agoge, mutationes,

nes, Rhithmopozia.

Metrica ab elementis, & syllabis ad pedes pergat. Etenim pedes syllabis constant, hoc est articulatís quibusdã sonorum motibus. Syllabæ temporibus tenduntur. Pedum uero disyllabi quatuor, trisyllabi octo, tetrasyllabi sedecim, q̄ cõplicati aduſq; ſenas ſyllabas cõiugationes faciunt metricas. Metra primigenia, q̄ minime nunc à uerſibus diſtinguimus, nouem feruntur, Dactylicum, Anapeſticum, Iambicum, Trochaicum, Coriambicum, Antipaſticũ, Ionica duo, & Pæonicum. In q̄ his Acatalecta, Catalectica, Brachycatalecta, Hypercatalecta, Dimetra, Trimetra, Tetrametra, Pentametra, Hexametra. Paribus alia pedum temporibus, alia ſuperantibus, alia integris, alia deminutis, alia Synecphonica. Cõpoſita metra, aut ſimilibus duplatis constant, aut diſſimilibus, quæ dicuntur Aſynarteta, ſunt & quæ uocant Apemphænona. Poema, aut uerſibus unius generis, aut diuerſorum complexu conſtat, duorum ſcilicet, trium, plurium, qui liber, aut obnoxius, iſq; bifarius, aut trifarius, ut ſunt Epodica omnia. Sed ut Rhithmis libera perpetuitate coniunctio porrigitur, ſic in metris ab aliquo certo ſine reuocatur, at in uerſibus in duomembra quadã lege ſibiſmet congruentia tribuitur.

Geometria.

Geometria à puncto, quæ nota impartilis eſt, lineas puidet rectas, circũferentes, flexuoſas, iacẽtes, ppendiculares, alternas, diſterminas, anguloſq; iuſtos, anguſtos latos, ſummitates, circulos, ſemicirculos, & q̄ limites faſciati uocantur.

Trilatera

Trilateras, Quadrilateras, Multilaterasq; figuras. Inq; his Aequilateras, Aequicrurias gradatas, Rectāgulas, Acutiangulas, Obtusiangulas, & quæ parte altera lōgiores sunt, & Rhombos, & Rhomboidis, & Mensulas. In solidis Pyramidas, Prismata, Conos, Cylindros, Cubos, Sphæras, etiamq; illa quæ uocant Octaedra, Dodecaedra, Icosaedra.

Astronomia, quæ dicitur & sphærica, cæli cō Astronomia uersionem suspicit, ortus, obitus, motusq; siderum, axes, polos, cardines, hemisphæria, circulos septentrionalem, solstitialem, æquinoctialē, brumalem, australem, signiferum, lacteum, meridianum, finitorem, coluros, signaq; uel duodecim, uel cum suis gestaminibus quinq; & triginta. Quæ quibus orientibus, aut occidentibus orientantur, occidant, quæ transversa, quæ recta, quæ uel austrina, uel septentrionalia, quæ stellæ matutinæ, quæ uespertinæ, quæ occiduales, quæ absconsæ, quæ recurrētes, quæ stationariæ, quæ sit Epicyclorum, quæ latitudinum, quæ uel altitudinum ratio, quæ cui syncētra, uel ecentrica, quæ facies, quæ magnitudines, qui Lunæ ad solem schematismi, ut intermenstrua, edita, noua, corniculans, diuidua, prætumida, plenaq; sit toties repetita uice, quæ forma terræ, quæ mundi inclinatio, quæ umbrarum uarietas, quæ temporū, quæ dierum ratio, quot climata, & zonæ, qui uocentur Antœci, qui perioeci, quiq; antipodes, unde etiam agricolæ, gubernatores, medici, physici, uentos, hymbres, æstus, pestilentiam, terræ motusq;

motusq; prænoscent.

Calculatoria seu logistice figuris utitur numerorum nouem, quas Pythagorici excogitarunt, quorum inuētum est etiā diagrāma, quod mensam Pythagoream etiam uocitabant, unde abaci origo est, in qua digiti & articuli compositi atq; incompositi cum suis collocantur limitibus. Hæc sex generibus continetur, elementorū expositione, compositione, ablatione, multiplicatione, partitione, quadrati lateris inuentione. Ordo autem sic in numeris est, ut post singulares, deceni, cēteni, milleni, myriades, decenæ myriades, centenæ myriades, millenæ myriades, myriadum myriades ueniant. Signantur autem manu sinistra ad centenos usq; dextra centeni, milleniq; usq; ad myriades, nec ultra.

Geodolia uero, quæ etiam à Pappo geometria uocatur, & ipsa in sensilibus uertitur. Continenturq; generibus recto, plano, solido, pedatura ipsa, porrecto, cōstrato, quadrato pede. Figuræq; omnes angulares, circularesq; quantū colligant in area spaciū, quæ circuli circumductio sit, quæ sphæræ deprehenditur, quanta etiam Strabimontis superficies. Notatur quæ plana summitas, quæ liquis, quæ sit enormis. Climata etiā cernunt, scopuli, flexus, anguli, rigores, lineæq; omnes, rectæ, alternæ, balis, uertices, crura, diagoni, perpendiculares, Hypotinusæ, diametri, & perimetri. Tum mēsuræ illæ, miliaria, stadia, actusq; uel minimi, uel quadrati, uel duplicati, decempedæ, seu perticæ, radij passus, gradus, cubiti, pedes

iti, pedes, semipedes, palmi, uncia, digiti, femur, seu stateres, quadrantes, drachmae, scripuli, boli, semioboli, siliquae seu ceratia, puncta, miura. Monetae suis quoque notis gaudetia, uocula etiam terminis uaria imponebantur. Vt ex utellatis lateribus, Arcifinium, Spatula cursoria, Gammatus, Centusiatus, & alia. Sic & limis intercisiui, Decumani, Subruncini, Scutellati, Vstrinales, pmulti quoque similes, & agri ipsi Dexati, Normales, Fenestrati, Citrati, Subcisiui, esselati, praeterea quoque diuersi nominantur.

Canonice autem rationes harmoniarum conderat apparentes regularum segmentis excogitatis, atque aures (ut ait Plato) praeferebat in iellati. Rationes enim Symphoniarium nunc Mochoordo canone deprehendit, nunc Tetrachordorum generibus diuisis, quae neruorum nominibus unde viginti censentur, quae multa Ptoemaeus exponit in his libris, quorum titulus est,

Ἐπιπέδιον ἐν ἀρμονικῇ κριτικῶν. Haec uero in organo id est, de percussionalibus, tensilibus, inflatilibus. his quae in

Astrologiae partes Gnomonice, quae solari harmoniarum discriminatis umbris horas ueruto denotant, à Vitruuio diligenter exposita, tum quae uocantur

Meteoroscopice, sublimitatum differentiis, & interualla siderum deprehendens. Praeterea Dioptrice, quae solis & lunae, & aliorum siderum intercapedines colligit, & ordines. Huc trolabij pertinet inuentio, quam Ptoemaeo tribuit. Cuius partes uagina ipsa tympana continens, in quibus aequinoctialis, tropici quoque

M descri

describuntur circi, quicq; alternis horis sunt. Anaphorici, tum supra tympana, quæ uocatur Aranea designat, in qua zodiacus, & clara quædam sidera cernuntur, ut per noctem quota sit hora, quotūq; temporis momentū reperiamus.

Pleriq; tamen Astrologiam uocant ipsam, quæ proprie genethliologia uocatur, cuiusq; p̄fessores à ueteribus Chaldæi, Mathematici, Genethliaciq; uocantur, quæ licet utroq; iure, ciuili, pontificioq; damnetur, impugnetur ab Augustino, rideatur à Basilio, tamē quia multos habet etiam nunc amatores, iure in cæterarum cōsortium recipietur. Diuidunt igitur zodiacū circulū in signa duodecim, singulaq; mox in partes tricenae, quas in minuta rursus sexagena. Signorumq; alia masculina faciunt, alia foemina, quædam bicorpora, quædam tropica, nonnulla item solida. Notant & quatuor illa centra, quæ nos Cardines, Horoscopum, Melurane ma, Occasum, Hypogeum, quæq; singulis præcedunt Apoclimata, succedunt Epanaphoræ. Sic domicilia duodecim faciunt, quorum torpida tria, reliqua nomen habentia boni, maliq; genij, dei, deæq; mortis, & utriusq; fortunæ. Post hæc Arietem capiti, Taurum ceruici, Geminos humeris, cordi Cancrum, pectori Leonem, Virginem uētri, Libram renibus, & uertebriis, Scorpionem genitalibus, Sagittariū femoribus, Capricornum geniculis, Aquarum tibijs, Pisces pedibus. Sed & alios alijs regionibus, populisq; p̄ficiunt. Inter errantes autē Soli, Lunæq; dant primatum

iatum, Saturnum Soli congruere, Iouem Mercuriumque dicunt, quos & diurnos appellant. Doctos autem singulas Soli Lunaeque, binas caeteris assignant, aliasque praeterea denotant, quibus singuli tristentur, & gaudeant. Fines decanosque perident, tum qui cui sint utrinque satellites, Trigonici ne, an Tetragonici, an Hexagonici, an directus inter quosque sit aspectus, stellarumque caeterarum diathema, genituraeque dominum, praeterea qui dicitur Oecodespotes, & reliquorum configurationes, quae ἀσειρμοὶ uocantur. Vnde iam de uita, & morte, de moribus, fortunaque non angulorum modo, sed ciuitatum gentiumque pronunciant, ausi etiam Chronocratora, quae dicunt, nisi mundi genituram prodere Apotelesmatum estigis.

Optice generis est nomen & partis. Pars ista causam uisibilium deprahendit, quae per interuallum falsa creduntur, ut cum lineae alternae concurrere inter se uidentur, & intercipi quadrarum anguli. Pars altera Catoptice, quae circa annifarias ἀνακλάσεις, hoc est reflexiones uersat. Scenographice, indicans quo pacto nec numerosa, nec deformia fingamus in imaginibus quae cernuntur, interuallorum scilicet & altitudinum causa. Sed quae generis locum tenet, lineis utitur uisus & angulis, ita radiorum partitiones inquirit per unum, pluraque perspicua per figuras corporum diuersas, item umbras, lucis figuratiōes, & quae directae uisioni, quae reflexae faciant imposturam speculis adhibitis,

M ij speculo

speculorumꝫ omnium affectiones, Planorum, Globosorum, Columnarium, Turbinaliũ. Ca- uorum, Conuexorum, quæ uisibus, quæ rebus accidunt, etiam cum per medium perspicui alte- rius cernimus, ut sub aqua post uitrum. Postre- mo quomodo uis ipsa oculis insita mediũ cuius- dam diuersitatibus adficiatur, ut in Iride contin- git, & omnino triplicem uidendi rationem per- tractat, directam, reflexam, refractam.

Mechanica sequitur, cuius (ut Heron Pappusꝫ declarant) altera pars rationalis est, quæ numerorum, mensurarum, siderum, naturæꝫ rationibus perficitur, altera chirurgice, cui uel maxime artes illæ æraria, ædificatoria, materi- aria, picturaꝫ adminiculantur. Huius autem partes manganaria, per quã pondera immania minima ui tolluntur in altum, mechanopœtice, quæ facile aquas antlijs extrahit, organopœti- ce, quæ bellis accommoda instrumenta fabrica- tur, arietes, testudines, turres, ambulatorias, he- lepolis, sambucas, exostras, tollenones, & quæ- cuncꝫ Græco uocabulo polioretica uocantur, tormentorumꝫ uaria genera, quæ libris Athe- nœi, Bitonis, Heronis, Pappi, Philonis, Apollo- doriciꝫ cõtinentur, ut Latinos omiserim. Mox et quæ thauma turgice. Cuius exempla sunt hydrau- lica organa, quæꝫ per se uentorũ flatu resonãt, & quod uas dicæometron uocabãt, & quod uo- ces auium uariarum exprimit. Et quod indidem merum mox dilutum uinum, mox aquam cali- dam, mox frigidam copiosam, tenuemꝫ uicif-
sim fun-

sim fundit. Et Siphones extinguedis incendijs,
 & medicinales cucurbitulæ sine ignis ministerio
 cutem præhementes, & pilæ sponte saltâtes,
 & lucerna suas ipsa producens stuppas, & animal
 quod à structore dum secatur in mensa bibit in
 terim, crepituq; suo quodam & uoce sitientis re
 præsentat imaginem. Milleq; alia id genus, quæ
 breuitatis studio præterimus. Hæc igitur ut in
 capita quædam conferatur, aut ponderibus uti
 tur & spiritu, quorum præponderatio mouet,
 æquilibrium sistit, sicuti etiam Timæus definit,
 aut neruis & funiculis animatos quasi tractus, ac
 motus imitatur, aut circa illa quæ subnatent a
 quis, aut item circa aquarū uertitur horologia.
 Quorum quidem generū primū docet in pneu
 maticis Heron, alterum idem in Automatis &
 Zigijs, quartum rursus in hydrijs. Tertium uero
 in Odumenis Archimedes Est in eadem mecha
 nicæ serie, quæ Cætrobarica pars dicitur, ex qua
 reliquæ pendere dicuntur, & scheropœia, qualis
 illa archimedeæ Claudjani laudata uerlib9. Sup
 peditat eadem architecturæ quoq; scanforias, tra
 ctiles, & spiritales machinas.

Moralis, pars ciuilitatis est, in qua de bonis
 agitur diuersis. Quorum numero etiam uirtus
 est, seu rationalis animæ sit, seu rationi obtempe
 rantis. Tractantur igitur affectus, & potestates,
 & habitus animi, & in his excessus, defectus, me
 diocritates, arbitrium, electio, appetitus, eiusq;
 partes, cupiditas, furor, uoluntas. Hinc & uirtu
 tes, fortitudo, æquanimitas, continentia, tempe

rantia, liberalitas, magnitudo animi, magnificētia, honestas, grauitas, urbanitas, ueritas, iusticia, scientia etiam, prudentia, intelligētia, æstimatio, solertia, sagacitas, comitas, heroica uirtus, uoluptas, prosperitas, amicitia, beneuolentia, concordia, amorq; sui. Parsq; illa tractat, p̄ quā quisq; sibi satis est, aliaq; deinceps ad felicitatem pertinet.

Dispēlatiua triplex, domini, mariti, patris, ea quærit, seruat, adornat, utitur. Regiaq; est, satrapica, ciuilis, idiotica.

Ciuilis triplex, regnum, optimates, res publica. Cuius excessus totidem, tyrannis, oligarchia, Democratia. Diuiditur à Platone trifariam, quæ admodum & anima. Non rationi cōgruere philosophos, iræ milites, cupiditati uoluit artifices. E philosophis, principes, magistratus, sacerdotes, senatores, iudices leguntur, qui leges uel ferant, uel exerceant. Itaq; locus hic est, in quo ius ciuile non quidem in titulos, quod longum foret nimis, sed in summa genera partiamur. Ius igitur ciuile Romanorum tametsi uoluminib; quoq; alijs cōtinetur, tamen Pandectis ipsis in suas partes distributis, utpote omnia genera complectentibus, plena digestio resultabit. Septem igitur in his articuli sunt, quorum primus ea cōtinet, quæ

id est, primæ
mordia.

Græce τὰ πρῶτα uocantur, secundus iudicia, tertius res, quartus hypothecas, quintus testamenta, quæq; testamentis accedunt, In sexto tituli continentur bonorum possessionis uarij, necq; nō operis noui nunciationes, damniq; infecti, & pro ædificijs

lificijs dirutis, & eorum insidijs, & de aqua plurima arcenda, de publicanis, donationibus, manumissionibus, liberalitq; causa. Tum de dominij, & possessionis adquisitione, deq; ijs, qui iudicati, uel in iure confessi sunt. De bonorum detentionibus, & ne quid in fraudem creditoris fiat. In re dicta, exceptiones, temporum prolixitates, et actiones. Vltimus stipulationes, fideiussiones, acceptationes, & titulos illos ad municipales, de lecurionibus, & muneribus, de publicis operibus, nundinis, pollicitationib9, cognitionibus, ensibus, uerborum significatione, iuriscq; regulis. Pontificium ius quasi succentium civilis est, & ad eius exemplum quatenus ratio patit diuidentū. Res militaris, uiris & armis constat. Vixit, dux, et milites, & qui militum causa. In duce sententia, peritia, auctoritas, fortuna requiritur. In milite robur, & disciplina. Hi uel equites, uel pelites, diuersis in acie nominibus distincti. Militū ausa fabri, tubicines, liticines, lixæ, calones. Arma quibus oppugnamur, aut defendimur, eatq; le quibus in mechanica diximus, inter quæ etiā iaualia cōtinentur, in quo genere Liburnæ classēs, & lusoriæ sunt. Huc autem Tironū delectus, & exercitatio, positio castrorum & munitio, instructio aciei, quæ *Tactica* Græci uocant, qualis sit *Orthia*, *Epagoge*, & *Cœlembos*, & *Phalanxes* uariæ, ac *Diphalangia*, *Amphistomi*, *Antistomi*, *Peristomi*, *Omœostomi*, *Eterestomi*, *inlexæ*, *incuruæ*, *ouatæ*, *lunatæ*, *laterculi*, *rostra*, et *alia* id gen9. *Oppugnatio*, *propugnatio*. Postremo *Strate*

mo Strategemata ipsa, qualia Frontinus exequitur. Restant artifices uarij, qui sic inter se permisti sunt, ut singuli singulis generibus subijci nequeant. Itaq; prius de his artibus breuiter dicemus, quæ sunt à scriptoribus celebratæ, quales agricultura, pastio, uenatio, Architectura, graphice, coquinaria, theatricæ nonnullæ, cæteras ueluti aceruatim postea numeraturi. Agriculturæ præcipia, aqua, terra, anima, sol. Finis, utilitas, et uoluptas. Partes, fundi cognitio, quæ in eo sunt opus, quæ faciendæ, quo tempore in primo, forma, genus, quantitas, tutela. Forma, naturalis aut artificiosa. Naturalis, campestris, collina, môtana: Artificiosa, ad speciem fructûq;. Genus terræ, macrû, pingue, mediocre. Quantitas à iugo ad centuriam, & saltum. Tutela, naturalis, agrestis, militaris, fabrilis. Secunda pars homines & instrumenta reliqua habet. Homines, serui aut liberi. Reliquum instrumentum semiuocale, & mutum. Tertia pars, quæ præparandæ, et ubi quæq; faciendæ. Quarta circuitus Solis annuos, & cûrlus Lunæ mēstruos habet. Pastio, aut ruralis, aut uillatica. Prior in minore, & maiore pecore uertitur, & quod propterea paratur. Minora pecora, ouis, capra, sus. Maiora, boues, asini, equi. Tertiū genus, muli, canes, pastores. Posterior auariaria, leporaria & piscinas habet. In auarijs, aut quæ terra sunt contenta, ut pauones, turdi, columbæ, turtures, gallinæ. Aut quæ uocantur amphibia, ut anseres, anates. In leporarijs duplex gen9, in altero, apri, capræ, lepores. In altero, apes, cochleæ, glireæ

lures. Piscina, dulcis aquæ pisces habet, aut man-
inæ.

Venationis laudes & præcepta Xenophon
Græce scribit & Oppianus. Apud hos qualis est
e uenator, quibus uti retibus, laqueis, telis, ar-
nis, instrumentis, canibus, quoq; pacto, quo tē-
pore, contraq; quas feras debeat, ostenditur.

Architectura rationem continet & fabricā.
Constat autem ordinatione & dispositione. Cuius
partes, chorographia, orthographia, sceno-
graphia, eurythmia, symmetria, decor, distribu-
tio. Hæc publicorum, aut priuatorum ædificio-
rum, defensionis, religionis, opportunitatis cau-
sa. In quibus omnibus habenda ratio firmitatis, uti-
litatis, uenustatis.

Graphice pictoribus, statuarijs, cælatoribus,
calptoribus, fictoribus, encausticisq; communis
est, sic artibus conferens auctore Nicomacho,
quemadmodum philosophiæ conferunt mathe-
maticæ. Hæc symmetriam dimensione colligit
& finitione. Dimensio perficitur hexempeda &
normis, hexempla pedibus, pedes unciolis, unci-
olæ minutis. Norma, aut stans, aut basis. Finitio
colligitur organo, cuius partes horizon, radius,
perpendicularum sunt. Ex his autem singulorum
membrorum relationes ad totam corporis pro-
portatem, atq; alterius ad alterū inter se proporti-
nes cernuntur, quales sint, quo cōueniant, quo
differant. His adijcit pictura colores, & umbras,
uibus oculos, capillū, uultus, lumina, tractusq;
regionum repræsentet, in affectibus exprimend-

M V dis anis

dis animiq; sensibus laudator.

Coquinariæ capita Græca referam, qualia ponit Apicius. Ea sunt Epimeles, artoptus, cepurica, pandeçter, ospriou, trophetes, polyteles, tertrapus, thalassa, habicus, hanc Plato adulatrici medicinæ appellat.

Theatrica, Scenicos, gladiatores, gymnicos, agitadores habet.

Scenici ut hypocrite, comoedi, mimi, tragœdi, thymelici, saltatores, chironomi. Speciesq; saltatiõis primæ, cordax, sicinnis, Emmelia. In quo genere etiam pyrrhiciarij, In thymelicis autẽ citharœdi, citharistæ, tibicines. Adijce si placet & choragos. Et si qui sunt præterea theatrici operarij. Gladiatores, ut retiarij, secutoresq;, qui Mirmillones, Thraces, Samnites, Hoplomachi, Numerarij, Aridarij, Probaçtones, Dimachæri, orbelæ. Tum equestres Elledarij, & ut quidã adijciunt, uelites, laquearij. His etiam adijge lanistas ipsos, à quibus erudirentur. Et item ludarios uenatores, & bestiarios. Gymnici, stadiodromi, dolichodromi, diaulodromi, pugiles, palæstritæ, acrochiristæ, sciamachi, xustici, pancratiastæ, q; saltu, qui disco, qui pentathlo, quiq; iaculo nobiles trans finem scammatidis expedito. Agitadores, ut ruffati, albatii, prasini, Veneti, quibus aurati, purpurei, luteiq; adiecti. Tum desultores, & qui Troiam luderent. Et inter aurigas bigarij, trigarij, quadrigarij, seiugarij.

Restant artes aliæ confertim dicendæ, solaq; contentæ nomenclatura, quarũ pars uictui seruiunt. In

riunt. In his aucupes sunt, hamiotæ, piscatoresq; In, urinatores, aquarj, cetarij, macellarij, cuppe linarij, salsamentarij, lanij, factores, condimenta rj, obsonatores, uinarij, pistores, pistinarij, sili inarij, sitonæ, dardanarij, lupinarij, caupones, ibernarij, hospites, stabularij, popinarij, popi arumq; institores, biberarij, botularij, crustu rj. Sed & structores, et lactarij, et pomarij, hæ rarij, & seplasiarij, & medicamentarij omnes, o misq; deniq; forensis turba. Quod genus & o tores fictoresq; sunt. Post hos & ipsi corporis gentes curam, tonsores, balneatores, pilicrepi, lipili, mediastini, mangones, aliptæ seu pædo ribæ, ciniflones, arcularij, propolæ, pigmenta rj, coronarij, cosmetæ, funerarij, libitinarij, desu natores præficæ.

In tertio quasi genere numerent̃ ἀπο χειροβίωτοι li, quales fabri sunt omnes, tignarij, cementa rj, materiarij, ærarij, ferrarij. Tum plaustrarij, urpentarij, & uehicularij, sed & pægmarij, & utomatarij, tum aurifices, inauratores, bratea rj, monetales, argentarij, uascularij, nuxiuarij, tmarij, dolearij, figuli, tectores, imbricarij, car onarij, calcarij, laterarij, Fornacarij, & cæteri, la idarij, lapicidæ, ferrarij, tornatores, loricarij. elorumq; artifices & claustrorum. Postremo iam sribolarij omnes, uitrearij, sulfuratarij.

His adijce lanarios, sericarios, linteōes, bra rios, fullones, textores, infectores, lanificas, la pendias, carminatores, pannicularios, sagari rj, palliones, interpolatores, sarcinatores, pata giarios

id est, ma nibus si bi uictū parantes.

giarios, flamearios, uiolarios, manulearios, molochinarios, semizonarios, limbularios, plumarios, polymitarios, Phrygiones, et qui netum aurum intexūt, & netrices, & item funicularios, reticularios, caligarios, cerdones, sutoresq; omnes, calceolarios, crepidarios, solearios, ueteramentarios, & item Zonarios. Deniq; his notarios, pragmaticos, scriniarios, exceptores. Ab actis, à memoria, à libellis, subadiuuas, calculatores, commentariēses. Ab epistolis, scribas, librarios, bibliopolas, chartularios, capfarios, nomenclatores.

Præterea nautas, gubernatores, remiges, epibatas, paufarios, proretas, neucleros, helciarios, uectores, nauicularios, ratiarios.

Ad hæc stratores, tabellarios, cursores, cifiarios, muliones, agafones, proxenetas, uictimarios, mansuefactarios, insitiores omnes. Item præcones, coactores, uenalitarios, foricarios.

Nam quid ego nummularios commemo-
rē, arcarios, mercatores, negociatoresq; alios?

Quid & illos nugatorios artifices, petaur-
ftas, circulatorios, funiābulos, neurobatas, tichobatas, sacularios, pilarios?

Sed iam uideo de fece haurimus. Itaq; mox paulo meliora.

Gramma-
tica.

Sequitur grammaticæ, quæ uel methodice, uel historice, uel mixta est. Methodice in loquendo & scribendo est. Historice in legendo & enarrando. Communis in iudicio. Grammatices infantia, grammaticifitice à Græcis, à Varrone literatio uoca-

io uocatur. Hic literæ syllabæq; cum suis uel
 astigijs, uel longitudinibus. Hic orationis par-
 es & proportio, & inæqualitas. Et uitia duo. ru-
 ticitas, & stribiligo, & orthographia, & item pe-
 les, metaplasmata, tropi, schemata, glossemata, no-
 a, suspensio, distinctio, clausula, uocis elatio, de-
 pressio, flexus, concitatio, mora, polituræq; tra-
 ctantur, & qui legendi, q; reijciendi, quid in quoq;
 probandū, qui cuiq; præponendi, quæ sit in his
 xconomia, quodue decorum. Præterea rheto-
 rum progymnasmata quidam grammaticis at-
 tribuerunt.

Historia, uel fabularis, uel ad fidem. Fabula
 is, aut uoluptatis, ut in argumentis comicoꝝ,
 ut adhortationis gratia. Hæc aut argumentum
 habet ex ficto, ut in æsopeis fabulis, aut ex ueri-
 coliditate, quæ aut per turpia contextitur, ut in q-
 uisdam poeticis figmentis, aut pio tegitur uela-
 mine, quod solum genus philosophi ueteres ad-
 miserunt. Ad fidem historia de locis est, ut geo-
 graphia, uel de temporibus ut chronice, uel de na-
 tura, ut animalium, plantarum. uel de gestis res-
 us ut annales, historiæq; cæteræ. Quarum ele-
 menta sunt personæ, causæ, locus, tempus, mo-
 us, instrumentum, materia, res. Stilus in histo-
 a fusus, & continuus, non periodicus, nisi cum
 rosopopœias asciscit in concionibus.

Dialecticam primus latinitate donauit M.
 Varro, quæ sex normis utitur. Et enim de loquē-
 do, de eloquendo, de proloquendo, de proloqui
 cum summa, de iudicando, de his quæ dicen-
 da sunt

da sunt quærit. In loquendo sunt illa, genus, species, differentia, proprium, accidens, definitio, totum, pars, diuisio, partitio, tñ noīa illa quæ sunt æquoca, uniuoca, pluriuoca uerba, q̄ sua, quæ ue aliena rebus. Ad hæc substantia, qualitas, quãritas, ad aliquid, facere, pati, situs, quando, ubi, habere. Tum opposita quoties dicuntur, quoties illa simul, prius, motus. In eloquendo autē illa, quid nomen, quid uerbum, quid ex his iunctum. Quæ subiectiua sententiæ pars, quæ declaratiua, qui modus utriusq̄, quatenus nomen accipiatur, aut uerbum, quatenus perfecta sententia proloquium sit. In proloquendo autem, quæ differentię proloquiorum, quantitate, qualitate, quid uniuersale, quid particulare, quid indefinitum, quæ sint aientia, quæ negantia, quam uim habeant singula, quemadmodum inter se affectæ sint, uniuersales, pticulares, dedicatiuæ, abdicatiuæ, deq̄ ijs congruæ, incongruæ, sup-pares, alterutræ. In summa proloquiorum, quid sumptum, quid illatio, quid ratiocinatio, quid conclusio, quæ prædicatiua ratiocinatio, quæ conditionalis, & quid intersit, quot & quæ formulæ prædicatiui conditionalisq̄ generis, quot in quacq̄ formula modi sint. Vtrum idem ordo sit, & eiuldem ordinis quæ ratio. Post in conditionalibus, quot primi necessarij q̄ sint modi, quis ordo, quo differant. In iudicando refellendi regulæ sunt, quibus cauilla & captentulæ discernuntur. Reliqua pars in locis est, qua uel maxime oratores utuntur. Et in diuisionibus item,

& in

& in finitionibus ars ingens.

Rhetoricæ materia duplex, Vbi, & unde fit oratio. Prior in quæstionem diuiditur, & causam. In ea partes officij considerantur & orationis. Officij sunt illæ, inuētio, dispositio, elocutio, memoria, & pronuntiatio. Inueniuntur quæstionis genera, naturæ, causarum, & ductus, tum illa quibus fiat fides. Quæstiones, quæ principales, quæue incidentes. In principalibus an sit, quid sit, quale sit. Vnde status fiunt illi rationales, cōiectura, finis, qualitas. Mox & legales. Equibus aliq̄ propagantur, & iudicatio emergit. Causarum genera, demonstratiuum, deliberatiuum, iudiciale. Rursus honestum, admirabile, humile, anceps, obscurum. Natura, simplex, multiplex. Ductus ex consilio nascens, simplex, subtilis, figuratus, obliquus, mistus. Fides cōciliando fit, docendo, permouendo. Conciliamus in principis, docemus in narratione, permouemus in epilogis. Conciliamus in persona, & re. Persona, uel auditoris, uel rei, uel oratoris, uel aduersarij, re uero honesta, et utili. Docemus argumentis artificialibus, aut inartificialibus. Priora uel insunt negotio, uel negotium attingunt. Insunt à toto, parte, nota. Attingunt à coniugatis genere, forma, simili, differenti, contrario, coniunctis, antecedentibus, consequentibus, repugnātibus, causis, effectis, comparatione maiorum, minorum, parium. Inartificialibus uero scriptura, autoritate, necessitate. Cōmouemus miseratione, odio, inuidia, metu, spe, ira, & similibus. Dispositio naturalis

turalis est ordinem tenens, & artificialis pro ratione causæ permutans. Elocutio fundamentum habet, & fastigium. Fundamentum latine, & planè dicere. Fastigium copiose & ornate. Cuius ratio duplex, in lingulis, & copulatis uerbis. Singula propria, & tralata. Propria antiqua & noua. Tralata inopiæ, decorisq; gratia. Copulata, constructione, conclusionem, figuris. Ita coagmetata, perfecta, uenusta. Quæ rursus uel continua, & fusa, qualis in historia, uel periodica, quæ rursus uel membris cæsisq; constat, & ambitu, uel monoculos est. Memoria uero naturalis, & artificialis est. Hæc partitione constat, & locis, & imaginibus. Pronunciatio autem uoce, uultu, gestu, cultu, & habitu oris continetur.

Orationis partes, exordium, narratio, propositio, argumentatio, peroratio. Exordium attentum, docilem, beniuolum præstat auditorem. Narratio aut historia, aut fabula, aut argumentum, aut iudicialis assertio. Cuius elementa, personæ, causa, locus, tempus, materia, res. Esse autè dilucida, uerisimilis, breuisq; debet. Et est, aut ipsius causæ, aut incidens, aut continua, aut partilis, & narramus augentes, attenuantes, præterentes, docentes, monentes, gratiam uel inuidiam comparantes, & item digredientes. Propositio, aut nostra est, aut aduersarij, aut communis, aut principalium, aut incidentium, aut simplex, aut coniuncta. Rursus aut simplex, aut per inductionem. Postremo uel nuda, uel rationi subiecta, uel summam, uel partibus. Argumentatio, aut confirmat,

firmat, aut reprehendit. Peroratio enumeratione constat, indignatione, miseratione.

De poetica breuius dicendum, quod & sæpius hoc ipso loco de ea perorauimus, & in Nutri-
cibus eidem satisfecimus, & multa cum superioribus disciplinis habet communia. Prima species illius est, quæ metro heroico, fabula allegorica, historia uetusta, & suo quodam dicendi genere utitur. Altera eorum, qui uersificatores appellatur, tum lyrici, tragici, comici, satyrici, suis & ipsi partibus distincti, mox elegiaci, & utriusque Satyræ scriptores, & iambici, bucolici, asmatographi, epithalamiographi, monodi, epigrammatumque authores, tum illa obscuriora poematum genera, ithyphallicum, maneris, borimus, lyticles. Et item qualis centaurus illæ Chæremonis, quæ communi uocabulo poemata dicuntur. Triplex autem genus, dramaticon, exegeticon, mistum. Characteribus autem constant, longo, breui, medio, florido. Quippe finitimus oratori poeta est (ut Cicero inquit) Sicut numeris astrictior, ita uerbis licentior.

Reliqua Diuinitio est, quæ prophetia quoque dicitur à nostris. Hæc (ut ait sacer Chryso-
stomus) aut spiritalis, aut naturalis, aut artificiosa, aut popularis, aut damnata est, & profana. Spiritalis: Ecstasi, uoce, parabola, afflatu, uisione. Visioque ipsa triplex, oculis, imaginatione, mente. Naturalis, brutorum, furentium, dormientium. Bruta enim sicut hirundines, formicæ, græces, alcedones, erinacii, aduentantem præsentium
N hyemem.

hyemem. Furor est autem, sicuti Plato ait, quadruplex, iratum, poetarum, bacchorum, amaritium. Visa dormientium, aut insomnium sunt, aut somnium. In somnio phantasma occurrit, quod uisum Cicero appellat: & Epialtes, qui Latine incubus dicitur. Somnio, uisio, & oraculum, quæ Græce ὄραμα & χειμασιςμός dicuntur. In somnium diuinatione caret. Ex cura animi, corporis, & fortunæ. Somnia, uel theomatica, uel allegorica sunt. Hæc autem uel propria, uel aliena, uel communia, uel publica, uel mundana, quorum coniectura fit natura, lege, consuetudine, arte, nominibus, definitione. Qui uero somnia interpretantur, coniectores dicuntur à nostris. Extantque libri ad huc Daldiani Artemidori Onirocriticon. Artificiosa est, qua medici, qua consiliarij, qua gubernatores utuntur. Nam & medici morborum principia, momenta, finestque præsciscunt, & consiliarij, quid expediat in posterum coniectant, & gubernatores uentorum tempestatumque præuident uarietates. Popularis dicitur quæ uulgo nota, sicut hyemem, dein uer, cæterasque deinceps temporum periodos futuras. Extrema illa est, quæ malo ascribitur dæmoni, quo genere Pythiæ Dodonidesque sunt, & item diuinaculi cæteri, ut homoplatoscopi, ut etiam qui exta pecudum, qui uolatus, qui cantus auium, qui monstras, qui tonitrus, qui fulgura, qui sidera, qui sortes, qui symbola, omnia auspicia, qui sternumeta, qui mustellarum, qui murium, uel stridores, uel occurfus, qui que aures tintinantes

tinantes, oculos salientes, foliorum crepitalula, pomorū semina in sublimē iactata, bacilla, cortices, nomina, imagines, phialas, specula, & mille id genus alia obseruabant. Tum illa quoque pars damnata in primis, quæ uel malos genios consulit, uel Deos euocat manis, cuiusque Magicæ nomen fecimus, ut quam Pythones, ut quæ profitebantur Engastrimythoe, ut item necyomantia, sternomantia, alectromantia, pyromantia, alphetomantia, aleuromantia, erithomantia, æromantica, Hydromantia, Geomantia, Astragalomantia, Tyromantia, Gyromantia: Sed & Chiromantia, & item colscinomantia, multaque id genus alia uana prorsus, & deridicula, quæque iam merito silentij nos admonent. Dixi.

FINIS.

N ij

Österreichische Nationalbibliothek

+Z156538809

